

TANTRIK TEXTS

EDITED BY

ARTHUR AVALON

TANTRIK TEXTS

VOL I TANTRÂBHIDHÂNA with VIJANIGHANTU
and MUDRÂNIGHANTU

VOL II *SHA/CHAKRANIRŪPANA* of Pûrmân and
Svâmi with Commentary of Kâlîcharana and notes
by Shangkara PÂDUKÂPANCHAKA with
Commentary of Kâlîcharana With these are notes
from the Tika of Vishvanâtha on the Second Patali
of Kaivalya Kalikâ Tantra

VOL III PRAPANCHASÂRA TANTRA

VOL IV KULACHÛDÂMANI TANTRA

VOL V KÛLÂRNAVA TANTRA

VOL VI KÂLIVILÂSA TANTRA

VOL VII TANTRARÂJA TANTRA (*In the press*)

INTRODUCTION.

The Kūlārnava is a leading and perhaps the foremost Tantra of the Kaula School. It enjoys a great reputation amongst works of its class and as such is constantly cited as an authority. The Chapters of the Text here published number seventeen and the verses total 2058 according as there are included or not vi. 123-144 in the tenth Chapter. The Colophon however states that the portion here printed is only the fifth part of the whole Tantra consisting of 1,25,000 verses. Thus the Colophon of the first Chapter runs—"End of the first Chapter being the first portion of the fifth part entitled, Urdhvāmnāya Tantra of the great Mystery and most excellent among Āgamas containing, 1,25,000 verses entitled the Kūlārnava Tantra." If this statement be correct I have not on enquiry been able to discover the whole work. Every Ms. which I have come across contains the seventeen Chapters only here printed. Either then the rest of the book is lost or possibly exists under some different names. The Kaulavali which is a compendium by Jīvnānanda Paramhangsa quotes long passages as from the Kūlārnava which do not occur in any of the texts consulted in the preparation of the present volume. The work has been already twice printed and therefore would not in the ordinary course have found place in these texts according to the original design of their publication. It was found however that the previous editions of this and other Tantras were in general so incorrect that the present edition is not unnecessary. The former editions were those of Rasik Mohana Chattopādhyāya and of Pandit Jīvnānanda Vidyāsāgara. The former published at Calcutta the Tantrasāra and Tantras in parts the first of which appeared in the Bengali year

1285 (1878-79) and the edition of the latter was published at the same place in the year 1882. In Rasik Mohan Chattopādhyāya's and Pandit Jīvānanda's edition of the Kūlārnava there are twenty one verses at the end of the Tenth Chapter which do not occur in any of the four MSS. which have been consulted. These have been printed. Both these editions seem to have been based on a single Ms. without any attempt to correct obvious errors in the text. In the preparation of the present texts four MSS. have been consulted lettered क ख ग घ and the texts abovementioned which are based on a Ms. which may be identified as ङ. Of these क is the property of Pandit Amulya Charana Vidyābhūshana. ख belongs to the Rajshahi College. ग and घ have been lent by the Varendra Anusandhāna Samiti of which I have the honour to be a member. The Samiti obtained ग from the family of the Tāntrik Gurus of Pālasa in the District of Malda and घ from the collection of the Bhattachāryas of Yoshodal in the District of Mymensingh. ङ as stated is the text used in the previous printed editions. In the present edition variant readings of importance have been given in the footnotes. It is however not claimed for the present edition that every difficult passage has been made clear but the obscurities have been so considerably reduced as to render the present edition a practical working text. Another inducement for its publication was the fact that there is in hand an English translation of the present work and if it is found possible to publish this the Sanskrit knowing reader can compare the English translation with the Text on which it is based. For this reason the size of the present edition of the Text is that of the proposed translation which if published will be the same *format* as the Mahānirvāna.

The Kūlārnava is worthy of a close study by those who would understand the tenets and practices of the School of which it is a Shāstra. Having however

regard to the fact that it is hoped to publish a translation of the entire text I have not thought it necessary to give such a detailed analysis of the Tantra as in the absence of such a translation it would have deserved. I therefore only here give such a summary as under the circumstances stated seems sufficient.

The first chapter opens with some fine verses (vv 1-121). Devî tells Shiva of how men are suffering and asks the means whereby they may be liberated. Ishvara in reply speaks of the Brahman and of the creatures who encircled by Mâyâ are like sparks of fire parts of him. Of these man is the greatest. He is a self-killer who having attained man's estate yet seeks not his true good. "He who does not cure himself of the disease of Hell what will he do when he yet suffering from such disease goes to a place where there is no medicament?" (v 24). The Lord then dwells on the transitoriness of life and of all things therein. "Prosperity is like a dream, youth is like a flower. Life is seen and is then gone like lightning. How can any one who knows this yet remain content?" (v 30). Moreover the world is full of evils which arise from attachment (v 55). Shiva says "Oh Beloved to sleep, to copulate, to eat and other such functions are common to all animals. Man alone is possessed of knowledge. He who is devoid of it is a beast" (v 69). Shun him who is addicted to the pleasures of the world and who yet boasts Brahman knowledge. There are other impostors also. Liberation is not to be got by merely smearing oneself with ashes, feeding on husks and water, exposure to heat and cold and the like. 'Donkeys and other animals go about naked. Are they therefore Yogins?' (vv 79-86) No: then gain true knowledge and avoid idle talk. What is the use of Vedas, Âgamas and Pûrânas if one knows not the supreme object of life—(v 89)? "Renowned men dispute among themselves—some saying the truth is ahead and some that it is behind," others again say

it is on either side. Some say it is like this, others like that (v 99). All such bewilder themselves with Scriptures and talk. They lack realization (*Praty-aks/agrahanam* (v 100)). The Shâstras are numberless; one should master their essential truth and then put them aside just as he who seeks the grain of paddy throws away the husk and straw (v 103). Real knowledge alone liberates. Ritual and austerities are needless only so long as the Real and the true are not known (v 113). Shiva concludes 'What is the use of many words? It is Kuladharmma which liberates. Beloved I have spoken to Thee in brief of the creature and how he should live' (v 121).

Chapter II deals with the greatness of Kuladharmma which Shiva has extracted after churning the great ocean of the Vedas and Âgamas (v 10) and which excels all others as the light of the Sun surpasses that of the firefly (v 16). The Yogi cannot enjoy; and he who enjoys cannot know Yoga but in Kuladharmma there is both Bhoga and Yoga (v 23). But Kaula knowledge can only be gained by one whose mind is pure and who has controlled his senses (v 33). In v 84-85 Shiva says that the six philosophies are the six limbs of Kula. The Kaula Shâstras are based on Veda. *Tasmât vedâtmâkam shâstrâng viddhi kaulâtmâkang priye* (v 85). Many however being ignorant of the traditional teaching of Kauladharmma cheat people by their false knowledge (v 116). Moreover the Kula path is full of dangers (v 122). So also the Buddhist Vajrayâna is (I may add) compared to a hollow Bamboo in which a serpent is placed. It must go up at peril of falling down. He who fails on this path is like to go to Hell. The Pashu should therefore avoid this method (v 124). Vv 140, 141 cite authorities from Shruti (*Rigveda*) in support of the doctrine taught.

The third Chapter treats of the Parâprâsâda

mantra that is *Hangsah* which as the great Cosmic Breath pervades the world opening (v 4) with the assertion that *Vedas*, *Purânas* and other *Shâstras* may be preached abroad whereas the *Shaiva* and *Shâkta* *Agamas* are mysteries (v 4) V 10 refers to the four *Ämnâyas* or traditions some portion of which appear in the Tantra *Shâstras* *Urddhvämñaya* is not to be learnt by study of the *Shâstras* but from its masters (v 30)

Chapter IV which is a difficult one deals with *Mahâshodhânyâsa* From it as well as other parts of the work may be learnt how rigorous the *Sîdhana* is which is required of those who are entitled to participate in the *Kaula* rites

The fifth Chapter treats of the greatness of *Kula* It contains a description of the *Kaula* substances the making of wine, the various kinds of wine its use as *Chitta shodhana sîdhana* so that the mind may become *Bramagah* V 48 enumerates the fundamental doctrines of this school that 'success' is attained by those very things which lead to fall (*Yaireva pata nângr dravyâik siddhistaireva choditâ*) V 50 refers to animal sacrifice and vv 67, 68 to the necessity of wine and meat in the various forms of worship including the *Bauddha* V 90 says 'As soma has been ordained a *Brâhmaṇa* should drink' which other Tantras are said to deny If this however be done in the ordinary animal way even a *Vîra* will go to Hell (v 93) Nectar drinking is the union of *Kundâlî Shakti* with the Moonchit (*Chichhindra*) Others are but wine drinkers (vv 107 108) The true meat eater is he who has merged his *Chitta* in the Supreme (v 109) He who controls his senses and unites them with *Ätma* is a fish eiter The rest do but kill animals (v 110) True sexual union is the union of *Para Shakti* that is *Kundâlî* with *Ätma*, others do but have carnal connection with women (vv 111, 112)

The sixth Chapter deals with the characteristics of the worshipper of worship and purification of Kaula substances Vv 37 46 deal with the lunar solar fiery Kalas originating from the vowels the consonants Ka kha to Tha da and the Yavargi respectively the Kalas of Kavarga and Chavarga Tavarga Tavarga, Pavarga and Yavarga and Shavarga Then follow several mantras Vv 63 67 give the Gurus Yantra is defined in vv 85 86

Chapter VII describes worship of Vatuka Shakti and others In vv 42 44 the eight kinds of Kula Shakti are enumerated Vv 70 75 are noteworthy for they refer to the 36 Shaivî Tattvas and not the Sâṅkhyan 24 thereby denoting the connection of this Tantra with the former philosophical Darshana V 96 prohibits drinking in excess so as to produce unsteadiness of mind V 99 contains the oft quoted verse

Drink and drink again which some erroneously suppose is an invitation to drunkenness notwithstanding the previous injunction and the warning that he who disobeys it is like to go to Hell The verse refers to Yoga drinking.

Chapter VIII deals with the Chakra and the various forms of Bliss The Sâdhika passes through these from Årambha to Praudhînta in which state the Chakra is held to Unmanâ and then to Tata In Praudhînta everything which is done is an offering to Bhurava (v 59) Unmanâ is the state in which the Sâdhika is no longer affected and Tata is the very self of the Supreme Mantri (vv 83 84) The states up to Praudhînta are waking (Jîgrat) Unmanâ is dreaming (Sv ipna) Anavastha is dreamless sleep (Sushupti) The seventh Ullasa is Liberation (vv 94 95) (Turiyâvasthî)

Yoga is treated of in Chapter IX Advaita doctrine in its form Aham Brahmasmi is accepted (v 32) Jiva

s Shiva and Shiva Jīva : the only difference is that one is in bondage and the other not (v. 42). A noteworthy passage which explains some acts which disconcert others say "the Kulayogī behaves in such a way that men laugh at him and reproach and revile and shun him" (v. 4). But doing himself acts of kindness to all he roams the earth (v. 75). Kaulika is defined in v. 88. "Oh Thou of beautiful eyes I dwell not in Kaīlaśa or in Meru or in Mandāra but I am wherever the knowers of Kula are" (v. 94).

The tenth Chapter treats of worship on special days and the Eleventh with the rules of Kulačchāra which should be carefully concealed (v. 84). The twelfth Chapter treats of the Pādukā Mantra. V. 58 prohibits discussion with Atheists or unbelievers in Veda (Nāstika). The subject of the Guru is dealt with at some length. The next Chapter (XIII) continues the subject of Guru (v 41) and disciple (vv 1-40) and their qualifications. Amongst other defective persons, men who are lewd, given to drink and stupid are to be rejected. The Guru should realise that he is inseparable (avichhinna) that is one with the Brahman which pervades the whole universe (vv. 67-68). V. 82 refers to the Lingas in the bodily centres and v. 90 gives the eight bonds (Pāsha) which bind the Pashu. The Guru is he who by destroying the pleasures of the senses gives Brahman-Bliss (v 97).

Chapter XIV deals with the testing (Parīksā) of the qualifications of Guru and disciple; and Chapter XV treats of Purushcharana and other matters. Prāṇayāma is dealt with (v. 35 *et seq.*). Vv. 65-69 mention the "defects" of Mantras and vv. 71-72 state the purificatory rites which remove them. The various kinds of Mantras, Siddha, Sādhya and the like are described. V. 96 classifies the letters according to the Mahābhūtas. When doing Japa a man should control his animal propensities, eat sparingly, live hardly,

cultivate faith and devotion and fix his mind and heart solely on "That" (vv. 110-113). Chapter XVI deals with rites done for the attainment of various objects of desire. Chapter XVII gives the meaning of a large number of words such as Guru, Āchāryya, Deshika and so forth and contains a Dhyāna of the Guru. At the end of the seventeenth Chapter there is a remarkable passage (v. 103) prohibiting (ordinary persons) from reading the portions of this work dealing with Āsavollāsa. This prohibition doubtless has been prompted by the desire that such persons should not be led astray and take to practices which might lead to their moral ruin. For it is to be noted that according to the Śāstra the Rahasyapūjā is not for all and any but for such whom the Guru may consider qualified and have been duly initiated. Except under the conditions prescribed the Sādhanā with wine and so forth is prohibited and its accomplishment is admittedly harmful. But under the conditions prescribed this Sādhanā is said to be the practical application of the principles of Advaitavāda which the Āgamas of this school teach.

I desire here to express my thanks for the loan of MSS. to Pandit Amulya Charana Vidyābhūshana, Rai Kumudini Kanta Bandopādhyāya Bahadur Principal of the Rajshahi College and to the Varendra Anusandhāna Samiti.

The next volume of this series will be the Kālivilāsa Tantra which is now almost ready for publication. There is also in preparation the very important and previously unpublished Kādimata Tantra or Tantrarāja with its Commentary called Manoramā under the editorship of Mahāmahopādhyāya Lakshmana Śāstrī. This I expect to publish in two volumes next year, to be followed I hope by the Tibetan text of a rare and unpublished Buddhist Tantra which deals with the Mandala (Kyil-khor) of Shrīchakrasambhāra.

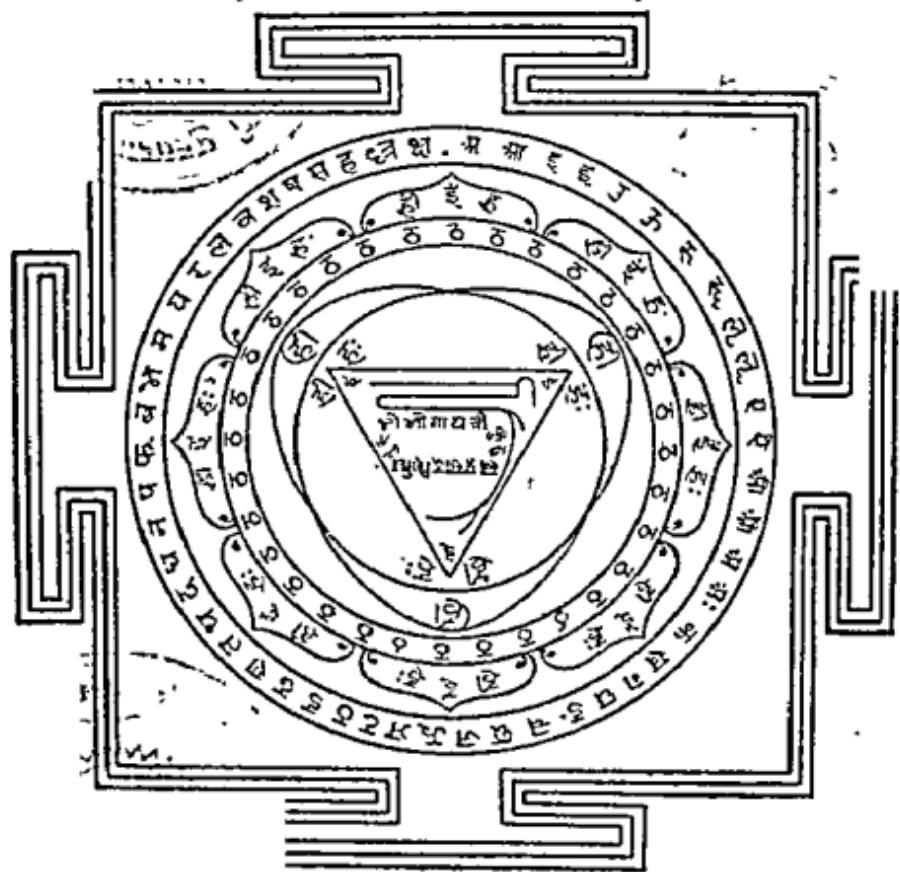
I have already the offer of a large number of Texts for this series more in fact than I can ever print but I take this opportunity of saying that I shall be pleased to hear from any one who has Manuscripts of sufficient importance to justify their publication. The field of selection will thus be widened with it is hoped better results.

CALCUTTA

13th April 1916

ARTHUR AVALON

श्रीश्रीकुलार्णवितन्त्रम् ।

श्रीश्रीकुलार्णवतन्त्रम् ।

श्रीआर्थर एवेलनेन प्रवर्त्तिम् पर्यवेचितम् ।

श्रीतारानाथविद्यारत्नेन सम्भादितम् ।

कलिकातानगर्यां

संस्कृतयन्ते

श्रीउपेन्द्रनाथचक्रवर्तिना सुद्धितम् ।

लण्डनराजधान्यां लुम्पाक् एण्ड कों कर्तृकैष
प्रकाशितम् ।

कलिकातानगर्यां ३० नं, कर्णश्रोयालिसइटसंस्कृतप्रेस-
डिपजिटरीभवने प्राप्तव्यम् ।

PRINTED BY UPENDRA NATHA CHAKRAVARTI,
AT THE BANERJIT PRESS.
NO. 5, NANDAKUMAR CHAUDHURY's 2nd LANE, CALCUTTA.
1915.

कुलार्णवतन्त्रस्य शुद्धिपत्रम् ।

पठनम्	शब्दम्	एषादा	पहली
११८	११८	३	१०
पाषो	पाषो	५	११
विज्ञान	विज्ञान	१८	१८
पूज	पूज	२४	१०
तदृप्रमाद	तदृप्रमाद	२८	४
मादित्या मदित्या	मादित्या मदित्या	७२	१०
ओहः	ओहः	१९	८
महापत्राय	महापत्राय	६८	०
ग्राम	ग्राम	४०	६
अंगादः	अंगादः	४४	१२
श्रीमानाद	श्रीमानाद	४४	१०
चोहान्	चोहान्	४७	८
गम्भ	गम्भ	४८	१
मार्गेश्वीरा	मार्गेश्वीरा	५१	८
पाषं	पाषे	५१	१०
देवतासां	देवतासां	५१	१४
कूर्मरे	कूर्मरे	५२	२
पार्च	पार्चे	५५	७
पार्चे	पार्चे	५५	१२
पार्चे	पार्चे	५७	३

शुद्धम्	पृष्ठायां	पंक्तौ
आयै	५८	३
भट्टिका वाद्यतः	६०	१
श्रीपादुका	६१	१८
वक्रिं	६६	८
जामेच्छ	६८	१
मन्त्रिमितं	७०	८
पुंसः	७०	१२
कृत्वा च यच्च,	७२	७
सुतसूज्य	७६	८
रूपिणि	८५	१३
स्ववेत्	८८	१४
वैस्ययोपितः	८८	८
सुरा	११४	१
सर्वा	११५	१
ब्योन्नि	११५	८
तदुज्जासे	११८	४
अनवस्था,	१२१	१
मित्याह्न	१२३	८
अलध्यस्त	१२५	१०
ज्ञातव्यस्ताव	१२६	१०
राह	१२७	२
दृश्यते	१२९	१२

* १०५. द्विनवति स्तोकमारभ्य पठत् हमासि यावत् स्तोकसंख्याद्वा विषर्णेता।

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठायां	पक्ती
सृज्जासने	सृज्जासने	२४३	१८
ज्वरोन्मादादि	ज्वरोन्मादादि	२४४	१५
वीज	वीज	२४५	१२
सिन्दूर पद्म	सिन्दूरपद्म	२४५	१७
मूँहिं	मूँहिं	२४६	१०
मग्निके	मग्निके	२४७	१
खरुपिणे	खरुपिणे	२५४	८
रुपेण	रुपेण	२५४	१४
मृत्यु	मृत्यु	२६२	१
रूपत्वा	रूपत्वा	२६२	५

पाठान्तरादिशुद्धिपत्रम् ।

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठायां	पक्ती
किनुतात्म	किसुतात्म	७	६
पभाकरा:	प्रभाकरा.	८	५
मातङ्ग	मातङ्गाः	१०	५
उत	इृतं	१७	२
ज्ञायाधिषुक	ज्ञायाधिकां	३५	२
शास्त्रानि	शास्त्राणि	३८	२
देवीपूजायती	देवीपूजायतो	४८	५

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठायां	पंक्ती
	(अतिरिक्त पाठान्तर)		
ख, गुह्याव्या ; ड, ख्या	ख, गुह्याव्या ; ड, ख्या	५१	१४
व्रादिकूटं	व्रग्दिकूटं वङ्गमादि	५५	८
कूटाव्या	कूटाव्याखिल	५६	४
चरामा	चरामा सकल	५७	४
निष्टत्यम्बा	निष्टत्यम्बा	५७	१
रतः	रेतः	६८	४
शीधन	शोधन	६९	५
खतस्त्रां	अतस्त्रां	७०	५
अहौ	अहो	७४	१
प्रौत्या	प्रौत्या	७५	३
रूपिणी	रूपिणी	८५	६
रूपित्वं	रूपित्वं	८५	८
पूर्वोक्त	पूर्वोक्त	८७	३
न करोत्याम्	न करोत्याम्	८८	३
भेरवा	भैरवा	८५	३
क, ख, ड विश्वयोपितः;	ग, घ वैश्वयोपितः	८८	३
विशीधकं	विशोधकं	१०१	८
मौरितं	मौरितं	१०४	८
पानं	पानं	१०५	५
स्मृत्यर्थ	स्मृत्यर्थ	१०८	५
चिकौण	चिकोण	११०	५
शिष्यो	शिष्यो	११०	६

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठाया	पंक्ती
ससुदास्य	ससुदास्य	११५	३
करण्डतिः	करण्डूतिः	११६	२
कौप	कौप	११६	५
मत्कृतिः	सत्कृति	११८	१०
सत्कृतिः	सत्कृतिः	११८	१०
श्रीचन्त्या	श्रोचन्त्या	१२०	६
कौलिल	कौलिकं	१२४	१०
मधिकां	मधिकं	१२७	२
पङ्गम्य	पङ्गम्य	१२८	७
स्वसत्तानं	स्वसत्तानं	१३५	३
गुस्तके	पुस्तके	१३६	१
द्वष्टेव	द्वष्टेव	१३६	३
सुक्तये	सुक्तये	१३८	४
समपत्ता	सम्पत्ता	१४१	१
चन्द्रसुखी	चन्द्रसुखी	१४३	५
हरप्रिय ।	हरप्रिया	१४३	५
श्वोकज्यं	श्वोकोज्यं	१४७	१
सङ्घत्या	सङ्घत्या	१४७	२
कुर्या	कुर्या	१४७	२
क्तिनैव	क्तिनैव	१४८	५
सुसिद्धये	सुसिद्धये	१५०	८
समर्चयेदित्यन्तं	समर्चने इत्यन्तं	१५२	१
प्रसाधकान्	प्रसाधकान्	१५५	८

अशुद्धम्	शुद्धम्	पृष्ठायां	पंक्ती
श्वीकार्द्ध	श्वीकार्द्ध	१६८	१
ओचक्रा	ओचक्रा	१६८	७
सम्भवं	सम्भवं	१७२	२
वाप्यमक्तो	वाप्यमक्तो	१७३	८
वाप्य	वाप्य	१७३	८
गुर्व्यथ	गुर्व्यथ	१८०	४
८ विसमकं	१० विसमकं	१८२	५
१० महालोभात्,	८ महालोभात्	१८२	५
द्रोहा	द्रोहा	१८३	७
लक्षण्	लक्षणम्	१८०	२
३ क,	३ ख,	१८१	३
प्रेपकं	प्रेपितं	१८२	३
निरोधञ्च	निरोधञ्च	२००	७
भतुरुः	सगुरुः	२०१	५
विधानञ्च	विधानञ्च	२०१	५
रन्धान्तं	रन्धान्तं	२०२	५
रन्धान्तं	रन्धान्तं	२०२	५
श्वीकोऽयं	श्वीकोऽयं	२०४	२
योगी	योगी	२०४	४
प्रलीयते	प्रलीयते	२०५	३
सुसंवेदं	सुसंवेदं	२०५	५
पुरःसरं	पुरःसरं	२०८	२
कम्प	कम्प	२१०	४

अशुद्धम्	शुद्धम्	प्रष्टाया	पंक्ती
स्य.	स्यु	२१०	५
ससुद्धरे	ससुद्धरे	२१२	८
मजात,	सजात	२१४	१
क्लृप्त.	क्लृप्तः	२३०	४
दृश्यते	दृश्यते	२३५	२
नास्ति	नास्ति	२३८	२
ड, गुरुवय	क,ख,ग,ओजस्य	१४१	४
सुक्ता	सुक्ता	२४४	३
ज्ञनम्	ज्ञनम्	२५१	५
विष्टसु	विष्टसु	२४७	४
रूपिणम्	रूपिणम्	२५४	२
मुखके स्त.	मुखके न स्त.	२५५	१
णेन्दु	णेन्दु	२५६	७
कथनात्	कथनात्	२६०	७

चौचौकुलार्णवतन्त्रम्।

कैलासगिखरासीनं देवदेवं जगहुरम् ।

प्रस्त्रेण परानन्दं पार्वती परमेश्वरम् ॥ १ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश पञ्चकातुविधायक ।

सर्वज्ञं भक्तिसुन्तम शरणागतवस्तु ॥ २ ॥

कुलेश परमेशान् करुणासृतवारिष्ठे ।

प्रसारे घोरसंसारे सर्वदुःखमलीमसाः ॥ ३ ॥

तानाविधंशरीरस्या अनन्तां जीवराश्यः ।

जायन्ते च मिथ्यन्ते च तेषां भीच्छो न विद्यते ॥ ४ ॥

सदा हुःखातुरार्द्द देव न सुखो विद्यते क्षचित् ।

केनोपायेन देवेश सुच्यते वद मे प्रभो ॥ ५ ॥

श्रीदैखर उवाच ।

मृणु देवि प्रवच्यामि यन्मा त्वं परिपृच्छसि ।
 तस्य श्वरगमात्रेण संसारात्^१ मुच्यते नरः ॥ ६ ॥
 अस्मि देवि परब्रह्मस्वरूपी निष्कलः शिवः ।
 सर्वज्ञः सर्वकर्त्ता च सर्वेशो निर्मलोऽद्वयः^२ ॥ ७ ॥
 स्वयै ज्योतिरनाद्यन्तो निर्विकारः परात् परः ।
 निर्गुणः सच्चिदानन्दस्तदेवं जीवसंज्ञकाः ॥ ८ ॥
 अनाद्यविद्योपहिताः यथाग्नौ विस्फुलिङ्गकाः ।
 गर्भाद्युपाधिसभिद्वाः कर्मभि. करणादिभि.^३ ॥ ९ ॥
 सर्वर्दुखप्रदैः स्त्रीयपुण्यपापैर्नियन्त्रिताः ।
 तत्तज्जातियुतं देहम् आयुर्भीमग्न्य कर्मजम् ॥ १० ॥
 प्रतिजन्म प्रपद्यन्ते मानुषा मूढचेतसः^४ ।
 सूक्ष्मलिङ्गशरीरन्तदामोक्षादच्य प्रिये ॥ ११ ॥
 स्थावरा क्रिमयथाज्ञा^५ पक्षिणः^६ पश्वो नराः ।
 धार्मिकास्त्रिदशास्त्राद्यमोक्षिण्य यथाक्रमम् ॥ १२ ॥
 चतुर्विधगरीराणि द्रुत्वा द्रुत्वा महस्यः^७ ।
 सुकृतान्मानवो^८ भूत्वा ज्ञानौ चेन्मोक्षमाप्नुयात ॥ १३ ॥

१ उ च गवयात् । २ क, ग, निर्मलोद्वयः, ड, निर्मलायय ।

३ ड, अव्य । ४ ख अत्यन्तायामसाहस्रा, ड, असत्यविद्योपहिता ।

५ क, सर्वाद्युपाधिसभिद्वा कर्मभिलैरनादिभि^९, ख ए सर्वेऽप्युपाधि सभिद्वास्ते कर्मभिरनादिभि, ड, सर्वाद्युपाधिभिद्वास्ते कर्मादिभिरना दिभि । ६ उ उक्ष । ७ क, ड, तेपामन्तो न विद्यते ।

८ ख, घ क्रिमयथाज्ञा ।

९ उ, घोमगा ।

१० क, घ, सूक्ष्माणि भूरिश ।

११ ग, सुकृतान्मा नर ।

चतुरगीतिलक्ष्मेषु शरीरेषु शरीरिणाम् ।

न मानुषं विनान्यत तत्त्वज्ञानन्तु लभ्यते ॥ १४ ॥

अत जन्ममहंस्येषु सहस्रैरपि पार्क्षति ।

कदाचिज्ञभते जन्मुक्तानुष्ठं पुख्यसञ्चयात् ॥ १५ ॥

सोपानभूतं भोक्षस्य मानुषं प्राप्य दुर्लभम् ।

यस्तारयति^१ नामानं तस्मात् पापतरोऽत कः ॥ १६ ॥

ततयाप्युक्तम् जन्मलक्ष्मा चेन्द्रियसौषठवम् ।

न वेत्यात्महितं यस्तु स भवेत् आक्षैघातकः ॥ १७ ॥

विनादेहेन कस्यापि पुरुषार्थी न विद्यते ।

तस्मादेहधनं प्राप्य^२ पुख्यकर्माणि साधयेत् ॥ १ ॥

रवेत् सर्वाक्षनामानम् आक्षा सर्वस्य भाजनम् ।

रक्षणे यद्गमतिष्ठेत् यावत्तत्त्वं न पश्यति ॥ १८ ॥

पुनर्यामाः पुनः क्विं पुनविक्षेत् पुनर्गृहम् ।

पुनः शुभाशुभं कर्म न शरीरं पुनः पुनः ॥ २० ॥

शरीररक्षणायामः क्षियते सर्वदा जनैः ।

नहोच्छन्ति तनुत्वागमपि कुष्ठादिरोगतः^३ ॥ २१ ॥

तद्विपितं स्यादृयदेनैः धर्मो ज्ञानार्थमेव^४ च ।

ज्ञानञ्च ध्यानयोगार्थं^५ सोऽचिरात् परिमुच्यते ॥ २२ ॥

आत्मैव^६ यदि नामानमहितेभ्यो निवारयेत् ।

क्रीडन्यो हितकरस्तस्मादात्मानं तारयिष्यति ॥ २३ ॥

क, भूरि । २ ग, सम्भावयति । ३ इ. अङ्ग । ४ ग, घ. ड, रच्च ।

ड, रोगिणः । ५ क, ख, ग, घ, नष्टेऽपि तस्य धर्मार्थं ।

६ ड, धर्मज्ञानार्थमेव । ८ घ, उ, ध्यानयोगश्च । ९ क, अथैर; ड, प्रागेव

इहैव नरकव्याधियिकितां न करोति यः ।

गत्वा निरौपधं स्थानं व्याधिस्थः^१ किं करिष्यति ॥ २४ ॥

सनादेभवने को वा कूपं खनति दुर्योतिः ।

यावत्तिष्ठति देहोऽयं तावत्तत्त्वं समभ्यसेत् ॥ २५ ॥

व्याघ्रीवास्ते जरा चासुर्याति भिवघटाम्बुवत् ।

निष्पन्नि रिषुवद्रीगास्तस्माच्छ्रेयः समाचरेत् ॥ २६ ॥

यावत्त्राश्रयते दुःखं यावत्त्रायान्ति चापदः ।

यावत्तेन्द्रियवैकल्यं तावच्छ्रेयः समाचरेत् ॥ २७ ॥

कातो न ज्ञायते नानाकार्यैः संसारसम्भवैः ।

सुखदुःखरतो जन्मुनैः विज्ञि हितमात्मनः ॥ २८ ॥

जडानार्त्तामृतानापद्गतान्^२ दृष्टाऽनिदुःखितान् ।

लोको मोहसुरां पौत्रा न विभेति कदाचन^३ ॥ २९ ॥

सम्पदः स्वप्नसद्वाशा यौवनं कुसुमोपमम् ।

तडिच्चञ्चलमायुय कस्य स्याज्ञानतो धृतिः^४ ॥ ३० ॥

शर्तं जीवितमत्यत्यं^५ निद्रा स्यादहृष्टारिणीं ।

वात्परोगजरादुःखैरहैं तदपि निष्फलम् ॥ ३१ ॥

१ उ, नीरजः । २ उ, उ, उहीप्रभयने ; उ, सन्दीपे ।

३ उ, सुखदुःखमरीद्वृतः ; उ, सुखदुःखमवे भूतः ; उ, समदुःखमावभूतः ;
४ सुखदुःखैर्जनो इति ।

५ उ, उ, यातनार्त्तानापद्गतान् ; उ, उ, यातनार्त्तान् भूताम्बाद्वागतान् ।

६ उ, विज्ञि हितमात्मनः ।

७ उ, शर्तं जीवितमित्यत्थ ; उ, शर्तं जीवति यद्यत्यं निद्राबस्याहृष्टारिणी ।

प्रारब्धे निरुद्दिगोऽ जागर्त्तव्ये सुयुसकः ।

विश्वस्तव्यो भयस्याने घातकैः किं न च हन्ति
तोयफेनसमे देहे जीवे शकुनिवत् स्थितैः ।

अनिल्येऽप्रियसंसारैः कथं तिष्ठन्ति निर्भयाः ॥ ३३ ॥

अहिते हितवुद्धिः स्यादभुवे भ्रुवचिन्तकः ।

अनयें चार्यविज्ञानी स्वस्त्रल्युं यो न विज्ञि च ॥ ३४ ॥
पश्यन्नपि न पश्येत् सर्वं मृग्यन्नपि न हुधति ।

पठन्नपि न जानाति तव मायाविमोहितः ॥ ३५ ॥

सन्निमज्जगदिदं गर्भीरे कालसागरे ।

मृत्युरोगजराग्राहैऽ न किञ्चिदपि वुधति ॥ ३६ ॥

प्रतिचण्णमयं कायो जीर्यमाणो न लक्ष्यते ।

आमकुम्भ इवाभस्यो विशीर्णो नैव भाव्यते ॥ ३७ ॥

युज्यते वैष्टनं वायो राकाशस्य च खण्डनम् ।

ग्रथनञ्च तरङ्गाणामास्या नायुपि युज्यते ॥ ३८ ॥

षुयिवी दृष्ट्यते येन मेरुयापि विशीर्णते ।

शुघ्यते सागरजलं शरीरे देवि का कथा ॥ ३९ ॥

अपल्य मे कलच मे धन मे वान्यवाद्य मे ।

नपन्तमिति मर्त्य हि हन्ति कालष्टको बनात् ॥ ४० ॥

इदं कृतमिदं कार्यमिदमन्यत् कृताकृतम् ।

एवमीहासमायुक्तं सूत्युरच्च जनं प्रिये ॥ ४१ ॥

स्तु कार्यमद्य कर्त्तव्यं पूर्वाङ्गे चापराह्लिकम् ।

न हि प्रतीक्षते सूत्यु कृतं वाऽस्य न वा कृतम् ॥ ४२ ॥

जरादर्शितपन्थानं प्रचण्डव्याधिसेनिकम् ।

सूत्युगच्छुभिज्ञोऽसि आयात्मै किं न पश्यसि ॥ ४३ ॥

आशा^१सूची विनिभिन्नं सिक्तां विषयसर्पिष्य ।

रागदेषानले पक्षं सूत्युस्याति मानवम् ॥ ४४ ॥

वालाश योवनस्याश छृडान् गर्भगतानपि^२ ।

सूर्वान् सविश्वर्ते^३ सूत्युरेवभूतमिदं जगत् ॥ ४५ ॥

ब्रह्मविश्वमहेशादिदेवता भूतजातयः ॥

नागमेवानुधावन्ति^४ तथाच्छ्रेयं समाचरेत् ॥ ४६ ॥

स्वस्त्रवणोश्यमाचारलघ्नादुप्युतिगहात् ।

परस्त्रीधनलोभाच नृणामायु चयो भवेत् ॥ ४७ ॥

^१ ए वाञ्छितव्य मे ।

^२ ग, छको यथा, ड छकोदर । ^३ ड, कृत वायथ वाऽकृतम् ।

^४ क, सूत्युगच्छुभिज्ञानमायात, ग, अहो सूत्युसमादिष्ट, ड सूत्युगक्रममादिष्ट ।

^५ ड, कृष्ण । ^६ क, घ इच्छा ए रहा, ड, मिथ् ।

^७ ए, रोगगतानपि । ^८ ए, समाश हिसते, ग, घ, चाविशते, ड, चादिषते ।

^९ ए, घ, राधय । ^{१०} ए ए सर्वे नाशप्रयाप्यन्ति ।

वेदशास्त्राद्यनभ्यासात्तयैव गुर्व्वनर्चनात् ।

नृणामायु चयो भूयादिन्द्रियाणामनियहात् ॥ ४८ ॥

व्याधिरत्तिर्विषय शस्त्र नारे सर्पं पश्वो सृगा ।

मरणे येन निर्दिष्ट तेन गच्छन्ति जन्तव ॥ ४९ ॥

जीवस्तुष्टजलौकिव देहादेहान्तर ब्रजेत् ।

सम्पाद्य परमशिनैः देह त्यजति पूर्वजम ॥ ५० ॥

बाल्ययौवनहृष्टत्व यथा देहान्तरादिकम ।

तथा देहान्तरप्राप्तिर्गृह्णाहृहमिवागत ॥ ५१ ॥

जना क्षत्वेह कर्माणि सुखदुखानि भुज्ञते ।

परत्राज्ञानिनोऽ देवि यान्त्यायान्ति पुनः पुनः ॥ ५२ ॥

इह यत् क्रियते कर्म तत् परत्रोपभुज्यते ।

मित्राभूलस्य हृचस्य फल शाखासु दृश्यते ॥ ५३ ॥

दारिद्रादुखरोगाद वन्धनव्यसनानि च ।

आत्मापराधहृचस्य फलान्येतानि देहिनाम् ॥ ५४ ॥

नि सङ्ग एव मोक्ष स्यादोपा सर्वे च मङ्गजा ।

तस्मात् सङ्ग परित्यज्य तत्त्वनिष्ठ सुखी भवेत् ।

सङ्गात् चलते ज्ञानी चावश्य किमुतान्पवित् ॥ ५५ ॥

१ ग, घ, गुरुव्वज्ञनरा । २ क, ख, ग, घ, चुत् ।

३ ख निर्याणं ग घ च निर्वाण ।

४ क, ख घ चत्तर दह ग, उच्चरमवैन ।

५ ड, परत्र इनित । ६ ग घ रहैव ।

७ क ग, घ सङ्गात् पत्त्वधो ज्ञानी चावश्य किमनामविशु च,
किमुतानामविशा प्रिये ।

सङ्गः सर्वानना त्याज्यः स चेत्यनुं न शक्षते ।
 सङ्गः सह स कर्त्तव्यः सतां सङ्गो हि मेपजम् ॥ ५६ ॥
 सक्षङ्गय विवेकय निर्भयः नयनहयम् ।
 यस्य नास्ति नरः सौऽन्धः कथं न स्यादमार्गः ॥ ५७ ॥
 यावतः कुरुते जन्तुः सम्बन्धाभ्यनसः प्रियान् ।
 तावन्तोऽस्य विश्वन्त्येते^१ हृदये श्रीकश्चायः ॥ ५८ ॥
 स्वदेहमपि जीवोऽयं त्वच्छायाति कुलेश्वर^२ ।
 लौभावपिट्ठपुचादिसम्बन्धः केन हेतुना ॥ ५९ ॥
 दुःखमूलो हि संसारः स यस्यास्ति स दुःखितः ।
 तस्य त्यागः कृतो येन स सुखो नापरः प्रिये ॥ ६० ॥
 प्रभवं^३ सर्वदुःखानामाश्रय सकलापदाम् ।
 आनयं सर्वपापानां संसारं वर्जयेत् प्रिये ॥ ६१ ॥
 अवन्धबन्धनं^४ धोर्णं रिश्वीकृतं महाविपम् ।
 अगस्त्यखण्डन देवि संसारासक्तचेतसाम् ॥ ६२ ॥
 आदिमध्यावसानेषु सर्वे दुःखमिदं यतः^५ ।
 तथात् सन्वन्ध्य संसारं तत्त्वनिष्ठः सुखो भवेत् ॥ ६३ ॥
 लौहदारमयैः पाशैर्दृढवन्धीऽपि सुच्यते ।
 लौधनादिषु संस्कौ^६ सुच्यते न कदाचन ॥ ६४ ॥

^१ उ, निश्च । ^२ क, ग, घ, व्यधम्भग ।

^३ ग, विषयसृहान् । ^४ उ उ निश्वन्धने ।

^५ उ, उरेश्वर । ^६ ग, चारम् । ^७ ख, घ, अरज्जुवन्धनं ।

^८ क, मिश्रीकन्ध । ^९ उ, जगत् । ^{१०} ख, सयुक्त ।

कुटुम्बचिन्तायुक्तम् शुतौगीनाटयो गुणा ।
 अपकुम्भजनयत् नश्यन्वद्देवं केवलम् ॥ ६५ ॥
 चक्षितागेव पितृं स्तैर्निंत्यं नोक्तो विनागितः ।
 इह इत्त विषयाहारैर्दृहस्येन्द्रियतस्करैः ॥ ६६ ॥
 मांसतुयो यथा मत्यो लीहग्नु न पश्यति ।
 सुखलुभस्तथा देही यमजाधा न पश्यति ॥ ६७ ॥
 छिताहित न जानन्तो नित्यमुन्मार्गगात्मिन् ।
 कुचिपूरणनिष्ठा चे तेऽवधा नारकाः प्रिये ॥ ६८ ॥
 निष्ठादिमैषुनाहाराः सर्वेषां प्राणिना समाः ।
 ज्ञानवान् मानवः प्रोक्तो ज्ञानहीनः पशुः प्रिये ॥ ६९ ॥
 प्रभाते भन्नमूलाभ्या चृत्तद्भ्यां मध्यते रथौ ।
 रात्रौ सदननिष्ठाभ्या वाध्यनीर्मानवाः प्रिये ॥ ७० ॥
 सदेषधर्मदारादिनिरता, सर्वजन्तव ।
 जायस्ते च चियन्ते च इह जन्ताज्ञानमोहिताः ॥ ७१ ॥
 स्वच्छथर्णायमाचारनिरताः सर्वमानवाः ।
 न जानन्ति परं तस्य मूढाऽनश्यन्ति पार्वति ॥ ७२ ॥
 क्रियायासप्तरः केचित् क्रतुचर्यादिं संयुताः ।
 अज्ञानमशुता॑मानः सञ्चरन्ति प्रतारका॑ ॥ ७३ ॥

नाममात्रेण सन्तुष्टाः कर्मकार्हरता नराः ।
 सन्तोऽचारणहोमाद्यभासिता क्रतुविमूर्त्तेः ॥ ७४ ॥
 एकभक्तोपवासाद्यनिर्नियमैः कायशोपणैः ।
 मूढाः परोन्नभिच्छन्ति तवै मायाविमोहिताः ॥ ७५ ॥
 देहदण्डनमात्रेण का मुक्तिर रविवेकिनाम् ।
 वल्मीकताडनादेवि सृतः किन्त्रु महोरगः ॥ ७६ ॥
 धनाहारार्ज्जने युक्तादामिका वेगधारिणः ।
 भ्रमन्ति ज्ञानिवलोकेभ्रामयन्ति जनानपि ॥ ७७ ॥
 सासारिकसुखासक्तं ब्रह्मज्ञोऽस्मीति वादिनम् ।
 कर्मवद्वद्वोभयभवष्ट तं ल्यजेटन्त्यजं यथा ॥ ७८ ॥
 गृह्णारण्यसमा लोके गतव्वीडा दिग्मवरा ।
 चरन्ति गर्दभाद्याथ योगिनम्हैभवन्ति किम् ॥ ७९ ॥
 गृह्णसमध्येष्वादेवि सुक्ताः स्युर्यदि मातवा ।
 सृजन्मवासिनो ग्राम्याः किन्त्रु सुक्ता भवन्ति हि ॥ ८० ॥
 दृगपर्णीदिकाहाराः सततं वनवासिनः ।
 हरिणादिसुगा देवि योगिनैस्ते भवन्ति किम् ॥ ८१ ॥
 आजन्मरणान्तस्तु गङ्गादितटिनीस्थिता ॥
 मण्डूकैभृत्युप्रसुखा व्रतिनस्ते भवन्ति किम् ॥ ८२ ॥

१ क, अ । २ ड, मिति ।

३ ड, प्रनाजनोपद्युक्तास्ते । ४ ड, लुभ्या । ५ ड, पिविकास्ते ।

६ ग, चरन्ति । ७ ग, ड, तापमा ।

८ क, उ, घ, गङ्गातीर यमानिता, ग, गङ्गानीर ।

९ ग, मण्डूकमत्स्युम्भीरा, ड, भातद्वा ।

प्रथम उल्लास ।

वदन्ति हृदयानन्दं पठन्ति शुकसारिका ।

जनानां पुरतो देवि विदुधाः किं भवन्ति हि ॥ ८३ ॥

पारावताः शिलाहारा. परमेश्वरि चातका ।

न पिवन्ति भहीतोय योगिनस्ते भवन्ति किम् ॥ ८४ ॥

श्रीतवातातपस्त्वा भस्याभस्यसमा॒ प्रिये ।

तिष्ठन्ति शुकराद्याथ योगिनस्ते भवन्ति किम् ॥ ८५ ॥

तमादित्यादिकं कर्म लोकवस्त्रनकारकम्॑ ।

मोक्षस्य कारण साचात्तत्त्वज्ञानं कुलेश्वरि ॥ ८६ ॥

यड्डर्शनमहाकूपे पतिताः पश्च ग्रिये ।

परमार्थ॑ न जानन्ति पशुपाशनियन्तिता ॥ ८७ ॥

वेदशास्त्रार्थवे घोरे ताद्यमाना॒ इतस्तः ।

कालोम्यित्याहयस्ताथ॑ तिष्ठन्ति हि कुतार्किकाः ॥ ८८ ॥

वेदागमपुराणज्ञ. परमार्थ॑ न वेत्ति य ।

विडम्बकस्य तस्यापि॑ तत् सर्वं काकभापितम्॑ ॥ ८९ ॥

इदं ज्ञानमिदं ज्ञेयमिति चिन्तासमाकुलाः ।

पठन्त्वा इर्निश देवि परतत्त्वपराइसुखा ॥ ९० ॥

* क, पुस्तके छोकोप्य नाहि ।

१ ड, तबै॒ । २ ड, जम्बालाइसया ।

३ क, श्रीतवातातपस्तकादित्यादित्यकारकम् । घ, ड, लोकरज्ञनकारकम् ।

४ ख, परामान । ५ क ख, ईद्यमाना ग, मरना दह्यमाना ,

घ, वेदार्थमपरिज्ञाय दह्यमाना ।

६ क, ग, घ, ड, कालोम्यित्या यहयस्ता ।

७ क ख, घ, परामान । ८ ख, विष्टुवस्त्र तत्त्वमात् ।

९ क, ख, ग, घ, भोजन ।

वाग्वच्छन्दोनिवन्धेन काव्यालङ्घारशोभिनारे ।
 चिन्तया दुखिता मूढास्तिष्ठन्ति व्याकुलेन्द्रिया ॥ ८१ ॥
 अन्यथा परम तत्त्वे जना क्लिश्यन्ति चान्यथा ।
 अन्यथा गास्त्रसङ्गावो^४ व्याख्या कुर्वन्ति चान्यथा ॥ ८२ ॥
 कथयन्त्युन्मनीभाव^५ खय नानुभवन्ति हि ।
 अहङ्कारहता केचिदुपदेशविवर्जिता ॥ ८३ ॥
 पठन्ति वेदगास्त्राणि विवदन्ति परस्परम् ।
 न जानन्ति पर तत्त्वं दर्शी पाकरसं यथा ॥ ८४ ॥
 शिरो वहति पुष्पाणि गन्ध जानाति नासिका ।
 पठन्ति वेदगास्त्राणि दुर्लभो भाववेदका ॥ ८५ ॥
 तत्त्वमात्मस्थमज्ञात्वा मूढ़, गास्त्रेषु सुन्धाति^६ ।
 गोप, कञ्चगत क्षाग कूपे पश्यति दुर्मति, ॥ ८६ ॥
 ससार^७मोहनाग्राय शाव्दबोधो न हि चम ।
 न निवर्त्तेत तिमिर कदाचिह्नीपवार्त्यारे ॥ ८७ ॥
 प्रज्ञाहीनस्य पठनम् अन्धस्यादर्गदर्शनम्^८ ।
 देवि प्रज्ञावत, गास्त्र तत्त्वज्ञानस्य कारणम् ॥ ८८ ॥
 अयतः पृष्ठत केचित् पार्श्वयोरपि केचन ।
 तत्त्वमीटक् ताढगिति विवदन्ति परस्परम् ।

४ छ, आव्य ।

५ रे ख, घ, परम भाव ।

६ ख, कथ यान्त्युन्मनीभाव ।

७ ख, बुज्यते ।

८ छ, होपशिखया ।

२ छ, गोमिता ।

४ ख, सम्भाषे ।

६ क, घ, उपदेशादिवर्जिता ।

८ छ भाव ।

१० क, ख, घ, ड दर्शन यथा ।

सहिद्यादानशूराद्यैर्गुणैर्विख्यातमानवाःः ॥ १०५ ॥

प्रत्यक्षयहणं नास्ति वाच्याऽग्रहणं कुतः॒ ।

एवं ये शास्त्रसमूढास्ते दूरस्था न संशयः ॥ १०० ॥

इदं ज्ञानमिदं ज्ञेयं सर्वतः श्रीतुमिच्छति ।

देवि वर्पसहस्रायुः॒ शास्त्रात्तं नैव गच्छति ॥ १०१ ॥

वेदाद्यैनेकशास्त्राणि खल्यायुर्विघ्नकोटयः ।

तस्मात् सारं विजानीयात् चौरं हंस इवाभसः ॥ १०२ ॥

अभ्यस्य सर्वशास्त्राणि तत्त्वं ज्ञात्वा हि वुद्धिमान् ।

पल्लात्मिव धान्यार्थी सर्वशास्त्रं परित्यजेत् ॥ १०३ ॥

यथामृतेन लृपस्य नाहारेण प्रयोजनम् ।

तत्त्वज्ञस्य तदा देवि न शास्त्रेण प्रयोजनम् ॥ १०४ ॥

न वेदाध्ययनान्मुक्तिर्न शास्त्रपठनादपि ।

ज्ञानादेव हि मुक्तिः स्याद्वाच्यथा वीरबन्दिते ॥ १०५ ॥

नाथमाः॑ कारणं मुक्तोर्दर्शनानि न कारणम् ।

तथैव सर्वशास्त्राणि॒ ज्ञानमेव हि कारणम् ॥ १०६ ॥

मुक्तिदा गुरुवार्गिकाः॑ विद्याः सर्वा विङ्गम्बकाः ।

काष्ठमारथमादस्मादेकां सञ्जीवनं परम् ॥ १०७ ॥

* य, पुष्टके इतः परं ईडशस्त्राहशदेति दूरस्था कव्यते जनैः ।

इति ज्ञोकार्ड्मधिकरं ॥

ष, परोक्ष । २ ग, ड, मिये । ३ क, ग, ड, सहस्रैस्तु ।

ग, विद्वन्नय । ५ ड, न वेदाः । ६ ग, ज्ञानिभो ज्ञानमाद्यर्थी ।
क, गुरुभावैका ; ख, तत्त्वमावैका । ८ स, काष्ठदिकारणं यथाव ।

अहैतन्तु शिवेनोक्तं क्रियायासविवर्जितम् ।
 गुरुवक्त्रोण सभ्येत नान्यथांगमकोटिभिः ॥ १०८ ॥
 आगमोत्थं विवेकोत्थं दिधा ज्ञान प्रचक्षते ।
 ग्रन्थद्वाग्नागममयं परं ब्रह्म विवेकजम् ॥ १०९ ॥
 अहैतं केचिदिच्छन्ति हैतभिच्छन्ति चापरे ।
 मम तत्त्वं न जानन्ति हैतअहैतविवर्जितम् ॥ ११० ॥
 हे पदे बन्धमोक्षाय ममेति निर्ममेति च ।
 ममेति वाध्यतरे जन्तुर्नं ममेति विमुच्यते ॥ १११ ॥
 तत् कर्म्म यत्र बन्धाय विद्या सा या विमुक्तये ।
 आयासायापरं कर्म्म विद्यान्या शिल्पनैपुणम् ॥ ११२ ॥
 यावत् कामादि दीप्तेत यावत् संसारवासना ।
 यावदिन्द्रियचापत्वं तावत्तत्त्वकथा कुतः ॥ ११३ ॥
 यावत् प्रयत्नवेगोऽस्ति यावत् सङ्खल्पकल्पना ।
 यावत् मनसः स्मैर्य तावत्तत्त्वकथा कुतः ॥ ११४ ॥
 यावहैहाभिमानश ममता यावदस्ति हि ।
 यावत् गुरुकारुण्यं तावत्तत्त्वकथा कुतः ॥ ११५ ॥
 तावैत्तपो व्रतं तौर्य जपहोमाच्चनादिकम् ।
 वेदग्रन्थागमकथा यावत्तत्त्वं^१ न विन्दते ॥ ११६ ॥
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन सर्वावश्यासु सर्वेदा ।
 तत्त्वनिष्ठो भवेहेवि यदीच्छेन्मीच्छमात्मनः ॥ ११७ ॥

१ उ, नाधीता । २ उ, ग, घ, वाधते, य, बुधते । ३ ष, च, रोग ।
 ४ उ, यावत् । ५ उ, तावत्तत्त्वकथा कुतः । ६ ख, उ, यिदि ।

धर्मज्ञानसुपुष्पम्य ४ मर्गनोकैकलम्य च ।
 तापव्यात्तिमत्तमन्ताया भीक्षैतरो व्येत् ॥ ११८ ॥
 पहुनाव किमुक्तेन रहम्य शृणु पार्वति ।
 कुनधर्मभृते५ सुक्षिनांस्ति मत्तं न मगय ॥ ११९ ॥
 तथाइदामि तत्त्वन्ते विज्ञाय श्रीगुरोर्मुच्चाग् ।
 सुनेन सुष्टुते देवि धोरसमारयन्तनात् ॥ १२० ॥
 इति ते कथिता काचिछीवजातिर्मिति६ प्रिये ।
 समाचेन कुनेगानि कि भूत् श्रीतुमिच्चसि ॥ १२१ ॥

इति श्रीकुलार्थे महारहम्ये मर्त्यागमीक्षमोक्षमे
 सपादनश्चयन्ते पश्चमण्डे उद्दीप्याय-
 तन्ते जीवस्थितिकथनं नाम
 प्रयम उपाम ॥ १ ॥

१ ए यप्पम । २ ए, व्याख्यातमन्तम् । ३ ए, व्यतर ।
 ५ ए य, ए धोरसमारणामराम् ।
 ४ ए, कुलमाणीटते ।
 ६ ए य, ए जीवान, ए, धोरणामिति ।

द्वितीय उल्लासः ।

—::—

श्रीदेव्युवाच ।

कुलेग ओतुमिच्छामि सर्वजीवदयानिधे ।
 कुलधर्मस्वया देव सूचितो न प्रकाशित ॥ १ ॥
 तस्य धर्मस्य माहात्म्यं सर्वधर्मोत्तमस्य च ।
 ऊर्ध्वाम्नायस्य माहात्म्यं तन्नत वद मे प्रभोः ।
 वद मे परमेश्वान यदि तेऽस्ति^१ कृपा मयि ॥ २ ॥

श्रीदेव्युवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यत्ता त्वं परिष्टच्छसि ।
 तस्य अयणमात्रेण योगिनीना प्रियो भवेत् ॥ ३ ॥
 ब्रह्मविष्णुगुहादीनारै न मया कथित पुरारै ।
 कथयामि तव स्नेहात् शृणुष्वेकाग्रमानमाः ॥ ४ ॥
 पारम्पर्यक्रमायात पञ्चवक्त्रोपु^२ सस्थितम् ।
 अकथ्य परमायेन तथापि कथयामि ते ॥ ५ ॥
 त्वयापि गोपितव्य हि न देय यस्य कस्यचित् ।
 देय भक्ताय शिष्याय अन्यथा पतनं भवेत् ॥ ६ ॥
 सर्वेभ्यशोत्तमा वेदा वेदेभ्यो वैष्णव परम् ।
 वैष्णवादुत्तम शैव शैवाइच्छिष्मुत्तमम् ॥ ७ ॥

* ख, पुस्तके पद्याईमिदमधिक दृश्यते । १ ड, घास्ति ।

२ ड, युहादिभ्य । ३ ड, पिये । ४ फ, ख ग एकायचेतना ।
 ख, एकायचेतना । ५ ड, वक्त्रादक्तोऽु । ६ ख, ऋत्युमान्त्रयात ।

दच्छिणादुत्तमं वामं वामात् सिद्धान्तमुत्तमम् ॥ १ ॥
 सिद्धान्तादुत्तमं कौलं कौलात् परतरं नहि ॥ २ ॥
 गुद्यादगुद्यतरं देवि सारात् सारं परात् परम् ।
 साक्षात् शिवपदं देवि कर्णाकर्णिगतं कुलम् ॥ ३ ॥
 मथित्वा ज्ञानदण्डेनै वेदागममहार्णवम् ।
 सारज्जेनै मया देवि कुलधर्मः समुदृतः ॥ ४ ॥
 एकतः सकला धर्मात् यज्ञतीर्थव्रतादयः ।
 एकतः कुलधर्मय तच्चै कौलोऽधिकः प्रिये ॥ ५ ॥
 प्रविशन्ति यथा नद्यः समुद्रं कटजुवक्कगाः ।
 तथैव ममयाः सर्वे ॥ प्रविश्टाः कुलमेव हि ॥ ६ ॥
 यथा हस्तिपदे स्तीनं सर्वप्राणिपदं भवेत् ।
 दर्गनानि च सर्वाणि कुल एव तथा प्रिये ॥ ७ ॥

यदा जाम्बूनदानाच्च सद्गं लौहमस्ति चेत् ॥ १ ॥
 तदा च कुलधर्मेण समयोऽन्यः समी भवेत् ॥ १४ ॥
 यथामरतरङ्गिस्था न समाः सकलापगाः ।
 तथैव समयाः सर्वे कुलधर्मेण नो समाः ॥ १५ ॥
 मेरुसर्पपयोर्यद्वत् सूर्यखद्योतयोर्यथा ।
 तथान्यममयस्यापि कुलस्य महदन्तरम् ॥ १६ ॥
 अस्ति चेत्तत्समा नारी मत्समः पुरुषोऽस्ति चेत् ।
 कुलेन समधर्मस्तु तथाधि न कदाचन ॥ १७ ॥
 कुलधर्मं हि नो वित्ति योऽन्यधर्मेण दुर्मितिः ॥
 वद्धः संसारपागेन सोऽन्यजानां प्रियो भवेत् ॥ १८ ॥
 यो वा कुलाधिकं धर्ममज्ञानाददति ॥ प्रिये ।
 ब्रह्महत्याधिकं ॥ पापं स प्राप्नीति न संशयः ॥ १९ ॥
 कुलधर्मप्रवहणे समारह्य ॥ नरोत्तमः ।
 सर्गाद्वीपान्तविभवं ॥ भोक्त्ररब्दं समश्वति ॥ २० ॥
 दर्शनेषु च सर्वेषु चिरादभ्यासेन भानवाः ।
 मोक्षं लभन्ते कौले तु सद्य एव न संशयः ॥ २१ ॥

* ड. एसके “यदा जाम्बूनदानाच्च” त्वारम्य साहस्रोको नामि ।

१ ग, यथा जलं नदीनान्तु बहुद्रमदर्थं भवेत् । तथाच कुलधर्मेण सोऽन्यः समयो भवेत् ॥ २ क, ख, ग, घ, कथयेत्तु तदा प्रिये ।

३ क, स्स, छ, कुलधर्मं हि भोक्त्रेन योऽन्यधर्मेण दुर्मितिः ; घ, योऽन्यधर्मेण दुर्मितिः । ४ क, घ, मलत् संसारिणं ब्रूयात् सोऽन्यजो नात् संशयः ; ख, ब्रह्मत् साधमनं ब्रूयात् । ५ क, घ, भजति ।

६ ख, ब्रह्महत्यासमं ; ग, घ, ब्रह्महत्यादिकं । ७ क, ख, घ, कुलधर्मं प्रवहणं समारह्य । ८ ख, घ, ड, सर्गाद्वीपान्तरं गत्वा । ९ ग, विद्या ।

घडनात्र॑ किमुक्तेन शणु मत्प्राणवज्रभे । .
 न कौलसमधर्मोऽस्ति त्वा शपे कुलनायिके ॥ २२ ॥
 घोगी चेन्नैव भोगी स्यादभोगी चेन्नैव योगवित् ।
 भोगयोगात्मकं कौलं तस्मात् सर्वाधिकं॒ प्रिये ॥ २३ ॥
 भोगो योगायते साच्चात् पातकं सुकृतायते ।
 मीच्चायते च संमारः कुलधर्म॑ कुलेश्वरि ॥ २४ ॥ .
 ब्रह्मेन्द्राच्युतरुद्रादिदेवतासुनिषुङ्गवाः॑ ।
 कुलधर्मपरा देवि मानुषेषु च काकथा ॥ २५ ॥
 विहाय सर्वधर्मांश्य नानागुरुमतानि च ।
 कुलमेव विजानीयाद्यदीच्छेत् सिद्धिं॑ मालनः ॥ २६ ॥
 पूर्वजन्माक्षाताभ्यासात् कुलज्ञानं॑ प्रकाशते ।
 खप्त्रोत्थितं॑ प्रत्ययवदुपदेशादिकं विना ॥ २७ ॥
 जन्मान्तरसहस्रेषु॑ या बुद्धिर्विहिता लृणाम्॑ ।
 तामेव लभते जन्मुरुपदेशो निरर्थकः ॥ २८ ॥
 शैववैश्णवदौर्गार्कंगाणपत्येन्दु॑सम्भवैः ।
 मन्त्रैर्विशुद्धचित्तख्य कुलज्ञानं॑ प्रकाशते ॥ २९ ॥

सर्वधर्माय देवेणि पुनरावर्त्तकाः स्मृताः ।
 कुलधर्मस्थिता ये च ते सर्वेऽप्यनिवर्त्तकाः ॥ ३० ॥
 पुराणतपोदानयज्ञतीर्थं पवतैः ।
 श्रीणाहमाहृष्टां देवि कुलज्ञानं प्रकाशते ॥ ३१ ॥
 त्वमहं देवि कल्याणि यस्य तुष्टावुभावपि ।
 देवतागुरुमहत्या च कुलज्ञानं प्रकाशते ॥ ३२ ॥
 शुद्धचित्तस्य गान्तस्य कर्मिणोऽगुरुसेविनः ।
 अतिभक्तस्य गुह्यस्य कुलज्ञानं प्रकाशते ॥ ३३ ॥
 श्रीगुरोऽकुलगाम्भेषु कौलिकेषु कुलाचयेर्दृष्टः ।
 यस्य भक्तिर्दृढा तस्य कुलज्ञानं प्रकाशते ॥ ३४ ॥
 श्रहा०विनयहपाद्यैः सदाचारदृढवतैः ।
 गुर्वाज्ञापानकैर्धर्मैः कुलज्ञानमवाप्यते ॥ ३५ ॥
 अनहें कुलविज्ञानं न तिष्ठति कदाचन ।
 तस्मात् परीक्ष्य वक्तव्यं कुलज्ञानं सयोदितम् ॥ ३६ ॥
 न वृयात् कुलधर्मं तस्योर्ये कुलगासनम् ॥
 आज्ञाभङ्गश्च यः कुर्यादेवतागापमाप्यात् ॥ ३७ ॥

आराध्य समयाचारे कुनज्ञान वदेद्यदि ।
 स गुरुस्यापि शिष्यस्य योगिनीना भवेत् पशुः ॥ ३८ ॥
 योधयित्वा गुरुं शिष्य कुनज्ञान प्रकाशयेत् ।
 लभेत् तावुभी साचाद्यैयोगिनीवौरसैलनम् ॥ ३९ ॥
 अनायासेन मसारसागर यस्तितीर्पति ।
 कुनधर्ममिम ज्ञात्वा सुच्यते नाव सग्य ॥ ४० ॥
 कुनधर्ममहासागंगन्ता॒ मुक्तिपुरीं व्रजेत् ।
 अचिरान्नात् सन्देहस्तास्मात् कौल समाश्येत् ॥ ४१ ॥
 कुनशास्त्रमनाहृत्य॑ पशुगास्त्राणि योऽभ्यसेत् ।
 स्वगृहे॑ पायस त्वक्षा भिक्षामटति पावृत्ति ॥ ४२ ॥
 विहाद्य कुनधर्म॑ य परधर्मपरो॑ भवेत् ।
 करस्य रद्नसुत्सृज्य दूरस्य काचमीहते ॥ ४३ ॥
 सत्यज्य कुनमन्त्वाणि॑ पशुमन्त्वाणि॑ यो जपेत् ।
 स धान्यराशिसुत्सृज्य पाशुराशि जिघृत्ति ॥ ४४ ॥
 कुनान्वय समुत्सृज्य योऽन्यमन्वयमीचते ।
 तडागादिव लृणात्तर्हि ऋगलृणा प्रधायति ॥ ४५ ॥
 यथेन्द्रजानजा भाया॑ चण्मेव सुखायहा ।
 श्रीकौनादन्यसमयास्त्रादगा कुननायिके ॥ ४६ ॥

कुलधर्ममजानन् य ससारा॑भोचमिच्छति॒ ।
 पारावारमपार स पाणिभ्या तर्तुमिच्छति॒ ॥ ४७ ॥
 यो बान्यदर्गनेभ्यथ भुक्ति॑ सुक्तिच्छ काहृति॒ ।
 स्वप्रलब्धनेनैव॑ धनवान् स भवेत्तदा॑ ॥ ४८ ॥
 शुक्तौ रजतविभ्रान्तिर्यथा जायेत पार्वति॒ ।
 तथा॒न्यसमयेभ्यथ भुक्तिमूँक्ति॑ प्रकाशते॒ ॥ ४९ ॥
 सर्वकर्मविहीनोऽपि वर्णाश्रमविष्वर्जित॒ ।
 कुलनिष्ठ कुलेशानि भुक्तिसुक्तयो स भाजनम् ॥ ५० ॥
 कुलज्ञानविहीनोऽपि कुलभक्ष्याशययो भवेत् ।
 सोऽपि सदगतिमाप्नोति किसुतास्य परायण॑ ॥ ५१ ॥
 कुलधर्मो हतो हन्ति रचितो रचति प्रिये॑ ।
 पूजित पूजयत्याश तस्मात् न परित्यजेत् ॥ ५२ ॥
 निन्दन्तु वान्यवा सर्वे॑ त्यजन्तु स्त्रीसुतादय ।
 जना हसन्तु मा दृष्टा राजानो दण्डयन्तु वा ॥ ५३ ॥
 सेवे॑ सेवे पुन सेवे॑ त्वामेव परदेवते॑ ।
 त्वद्वर्म्म॑ नैव मुद्घामि मनीवाक्यायकर्म्मभि॑ ॥ ५४ ॥
 एवमापद्गतस्यापि यस्य भक्ति॑ सुनिश्चला ।
 स तु सम्पूज्यते देवैरसुल स जिवो भवेत् ॥ ५५ ॥

१ ड, हि यो शूट । २ ख, ससारे च सुसुचति । ३ ड, सप्रलब्धने चष्टे ।
 ४ ड, यदि । ५ ड, भक्ति॑ सुक्ति॑ । ६ ख, ड, धर्म॑ । ७ य, किसुतान्मे॑
 परे जना च, किसुतान्मे॑ परायणा ड, किसु तस्य परायणात ।
 ८ ड, त्वतुकर्म॑ ।

रोगदारिद्रगदुःखाद्यैः पीडितोऽप्यनिगं शिवे ।
 यस्त्वामुपास्ते भत्या स नरः सद्गतिमाप्नुयात् ॥ ५६ ॥
 जनाः सुवन्तु निन्दन्तु लक्ष्मीर्गच्छतु तिष्ठतु ।
 भूतिरथैः युगान्ते वा कुलं नैव परित्यजेत् ॥ ५७ ॥
 नापि लोभाव च क्रोधाद्र हेपाक्ष च मत्सरात् ।
 न कामाक्ष भयाहापि कुलधर्मैः परित्यजेत् ॥ ५८ ॥
 यो जन्मुर्दीर्घयेत्वान्तु कुलधर्मसमाप्तिः ।
 क्षिण्यते जातमात्रेण भूतारिणामशत्रुणैः ॥ ५९ ॥
 पुलाका इव धान्येषु पतझा इव जन्मुपुर्द ।
 वुद्धुदा इव तोयेषु ये कौलविमुखा हि ते ॥ ६० ॥
 तरबोऽपि हिं जीवन्ति जीवन्ति भूगपच्छिणः ।
 स जीवति मनो यस्य कुलधर्मैः व्यवस्थितम् ॥ ६१ ॥
 कुलधर्मैः विहीनस्य दिनान्यायान्ति यान्ति च ।
 स लोहकारभस्त्रेव श्वसन्पि नौ जीवति ॥ ६२ ॥
 गच्छतम्तिष्ठतो वापि जायतः स्वपतोऽपि या ।
 कुलेश्वरि कुलाङ्गस्यैः तत् पगोरिव जीवितम् ॥ ६३ ॥

१ उ, यस्तात्पापते । २ उ, भूत्युरव्य ।

३ उ, न परिवर्जयेत् । ४ उ, नार्थलोभात् ।

५ उ, कर्त्तव्यात् । ६ उ, चात्या । ७ उ, भूतावधामशत्रुण ।
 ८ उ, अश्वानमात्रेण भूतावेदी यथा नरः । ९ उ, स, उ, कुलार्दीर्घिचुक्षा
 ये उ प्रत्यन्वया इव जन्मुपुर्द । १० उ, तरवः किं न लीढनि ।

११ उ, स, उ, कुलाङ्गान । १२ उ, इष्टधिव उ ।

१३ उ, कलाहीन ।

विहानपि च मूर्खोऽसौ धार्मिको वाप्यधार्मिकः ।
 ब्रतस्योऽप्यब्रतस्यो वा यः कौलविमुखो जनः ॥ ६४ ॥
 जातास्तु एव जगति जन्तवः साधु जीविनः ।
 कुलधर्मपरा देवि शेषाश्च इरण्डम्भाः ॥ ६५ ॥
 स पुमानुच्यते सद्ग्निः कुलधर्मपरायणः ।
 अपरत्तु परं सत्यमस्यिकूटत्वचाहृतः ॥ ६६ ॥
 चतुर्वेदी कुलज्ञानी श्वपचादधमः प्रिये ।
 श्वपचोऽपि कुलज्ञानी व्राह्मणादतिरिच्यते ॥ ६७ ॥
 गुरुकारुण्ययुक्तैस्तु दीचानिर्भूतपातकः ।
 कूलपूजारतो देवि सोऽर्थं कौलो न चेतरः ॥ ६८ ॥
 यः कोन्निकः कुलज्ञानं न पश्यति न विन्दति ।
 न पूजयति धिक् तस्य तत् काकस्येवै जीवितम् ॥ ६९ ॥
 ते धन्याः^१ पुण्यकर्माणस्ते सन्तस्ते च योगिनः ।
 येषां भाग्यवशादेवि कुलज्ञानं प्रकाशते ॥ ७० ॥
 ते वन्द्यास्ते महामानः क्षतार्थास्ते नरोत्तमाः ।
 येषामुत्पद्यते चित्ते कुलज्ञानं मयोदितम् ॥ ७१ ॥
 सर्वप्रकाशगमनं सर्वतीर्थविगाहनम् ।
 यत् सर्वयज्ञाचरणं कुलधर्मप्रवेशनम् ॥ ७२ ॥

^१ ख, घ, येषा इरण्डम्भाः ; उ, विशेषा अनवाहतः ।

२ क, घ, पूर्णः ; ख, सम्पूर्णः ।

३ उ, कुलज्ञानी । ४ उ, इच्छा तस्येव ।

५ क, ख, घ, विज्ञाः ।

प्रविगन्ति कुल धर्मं ये वै सुकृतिनो नराः ॥ ७३ ॥

ते पुनर्जननीगर्भं न विशन्ति कदाचन ॥ ७३ ॥

प्रसङ्गेनापि य कथित् कुल कुलमितीरयेत् ।

कुलं तत्पावनै टेवि भवति त्वदनुयहात् ।

कुलज्ञस्य कुलेशानि नान्यधर्मै प्रयोजनम् ॥ ७४ ॥

कुलेशि कुलनिष्ठाना कौनिकाना महात्मनाम् ॥

ददामि^४ परम ज्ञान चान्तकाले न सशय ॥ ७५ ॥

चिरायासाम्यफलद काङ्क्षन्ते समय जना ॥

सुखेन सर्वफलद कुल कोऽपि^५ त्यजत्यहो ॥ ७६ ॥

कुलज्ञो हि च सर्वज्ञो वेदशास्त्रोऽभितोऽपि वा ॥

वेदशास्त्रागमज्ञोऽपि कुलाज्ञस्वज्ञ एव हि ॥ ७७ ॥

जानन्ति कुलं माहात्मा त्वद्वक्ता एव नापरे ।

चकोरा एव जानन्ति नान्ये चन्द्रगतां^६ रुचिम् ॥ ७८ ॥

कुलज्ञा एव तुष्यन्ति चुत्वा कुलकथा प्रिये ॥

स्वल्पा नद्यो^७ विवर्द्धन्ते ज्योत्स्नया कि समुद्रवत् ॥ ७९ ॥

नान्यधर्मं सवेचन्ते कौनिका सारवेदिन ।

भृङ्गा पुष्पान्तर लुभ्याः^८ मन्दारामोदसेविन ॥ ८० ॥

^१ क, स, घ, प्रविगन्ति कुल य वा धन्यासो लतिनो नरा ।

^२ ड, तम्य धन । ^३ ड, कुञ्जामनाम । ^४ ड ददामि ।

^५ ड, चान्तकालेषु निश्चितम । ^६ ड, पर्यगास्त्र पठन्ति ये । ^७ ड कोऽत्व ।

^८ ख, ड, वेदशास्त्रालिंगोऽपि वा । ^९ ख, तव । ^{१०} क, घ, ड चन्द्ररूपाः ।

^{११} ख, ड, घ, इ, इमास् । ^{१२} ड, अन्यकृपा । ^{१३} ख, घ, नव्या, ड, यद्वत् ।

मानयन्ते हि सारज्ञाः^१ कुलधर्मं न चितरे ।

गियः शिरसि धत्तेऽज्ञं^२ सैहिकीयो गिलत्वहो ॥ ८१ ॥

अभिज्ञा एव जानन्ति नाभिज्ञाः कुलदर्ग्ननम् ।

जलसिद्धपरयः पतनं वक्षः^३ किं वेत्ति हं सवत् ॥ ८२ ॥

शिवशक्तिमधी लोको लोके कौलं प्रतिष्ठितम्^४ ।

तस्मात् सर्वाधिकं कौलं सर्वसाधारणं कथम् ॥ ८३ ॥

पड्ददर्ग्ननानि मेऽज्ञानि^५ पादो कुच्छिः करौ शिरः ।

तेषु मेदन्तु यः कुर्यान्माङ्गं क्षेदयेत्तु सः ॥ ८४ ॥

एतान्येव कुलस्थापि पड्दज्ञानि भवन्ति हि ।

तस्मादेदांश्कं ग्रास्तं विद्धि कौलाकां प्रिये ॥ ८५ ॥

दर्ग्नेष्वग्निलिघेव फलदं चैवादैवतम्^६ ।

भुक्तिमुक्तिप्रदं नृणां कुलेऽम्भिन् दैवतं प्रिये ॥ ८६ ॥

लोकधर्मविरुद्धं (द्वीपि) मिडयोगीश्वरि प्रिये^७ ।

कुलं प्रमाणतां याति प्रत्यचफलदं यतः ॥ ८७ ॥

प्रत्यच्च प्रमाणाय सर्वेषां प्राणिनां प्रिये ।

उपलभ्यवलात्तस्य हताः सर्वे कुतार्किकाः ॥ ८८ ॥

परोचं को नु जानीति कास्य किंवा भविष्यति ।

यदाऽ प्रत्यच्चफलदं तदेवोत्तम^८ दर्ग्ननम् ॥ ८९ ॥

द्वितीय उक्तास ।

कुलधर्ममिम ज्ञात्वा मुच्यन्ते सर्वमानवा ।

इति मत्वा महेश्वरानि मया कौन विगर्हितम् ॥ ८० ॥

त्वत्कारुण्यविहीनाना कुलज्ञानविरोधिनाम् ।

पशूनामनभिज्ञाना कुलधर्मो विगर्हित ॥ ८१ ॥

यस्य जन्मान्तरे पापकर्मवस्त्रोऽधिकोऽभवेत् ।

न तस्य गुरकारणे कुलज्ञान न जायते ॥ ८२ ॥

यथान्या नैव पश्यन्ति मूर्खं सर्वप्रजाशकम् ।

तथा कुन न जानन्ति तव मायाविमाहिता ॥ ८३ ॥

शैववैष्णवसोरादिऽदर्शनान्वयिभक्तिः ।

भजन्ते मानवा नित्यं हृथायासफलानि च ॥ ८४ ॥

विदशास्त्रागमै प्रोक्तं भीगमोक्तैकमाधनम् ।

भूढा निन्दन्ति ह्या हन्तं मत्प्रिय तत्र दर्शनम् ॥ ८५ ॥

भासिता हि मया॑ देवि पश्च गाम्बकीटिषु ।

कुलधर्मं न जानन्ति हृथा ज्ञानाभिमानिन् ॥ ८६ ॥

पशुग्रस्तालि सर्वाणि मयैव कथितानि हि ।

भूत्यन्तरन्तु गत्वैव मोहनाय दुरात्मनाम् ॥ ८७ ॥

महापापवशान्तृणा तेषु वाङ्माभिज्ञायते ।

तेषाच्च सद्गतिर्नाद्विकृत्यकौटिशतैरपि ॥ ८८ ॥

प्रेयमाणोऽपि पापात्मा कुले नैव प्रवक्षते ।

वार्यमाणोऽपि पुख्यात्मा कुनमेवाभिनन्दते॒ ॥ ८९ ॥

१ इ, कम्बवाधाविका । २ क ए, शैववैष्णवैद्वादि ।

३ छ, जपना । ४ छ, महा । ५ क रु, ए कुनएव मयतते ।

कुलधर्मेण देवत्वं देवा सम्पतिपेदिरे ।
 मुनियोगीश्वराद्याद् सुसिद्धि परमा॑ गता ॥ १०० ॥
 पशुव्रतादिनिरता सुलभा दाम्भिका भुवि ।
 ये कोऽनभव सेवन्ते ते महान्तोऽतिशुलभा ॥ १०१ ॥
 मानवा वहव, सन्ति मिथ्यातत्त्वार्थवेदिनै॑ ।
 दुर्लभोऽय महेश्वानि ब्रुनतत्त्वैविशारद ॥ १०२ ॥
 यथा रोगातुरा केचिच्छानवाः कुलनायिके ।
 दिव्योपध न सेवन्ते महाव्याधिविनाशनम् ॥ १०३ ॥
 तद्वाधिवर्द्धनापथ कुर्वन्ति हि कुभेषजम् ।
 तद्वैव जन्ममरणकृतै॑ सासारिकौं क्रियाम् ॥ १०४ ॥
 ममाचरन्ति सतत त्वत्कारुण्यविवर्जिता ।
 न भजन्ते कुल धर्मं भववन्धविमोचनम् ॥ १०५ ॥
 यथा चारण्यजातास्त्रै॒ मरीचादीन् वणिग्जनान् ।
 भीहती मानवा प्रीत्वा॑ याचन्ते कुलनायिके ॥ १०६ ॥
 अनधीर्णि च रद्वानि न याचन्ते हि केचन ।
 तद्वैव पशुश्वासाणि कर्मपाशफलानि॑ च ॥ १०७ ॥
 इतिपृच्छन्ति भूर्वास्त्वै॒ तव मायाविमोहिता ।
 कुलधर्मां न पृच्छन्ति भुक्तिसुक्तिफलप्रदम् ॥ १०८ ॥

१ व, घ, घ, कुलात् यिद्धि परा । २ ड, रि । ३ ड वादिन ।
 ४ क, कुलधर्मै । ५ क, जन्ममरणे कृति, ड, जन्ममरण कृता ।
 है क, ड, नवनक्षत्रु । ७ ड, पदार्थनेत्र स्मृत्या ।
 ८ क, ड, कर्मायाहकलानि । ९ उ, भूर्वादीन् ड, भूर्वाहि ।

कस्तूरीं कर्द्धमधिया कर्पूरं स्ववणेच्छया ।
 गार्करं शर्कराभान्तग्रामणि काचमनीपया' ॥ १०६ ॥
 यथादृष्टं न मन्यन्ते करखमपि पामराःै ।
 तथा कौलं न जानन्ति त्वत्प्रेसादविवर्जिताः ॥ ११० ॥
 अहो मोहस्य भावालंग्र त्वन्मायाजनितस्य च ।
 किमज्ञानपि देवेणि मोहयेदमरामपि ॥ १११ ॥
 पेयं मथं पलं खाद्यै समालोक्य प्रियामुखम् ।
 इत्येवाचरणं जाप्यं परिप्राप्यै परम्पदम् ॥ ११२ ॥
 गुरुकारुख्यसंलभ्यमौदृशं कुलदर्शनम् ।
 त्वद्वक्ता एव जानन्ति नेतरे भुक्तिसुक्तिदम् ॥ ११३ ॥
 गुरुपदेशरहिता महान्त इतिै किचन ।
 मोहयन्ति जनान् सर्वान् स्वयं पूर्वविमोहिताः ॥ ११४ ॥
 दुराचारपराः केचिह्नाचयन्ति च पामराः ।
 कथं भूतोऽभवेत् स्वामौ सेवकाः स्युस्थायाविधाः ॥ ११५ ॥
 घहवः कौलिको धर्मैः सिद्धाज्ञानविडम्बकाः ।
 स्वदुडराऽकल्पयन्तीत्यं पारम्पर्यविवर्जिताःै ॥ ११६ ॥
 मथपानेन मनुजो यद्वि-सिद्धिं लभेत् वै ।
 मद्यपानरताः सर्वैः सिद्धिं गच्छन्ते पामराःै ॥ ११७ ॥

त्वं वाय्विधानेन क्षेदयेन कदाचन ।

विधिना गां हिंजं वापि हत्वा पापैर्न लिप्यते ॥ १३६ ॥

वहुनाच किमुक्तेन सारभिके शृणु प्रिये ।

जीवमुक्तिसुखोपायं कुलशास्त्रेषु गोपितम् ॥ १३७ ॥

यम् सुचोः फले देवि कनकस्येव सौरभम् ।

कुलज्ञेऽप्यूर्द्धविद्याते ज्ञानं तत्तदनुच्छमम् ॥ १३८ ॥

कुलशास्त्राणि सर्वाणि भयैवोक्तानि पार्वति ।

प्रमाणानि न सन्देहो न हत्यानि हेतुभिः ॥ १३९ ॥

देवताभ्यः पितृभ्यद्य मधु वाता कृतायते ।

खादिष्टयामदिष्टयाऽ चौरं सर्पिं मधूदकम् ॥ १४० ॥

हिरण्यपावाः^१ खादिय अबधन् पुरुषं पश्चम् ।

दीक्षासु पियादित्याद्याः^२ प्रमाणं श्रुतयः प्रिये ॥ १४१ ॥

इत्येतत् कथिते किञ्चित् कुलमाहाकाममन्विके ।

समाचेन कुलेणानि किं भूयः श्रोतुमिच्छसि ॥ १४२ ॥

इति श्रीकुलार्णवे निर्वाणमोक्षदारे महारहस्ये सर्वागमो-
त्तमोत्तमे भपादलत्तगन्ये पञ्चमस्तुष्ठे ऊर्ध्वासायतन्त्रे
कुलमाहाम्भकथनं नाम द्वितीय उक्तासः ॥ २ ॥

^१ क, पापात् प्रसुप्त्वात् । ^२ ड, मञ्चासारं । ^३ ड, नाफनस्यापि सेवितं ।

४ क, कलज्ञेऽप्यूर्द्धविद्याते ज्ञानतत्त्वं तदुच्यते ।

५ क, प्रमाणानि च सन्देहो न हत्योऽन्यहेतुभिः ।

६ ख, ग, खदिष्टयामदिष्टयार्ण ; ड, यदिष्टार्ण ; ७ क, भावं ड, पात्रं ।

८ ख, ड, यदीदीक्षयतीत्याद्याः ।

तृतीय उच्चासः ।

—१०—

श्रीदेव्युवाच ।

कुलेन शोतुमिच्छामि सर्वधर्मोन्तमीत्तम् ।
जह्नान्नायच्च तन्मन्त्र माहात्म्यं वद मे प्रभो ॥ १ ॥

श्रीइश्वर उवाच ।

शृणु देवि प्रवच्यामि यन्मा त्वं परिष्ठच्छमि ।
तस्य अवणमात्रेण देवतरे सुप्रसीदति ॥ २ ॥
न कदाचिन्माया प्रोक्तमिति पूर्वं कुलेश्वरि ।
कथयामि तव स्तेहादूर्ध्वान्नाय शृणु प्रिये ॥ ३ ॥
वेदशास्त्रपुराणानि प्रकाश्यानि कुलेश्वरि ।
शैवग्राक्तागमा^१ सर्वे रहस्या परिकौर्त्तिता ॥ ४ ॥
रहस्यातिरहस्यानि कुलग्रास्ताणि पार्वति ।
रहस्यातिरहस्याना रहस्यमिदमस्तिके ॥ ५ ॥
जह्नान्नायस्य तत्त्वं हि पूर्णब्रह्मात्मकं परम्^२ ।
सुमोपितं मया यन्नादिदानीन्तु प्रकाश्यते ॥ ६ ॥
मम पञ्चमुखेभ्यधं पञ्चान्नाया समुद्गता ।

१ उ, जह्नान्नायस्य माहात्म्यं तन्मन्त्र । २ उ, गद्वरे ।

३ उ, ग, घ, यैवग्रास्तागमा उ शैवग्राक्तागमा ।

४ उ, जह्नान्नायच्च तं विद्धि पूर्णाङ्गलात्मकं परमं जह्नान्नायार्थतत्त्वं हि ।

पूर्वेष पश्चिमस्यैव दक्षिणस्योत्तरस्यथा ।

जहाँम्नायथ पञ्चते भोजमार्गः प्रकौर्तितः ॥ ७ ॥

आम्नाया वहवः सन्ति नोहाम्नायेन ते सभाः ।

सत्यमितद्वारोहे नाव कार्या विचारणा ॥ ८ ॥

आम्नाया वहवो गुप्तायतुराम्नायमेदजाः ।

अस्मिंस्थान्वै समाख्याताः पूर्वं तैः कुलनायिके ॥ ९ ॥

चतुराम्नायवैत्तारो वहवः सन्ति कामिनि५ ।

जहाँम्नायस्यै तत्त्वज्ञा विरला६ वीरवन्दिते ॥ १० ॥

यावन्तः पांशुवो भूमेस्थायन्तः समुदीरिताः ।

एकैकाम्नायजा मन्त्रा भुक्तिसुक्तिफलप्रदाः ॥ ११ ॥

उपमन्त्राय तावन्तः मारदाः समुदीरिताः ।

मयैव कथितास्ते तु लोकानुयहकाङ्क्षा ॥ १२ ॥

सर्वपापपि मन्त्राणां देवतास्तत्पफलप्रदाः ।

आवयोरंशसम्भूताः समुदिष्टाः शुचिस्मिते ॥ १३ ॥

सर्वमन्त्रानहं वेद्धि नांच्यो जानाति कश्चन ।

मतप्रसादेन य कथिष्वेत्ति मानवकोटिषु ॥ १४ ॥

एकाम्नायस्य यो वेत्ति स मुक्तो नाव संशयः ।

किं पुनर्यतुराम्नायवैत्ता सात्राच्छिवो भवेत् ॥ १५ ॥

५ क, घ, शीतरा० ६ क, यक्षिन् मन्त्रे ; ग, घ, अय्किन् मन्त्रे ।

७ ग, घ, चर्चल, ड, पूर्वल । ८ ड, उत्तराम्नाय ।

९ य, पार्वति, गु, घ, मानिनि ; ड, मानिनः ।

१० ड, जहाँम्नायात्म । ११ क, ख, वीराणां ।

चतुराम्बायविज्ञानादूर्द्धाम्बाय पर प्रिये ।

तस्मा च देव जानीयाद्यद्वीचेत् सिद्धिमात्रन ॥ १६ ॥

जहृत्वात् सर्वधम्माणामूर्द्धाम्बाय प्रशस्तिर ।

जहृ नयत्वध स्थञ्चै जहृम्बाय इतीरित ॥ १७ ॥

जहृत्वात्^४ कुलेगानि ध्वस्तससारसागरात् ।

जहृलोकैकसेव्यत्वा^५दूर्द्धाम्बाय इति स्मृत ॥ १८ ॥

तस्मादेवेशि जानीहि साक्षात्मीचैकमाधनम् ।

सर्वाम्बायाधिकफल^६मूर्द्धाम्बाय परात् परम ॥ १९ ॥

सर्वनोक्तेषु सर्वेभ्यो ज्ञाह पूज्यो यथा प्रिये ।

आम्बायेषु च मत्तेषु जहृम्बायभ्याय शिवे ॥ २० ॥

देवताना यथा विष्णुज्योतिपा भास्करो यथा ।

तीर्थीनान्तु यथा काशी सर्वंटी भरिता यथा ॥ २१ ॥

पर्वताना यथा मिरस्तरुणां चन्दन यथा ।

अग्न्यसेध क्रतूनाज्ञ पापाणाना यथा भर्णि ॥ २२ ॥

यथा रसाना माधुर्यं धातूना काञ्चन यथा ।

चतुर्स्पदा यथा दिनुर्यथा हस्तम् पच्चिणाम ॥ २३ ॥

आश्रमाणा यथा भित्तुर्व्यर्हिना व्रात्यग्णा यथा ।

मनुष्याणा यथा राजाऽवयवाना यथा गिर ॥ २४ ॥

आमीदानाज्ञ कस्तूरी यथा काञ्चीपुरी मुराम ।

तथैव सर्वधम्माणामूर्द्धाम्बायोऽधिक प्रिये ॥ २५ ॥

१ ख, ग, य, इतीरित । २ क, ग ड, पश्यत । ३ ख, छेत् ।

४ ख दहृत्वात् । ५ ड, लोकनिषेद्यापा । ६ ख ग नान्य ।

७ ख, मवाम्बायाधिकुक दुश्यद । ८ क, अमराणा यथा शिव ।

नानाजन्मार्जितापारपुण्यकर्मफलोदयात् ।

जहाँम्नायं विजानीयाचान्यदा वीरवन्दिते ॥ २६ ॥

धन्यो मनुष्यलक्षेषु जानाति कुलदर्शनम् ।

तेषां लक्षेषु यः कंचिद्गहाँम्नायं प्रवित्ति च ॥ २७ ॥

न वैदेनांगमैः ग्रास्तैर्न पुराणैः सुविस्तरैः ।

न यज्ञैर्न तपोभिर्वा न तीर्थव्रतकोटिभिः ॥ २८ ॥

नान्यैरुपायैर्वेदेवेशि भन्तौपधिपुरःसरैः ।

आम्नायो ज्ञायते चोर्दः^३ श्रीमद्गुरुमुखं विनाः ॥ २९ ॥

तमेवान्वेषयेत्तत्र सर्वज्ञं करुणानिधिम् ।

मर्वनक्षणसमन्वम् जहाँम्नायायथकोविदम् ।

तस्मादेवेशि जानीयाद्गहाँम्नायं कुलश्चरि ॥ ३० ॥

आम्नायं यो नरो देवि विजानाति च तत्त्वतः ।

लभते काङ्क्षितां सिद्धिं सत्यं सत्यं वरानने ॥ ३१ ॥

जहाँम्नायं विजानाति यः सम्यक्^४ श्रीगुरोर्मुखात् ।

ग्रास्तमार्गेण स^५ नरो जीवन्मुक्तो न संगयः ॥ ३२ ॥

आम्नायमीठगं^६ देवि विजानाति च तत्त्वतः^७ ।

स वन्द्यः सहुरः सोऽर्थः^८ स दैवज्ञः स मान्त्रिकः ।

स सेव्यः स च संनुत्यः^९ स द्रष्टव्यः स सात्विकः^{१०} ॥ ३३ ॥

स ब्रती स तपस्त्री च सोऽनुष्ठाता स पूजकः ।
 स वेदागमगाम्मादिसर्वविद्याविगारदः ॥ ३४ ॥
 स आचार्यः स भतिमान् स यति. स च कौलिकः ।
 स यज्ञा स च पूतामा स जापौ स च साधक. ॥ ३५ ॥
 स योगी स खतार्थसु^१ म वीर; स च उत्तम.^२ ।
 स पुण्यात्मा स सर्वज्ञ,^३ स मुक्त, स शिव. प्रिये ॥ ३६ ॥
 ततकुलं पावन देवि धन्या तज्जननौ मृता^४ ।
 तत्पिता च खतार्थ. स्यामुक्तास्तपितर प्रिये ।
 पुण्यास्तदग्ना, सर्वं पूता^५स्तन्मित्रबाध्यवा, ॥ ३७ ॥
 वहुनेष्ट किमुक्तेन चोद्दर्शनायपरस्य च ।
 स्मरण कीर्तनं वापि दर्शन वन्दनै तथा ।
 सभापण^६च कुरुते राजसूयाधिकं फलम् ॥ ३८ ॥
 स यद वसते देवि तव श्रीर्विनयो^७ भवेत् ।
 अनामयं सुभित्तश्च सुहृष्टिनिरुपद्रवम् ॥ ३९ ॥
 तस्माद्गुरुमसादेन जड्डान्नाय नरोत्तमः ।
 यो विज्ञि तच्चतो देवि स मे प्रियतमी भवेत् ॥ ४० ॥
 पूर्वान्नाय. स्तृष्टिरूप,^८ स्तितिरूपय^९ दक्षिण. ।
 सहारः पद्यिमो देवि उत्तरोऽनुयहो भवेत् ॥ ४१ ॥
 मन्त्रयोग विदुः पूर्वं भक्तियोगज्ञ दक्षिणम् ।

^१ छ, सहतार्थ । ^२ छ, सत्तम । ^३ ष, धर्मेत्त । ^४ ष, ग, परा ।
^५ ष, पुण्या । ^६ छ, स्तर्यन । ^७ ष, सभावन ।
^८ ष, विजयी । ^९ ष, स्तितेरूप । ^{१०} ष, स्तृष्टिरूप ।

पथिमं कर्मयोगच ज्ञानयोगं तथोत्तरम् ॥ ४२ ॥
 पूर्वान्नायस्य सङ्केताद्यतुर्बिंशतिरीरिताः ।
 दचिणान्नायसङ्केताः पञ्चविंशतिरीरिताः ॥ ४३ ॥
 पदिमान्नायसङ्केता द्वाविंशत॑ समुदाहताः ।
 विदुः पट्टविंशदान्नाये^२ सङ्केताः श्रीमदुत्तरे ॥ ४४ ॥
 उद्धान्नायस्य द्वैतानि न सन्ति^३ कुलनायिके ।
 सात्राच्छ्वस्त्ररूपत्वरैत्र किञ्चित् कर्म विद्यते ॥ ४५ ॥
 उद्धान्नायस्य माहात्म्यमहं विद्धि न चापरः ।
 मत्स्त्रेहाच्छ्व जानासि सत्यसेतदरानने ॥ ४६ ॥
 उद्धान्नायस्य माहात्म्यमिति ते कथितं मर्याद ।
 समासिन कुलेशानि मन्त्रमाहात्म्यमुच्यते^४ ॥ ४७ ॥
 इतः पूर्वे^५ मर्या नोक्तं यस्य कस्यापि पार्वति ।
 तद्वदामि तव स्त्रेहाच्छृणु मत्प्राणवज्ञभे ॥ ४८ ॥
 श्रीप्रामादपरामन्त्रमूर्हान्नायमधिष्ठितम्^६ ।
 आवयोः परमाकारं यो वेत्ति म स्वयं गिवः ॥ ४९ ॥
 शिवादिक्रिमि^७ पर्यन्तं प्राणिनां प्राणघर्वना ।
 मित्रासोच्छासरूपेण मन्त्रोऽयं वर्तते प्रिये ॥ ५० ॥
 अनिलेन विना मेघो यथाकाशे न वेष्टते^८ ।
 पराप्रासादमन्त्रेण विना लोकस्थापि प्रिये ॥ ५१ ॥

१ ड, द्वाविंशत । २ ख, पट्टविंशदान्नाये ।

३ ड, उत्तरान्नायसङ्केतः पट्टविंशत् सुस्त्रदाहृतः । ४ ड, वस्त्रिनि ।

५ ड, ज्ञानस्त्ररूपत्वात् । ६ ख, प्रिये । ७ ड, सुत्तम । ८ क, ग, इतःपरं ।

९ ख, ममीक्षितं । १० ग, घ, दुमपर्यन्तं । ११. ख, ग, घ, वेष्टितः ।

पराप्रासादमन्त्रेण स्युतं नितच्चराचरम् ।

अभिनं तत्त्वतो देवि तालमृते यथानितः ॥ ५२ ॥

वौजेऽहुरस्त्विले तैलमग्नादुषणं रवौप्रभा ।

चन्द्रे ज्योतिस्त्राडनलः काषे पुष्पे गम्भी जले द्रवः ॥ ५३ ॥

शब्दे चार्थः शिवे शक्तिः चौरे सर्पिः फले रुचिः ।

शर्करायाज्ञ माधुर्ये घनसारे च शीतलम् ॥ ५४ ॥

निंद्वानुग्रहो मन्त्रे प्रतिमायाज्ञ देवता ।

दर्पणे प्रतिविम्बज्ञ समीरे चलनं यथा ।

पराप्रासादमन्त्रेऽपि प्रपञ्चोऽयं तथास्थितः ॥ ५५ ॥

वटवौजे यथा हृक्षः सूक्ष्मरूपेण तिष्ठति ।

पराप्रासादमन्त्रेऽस्मिन् ब्रह्माण्डोऽपि तथा स्थितः ॥ ५६ ॥

सुपक्षेषु पदार्थेषु सुरसेषु कुलेश्वरि ।

लवनेन विना स्वादु यथा भोक्तुर्न जायते ॥ ५७ ॥

पराप्रासादमन्त्रेण चेवा मन्त्रा न सङ्गताः ।

ते फलं नः प्रयच्छन्ति मन्त्रगत्तिविवर्जिताः ॥ ५८ ॥

चौप्रासादपरामन्त्रो गोपनीयः प्रयत्नतः ॥ ५९ ॥

विचार्याहं पुराणार्थान्^१ दर्शनाभ्यायमेटजान् ।

समग्रान् विद्वग्रहं मन्त्रान् ग्रास्त्राणि विविधानि च ॥ ६० ॥

महसाद्वादयो देवाः शास्त्रेषु^२ विविधेषु च ।

भ्रमन्ति तेषु मूढास्ते तत्र मायादिभोहिताः ॥ ६१ ॥

* क, ख, ग, घ, एकाहेतु लोकार्द्धमिदं न इत्यते ।

१ क, ड, स्त्रमेत । २ ख, पराप्रासादमन्त्रोऽपि प्रपञ्चोऽपि । ३ ड, यथानेषु । ४ ड, पुराणानि । ५ क, ख, ग, घ, सहस्रसंख्यान्यथास्त्रानि ।

जायन्ते च न्नियन्ते च संसारक्लेशमाग्निः ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रं न गायन्तः कुलेष्वरि ॥ ६१ ॥
 न लभन्ते हि मोक्षं ते तव भायाविमोहिताः^१ ॥ ६२ ॥
 मद्भूषे श्रीगुरौ यस्य हृषा भक्तिः प्रजायते ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रं स ज्ञात्वा परिमुच्यते ॥ ६३ ॥
 पूर्वजन्मसहस्रेषु शैवादिसमयोदयतात् ।
 चतुराम्बायज्ञान् मन्त्रान् शुर्वाज्ञां यो भजिष्यति^२ ॥ ६४ ॥
 स पापकञ्चुकाम्बुक्तः शुद्धात्मा शुरवत्सलः ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रं विजानाति न चान्यथा^३ ॥ ६५ ॥
 सब्रह्मविष्णुरुद्राय शक्रादिसुरपुङ्गवाः ।
 वसुरुद्राक्षिदिक्पाता मनुचन्द्रादयः प्रिये ॥ ६६ ॥
 मार्कण्डेयादिसुनयो वशिष्ठादिसुनीश्वराः ।
 सनकाद्याद्य योगीशा जीवम्बुक्ताः शुक्रादयः ॥ ६७ ॥
 यज्ञकिञ्चरगम्भेव्याः सिङ्गविद्याधरादयः ।
 श्रीप्रासादपरामन्त्रप्रभवज्ञामितं फलम्^४ ।
 प्राप्य मन्त्रमिभं पुर्खं नपन्त्यद्यापि पार्वति ॥ ६८ ॥
 सामर्थ्यं पूज्यता^५ विद्या तेजः सौख्यमंरोगिता ।
 राज्यं स्वर्गय भोक्षय पराप्रामादजापिनः ॥ ६९ ॥

* क, ख, ग, घ, पुस्तकेषु पद्यार्द्दिन्दं न दृश्यते ।

१ छ, स्वतृप्रसादविविजिताः । २ ख, सर्वेषां यो भविष्यति ।

३ छ, यो विजानाति नान्यथा । ४ क, घ, जायाङ्गेभिरे कामिकं ।

५ क, घ, पूज्यता ; ग, पूर्णदा ; छ, पूजिता ।

न द्वैन्द्रुद्रविश्युनामपि दूरायते पदम् ।
 सर्वकर्मेविहीनोऽपि पराप्रासादमन्वयित् ।
 सुखेन यां गति याति न ता सर्वेऽपि धार्मिकाः ॥ ७०-
 तस्य चिन्तामणिः कामधेतुं कल्यतरुगृहे ।
 कुवेर, किङ्गरः३ साच्चात् पराप्रासादजापिनः ॥ ७१ ॥
 यथा दिव्यमणिः४ सर्वाज्ञौ हो भवति काञ्चनम् ।
 पराप्रासादजापाच्च४ पशुः पशुपतिर्भवेत् ॥ ७२ ॥
 श्रीप्रासादपरामन्वं यो विजानाति तत्त्वतः५ ।
 स मां खाच्च विजानाति चावयोरप्यतिप्रियः ॥ ७३ ॥
 पराप्रासादमन्वज्ञः खपचोऽपि हि पार्वति ।
 देवतास्यापने यक्षः ग्रतिमादी न संशयः ॥ ७४ ॥
 मन्वमात्रन्तु६ यो विज्ञ पराप्रासादमन्वकम् ।
 खपचोऽपि हि मुच्येत किमुनस्तदिधानयित् ॥ ७५ ॥
 पराप्रासादमन्वज्ञो यत् करोति यदिच्छति ।
 यद्द्वृते तमहेशानि तपो ध्यान जपो भवेत् ॥ ७६ ॥
 दीक्षापूर्वं महेशानि पारम्पर्यसमन्वितम् । ।
 पराप्रासादमन्वं यो विज्ञ सोऽह न संशयः ॥ ७७ ॥

१ इ, रुद्रेन्द्रुद्रविश्युनामभिभूयायते । २ क, धर्मेकमै ।

३ ख, ग, घ यद्वेर । ४ ड रस ।

५ ड, पराप्रासादजापीय । ६ ड, भावत ।

७ ख, यन्वमन्वन्तु ।

चराचरसमेतानि भुवनानि चतुर्दश ।
 पराप्रासादमन्त्रदेहे तिष्ठन्ति नित्यशः ॥ ७८ ॥
 पराप्रासादमन्त्रज्ञो यत्र तिष्ठति भाविनि ।
 दिव्यक्षेत्र समुद्दिष्ट समन्ताद्धशयोजनम् ॥ ७९ ॥
 पराप्रासादमन्त्रार्थतत्त्वज्ञ कुलनायिके ।
 सुरासुराश्च वन्दन्ते॒ कि पुनर्ज्ञानवादय ॥ ८० ॥
 पराप्रासादमन्त्रज्ञो यत्र तिष्ठति पार्वतिः ।
 सिद्धक्षेत्र मदीय वा मुनिदेवगणै सह ॥ ८१ ॥
 शैवैवेण्यवदौर्गंकंगाणपत्येन्दुसम्भवान् ।
 सर्वमन्त्रान् स जानाति पराप्रासादमन्त्रवित् ॥ ८२ ॥
 श्रीप्रासादपरामन्त्रो जिह्वाये यस्य वर्तते ।
 तस्य दर्शनमाचेण खपचोऽपि विमुच्यते ॥ ८३ ॥
 ब्राह्मणो वाऽन्यज्ञो वापि शुचिर्वाप्यशुचि प्रिये॑ ।
 पराप्रासादज्ञापीय स मुक्तो नात्र सशय ॥ ८४ ॥
 गच्छतस्तिष्ठतो वापि जाग्रत् खपतोऽपि वा ।
 पराप्रासादमन्त्रोऽय देवेशि न च निष्फल ॥ ८५ ॥
 चिरेणैकैकफलदा मन्त्रा मन्त्रि सहस्रश ।
 कुलेशि मन्त्रराजोऽय श्रीघ्र सर्वफलप्रद ॥ ८६ ॥

* असात् पर सार्वद्वौकदय ख पुस्तको न दृश्यते ।

+ इत आरभ्य सार्वद्वौक क पुस्तके न दृश्यते ।

१ ख, सर्वदा । २ छ, वदनि ।

३ क ग, घ, पराप्रासादमन्त्रज्ञमतुष्ठिति मन्त्रवित् । ४ च शौर ।

५ ख शिवे छ, शुचिर्वाप्यशब्दाऽशुचि ।

पराप्रासादमन्त्रोऽयं सर्वमन्त्रोत्तमोत्तमः ।
 ज्ञानतोऽज्ञानतो यापि भजतां कामदो मनुः ॥ ८७ ॥
 श्चीन्द्री रीहिणीचन्द्री स्त्राहाम्नी च प्रभारवी ।
 लक्ष्मीनारथयणौ वाणीधातारौ रात्रिवामरौ ॥ ८८ ॥
 अग्नीपोमौ यिन्दुनादौ देवि प्रखतिपूरुषौ ।
 आधाराधेयनामानी भोगमोक्षी कुलेश्वरि ॥ ८९ ॥
 प्राणापानौ च वाग्धौ प्रियैः विधिनिपेधकौ ।
 सुखदुःखादि यहन्दं दृश्यते च्यूयते मया ॥ ९० ॥
 सर्वलोकेषु तत् सर्वमावासेव न संशयः ॥ ९१ ॥
 पुंस्लीरूपाणि सर्वाणि चावयोरंशकानि ॥ हि ।
 पराप्रासादमन्त्रोऽयं तस्मात् सर्वाक्षको भवेत् ॥ ९२ ॥
 अरूपं भावनागम्यं परं ब्रह्म कुलेश्वरि ।
 निष्कलं^१ निर्मलं निलं निर्गुणं व्योमसत्रिभम् ॥ ९३ ॥
 अनन्तमव्ययं^२ तत्त्वं मनोवाचामगोचरम् ।
 पराप्रासादमन्त्रार्थसम्यानात् सम्प्रकाशते ॥ ९४ ॥
 तस्मान्मन्त्रमिदं देवि पराप्रासादसंज्ञकम् ।
 परतत्त्वस्वरूपत्वात् सच्चिदानन्दलक्षणात् ॥ ९५ ॥
 शिवशक्तिमयत्वाच भुक्तिसुक्तिप्रदानतः ।
 सकम्यापि च निष्कर्म्मं मगुणच्चापि निर्गुणम् ॥ ९६ ॥

१ रु, ज्ञानतोऽज्ञानतो यापि ।

२ क, ग, अणिः । ३ रु, गद्यार्थं प्रियौ । ४ रु, यथा ।

५ रु, रंशकानि । ६ रु, जपेत् । ७ रु, निष्कलं ।

८ रु, निर्गुणस्तु ममन्त्रितम् । ९ रु, अनन्तममलं ।

श्रीप्रासादपरामन्तं सर्वमन्तगिरोमणि ।
 नपन् भुक्तिष्ठ मुक्तिष्ठ नभते नात् संशयः ॥ ८६ ॥
 यहुनाथ किमुक्तेन सर्वसारं शृणु प्रिये ।
 श्रीप्रासादपरामन्तममं मन्तं न विदाते ॥ ८७ ॥
 इदमेव परं ज्ञानमिदमेव परं तपः ।
 इदमेव परं ध्यानमिदमेव परार्थनम् ॥ ८८ ॥
 इदमेव परा दीक्षा इदमेव परो जपः ।
 इदमेव परं तत्त्वमिदमेव परं ब्रतम् ॥ ८९ ॥
 इदमेव परो यज्ञ इदमेव परात् परम् ।
 इदमेव परं चेय इदमेव परं फलम् ॥ १०० ॥
 इदमेव परं ब्रह्म इदमेव परा गतिः ।
 इदमेव परं शुद्धं सत्यं सत्यं न संशयः ।
 इति भत्वा भनुयरं तन्निष्ठः^१ स्यात् सदा प्रिये ॥ १०१ ॥
 आगमोक्तेन विधिना क्रमपूजापुरःसरम् ।
 श्रीप्रासादपरामन्तं गतमष्टोत्तरं जपेत् ।
 सुच्छते वद्धाहत्यादिमहापैश्य पञ्चमिः ॥ १०२ ॥
 हिंगतं यो जपेद्देवि श्रीप्रासादपरामनुम् ।
 चतुरशीति^२लक्ष्मांश्रधारणा^३चरितैरपि ॥ १०३ ॥
 स्त्रयोनि^४जाह्नचरितैरसंस्यजननाज्ञितैः ।
 वार्दके यौवने वाल्ये जायत्स्वप्नसुपुसिषु ॥ १०४ ॥

१ उ, वच्छिष्ठः । २ उ, हेवि । ३ उ, चतुर्ज्ञिंशति ।
 ४ उ, लक्ष्मांश्रधारणन् । ५ उ, अयोनि ।

कर्मणा मनसा वाचा ज्ञानाज्ञानकुतेरपि ।
 महापातकसद्यै हृष्पपातककोटिभि ।
 मुच्यते नाक सन्देह सत्यमेतदरानने ॥ १०५ ॥
 त्रिगत यो जपेदेवि श्रीप्रासादपरामतुम् ।
 सर्वकर्तुपु यत् पुण्यं सर्वदानेषु यत् फलम् ॥ १०६ ॥
 सर्वव्रतेषु यत् पुण्यं सर्वतीर्थेषु यत् फलम् ॥ १०७ ॥
 तत् फल लभते देवि नाक कार्या विचारणा ॥ १०८ ॥
 चतु गत जपेदयस्तु श्रीप्रासादपरामतुम् ।
 सदा तस्य रुद्रदारि ल्लणिमाद्यष्ट मिदव ।
 सेवन्ते^१ नाक सन्देह, सर्वसिद्धिसमन्विता ॥ १०९ ॥
 यद्यन्मनोऽभिलयितं तत्तत् प्राप्नोत्यमग्य^२ ।
 धर्मार्थकाममोक्षाय साक्षात्स्य करे स्थिता ॥ ११० ॥
 सान्तोक्ष्यप्रमुखा देवि नभेष्युक्ति चतुर्विधाम् ।
 सत्यमेतत्र सन्देह साधक कुननायिके ॥ १११ ॥
 जपेत् पञ्चशत यसु श्रीप्रासादपरामतुम् ।
 तत्पफल नैव शप्तोमि कथितु कुननायिके ॥ ११२ ॥
 तस्मात् सर्वप्रथमेन सर्वावस्थासु मर्वदा ।
 श्रीप्रासादपरामत्त जपेदभुक्तिविमुक्तयै^३ ॥ ११३ ॥
 नास्ति शुर्वधिक तत्त्वं न गिवाधिकदैयतम् ।
 न हि वेदाधिका विद्या न कौनसमदर्शनम् ॥ ११४ ॥

* लोकार्द्धमिद क ग पुकारदीर्घ दग्धते ।

^१ इ, वमने । ^२ इ, ति निष्पय । ^३ इ, ग, घ, जपेषु भवि चक्षे ।

न कुलादधिक ज्ञान^१ न ज्ञानादधिक सुखम् ।
 नाष्टाङ्गादधिकारे पूजा न हि मीत्राधिक फलम् ।
 इदं सत्यमिदं सत्यं सत्यं न सशय ॥ ११४ ॥
 श्रीप्रासादपरामन्त्रमाहात्मरमिह वर्णितुम्^२ ।
 न गङ्गोमि वरारोहे कल्पकोटिशतैरपि ॥ ११५ ॥
 गिरौ सर्वप्रभातन्तु सागरे वालुका यथा^३ ।
 तथाच मन्त्रमाहात्मर किञ्चित्ते कथित मया ॥ ११६ ॥
 अर्द्धान्नायस्य माहात्मर श्रीप्रासादपरामनो ।
 इति ते कथित देवि कि भूय श्रीतुमिच्छसि ॥ ११७ ॥

इति श्रीकुलार्णवे निर्बाणमोक्षदारे महारहस्ये
 सर्वांगमोक्षमोक्षमे सपादलक्षण्ये पञ्चम-
 खण्डे अर्द्धान्नायतत्त्वे श्रीप्रासादपरा
 मन्त्रकथन नाम दृतीय उक्तास ॥

^१ उ, न कुबजाधिको ज्ञानी ।

^२ उ, ग, घ, नाष्टाङ्गाधिका उ, नाष्टाङ्गा धिका ।

^३ उ, मिदमद्गुत । ४ उ, वालुकानि च ।

चतुर्थ उखास ।

—०१०—

श्रीदेव्युवाच ।

कुलेश श्रोतुमिच्छामि श्रीप्रासादपरामनुग् ।
मन्त्रराज वदेशान न्यासध्यानादिभिः सह ॥ १ ॥

श्रीईश्वर उवाच ॥

शृणु देवि प्रवच्यामि यमा त्वं परिष्टच्छसि ।
तस्य अवणमालेण^३ शिवाकारः प्रजायते ॥ २ ॥
इत् पूर्वं मया नोक्तो मन्त्रोऽय यस्य कस्यचित् ।
तब स्त्रोहाइदाम्यदा शृणु मत्^४प्राणवल्लभे ॥ ३ ॥
अनन्तचन्द्रभुवनमिन्दुविन्दुयुगान्वितः ।
श्रीप्रासादपरामन्त्रो भुक्तिसुक्तिफलप्रद ॥ ४ ॥
पराप्रासादमन्त्रसु सादिष्वत्, कुलेश्वरि ।
प्रकाशानन्तरूपत्वात् प्रत्यच्छफलदानत् ॥ ५ ॥
प्रसन्नचित्तवश्यत्वात्^५ प्रसिद्धार्थनिरपणात् ।
प्राक्तनाध^६प्रशमनात् प्रपन्नार्त्तिविनाशनात् ।
प्रसादकरणाच्छ्रीम प्रासादमनुरीति ॥ ६ ॥

१ ख, परात्मकम् । २ ख, यरणमालेण ष, इर्गतमालेण ।
३, ख, ग, घ, तत् । ४ ख, ष, रसत्वात् । ५ क माङ्गनसा ।
६ ग, घ, निवारणात् ।

परतत्त्वस्त्रूपत्वात् परमात्मा^१प्रकाशनात् ।
 परमानन्दजननात् परधर्मनिदर्शनात् ॥ ७ ॥
 परोच्चफलदानाच्च परमैश्वर्यकारणात् ।
 परत्वात् सर्वमन्त्याला परामन्त्र इत्तौरितः ॥ ८ ॥
 कुलमन्त्रमिद देवि न्यास शृणु वदामि ते^२ ।
 आदौ^३प्रात् समुद्यय गुरुदेवानुर्दित्तनम् ॥ ९ ॥
 कन्दमूले मन खत्वा^४ कुर्यादिशमूलमोचनम् ।
 श्रोचास्यशोधन स्नान सन्ध्यातपैषमाचरेत् ॥ १० ॥
 एकान्ते हारयजन विघ्नचयनिवारणम्^५ ।
 पूजास्यानप्रवेशथ तथासनोपद्वेशनम् ॥ ११ ॥
 देवीपूजागृह^६ध्यान शिवादिगुरुवन्दनम् ।
 आसन गणपत्तेत्पात्रवन्दनमीश्वरि ॥ १२ ॥
 पादुकास्मरणज्ञैव दिननाथा^७र्जन प्रिये ।
 कराङ्गशोधन प्राणायाम स्ववह्नारन्त्युक्ते ॥ १३ ॥
 दिग्बन्धनञ्जाङ्गशुरम^८ विभियुक्तार्जुन माटकाम ।
 दग्धप्रकारभूताख्या लिपि कमठसज्जकाम् ॥ १४ ॥

^१ ख, परमात्मा । ^२ ष, परत्वानन्द ।

^३ ड, परमैश्वर्यकारणात् । ^४ ड, वरानन्दे । ^५ ष ड, अथ ।

^६ क ष वाम । ^७ ड, उक्तमूलेन शृत्या च ।

^८ ड, विनाशनम् । ^९ क, ड, सप्तप्रवशन ग, ष, सद्गमवेशन ।

१० ड, देवोपूजापती । ^{११} ड, दीपनाथाज्ञन ग, ष, दीपद्यानयन ।

१२ क दिग्बन्धनञ्जुमञ्जु । ^{१३} ड, वीजसक्ता ।

ऋषिरस्य पर शशूङ्कन्दथाव्यक्तपूर्विका ।
 गाधव्री देवता चान् सर्वमन्त्रेश्वरी परा ॥ १५ ॥
 दीर्घं चययुत मूल वौज शक्तिः कौलकम् ।
 पडदीर्घयुक्तमूलेनै पड़ज्ञानि च पावते ॥ १६ ॥
 इशततपुरुषाधोरसयोजातामनस्तथा ।
 पञ्चाङ्गुनिपु विन्यस्य मूर्त्ति वक्त्रेषु विन्यसेत् ॥ १७ ॥
 पञ्चसुै वद्वग्नि तथैवाङ्गविन्यासमाचरेत् ।
 आधारशक्तिमारभ्य पौठमन्तमन्तिकै ॥ १८ ॥
 अत्यैर्षोढा कुलेशानि कुर्यात् पूर्वीक्तवर्त्मना ।
 महाषोढाहय न्यास तत कुर्यात् समाहित ।
 वच्छसाणेन विधिना देवताभावसिद्धये ॥ १९ ॥
 यस्य कस्यापि नैवोक्तेै तत्र स्नेहाददास्यष्टम् ।
 प्रपञ्चीै भुवन मूर्त्तिर्गतदैवतमातर ।
 महाषोढाहयो न्यास सर्वन्यासोक्तमोक्तम् ॥ २० ॥
 तत्रादौ परमेशानि प्रपञ्चन्यास उच्चते ।
 प्रपञ्चद्वैपजलधिगिरिपत्तनपौटका ॥ २१ ॥
 चेव यनाशमगुहानदीचत्वरकोङ्गिद ॥ २२ ॥
 स्वेदायङ्गजरायुजा इलुकास्ते हि पोडगरै ॥ २३ ॥

श्रीमाया कमला विष्णुवस्त्रभा॑ पद्मधारिणी ।
 समुद्रतनया लोकमाता कमलवासिनी ॥ २३ ॥
 इन्द्रिया मारेमा पद्माै तथा नररायणप्रिया ।
 सिङ्गलच्छ्री॒ राजलच्छ्री॒ महालच्छ्री॒ रिती॒ रिता॒ ।
 शक्तयसु प्रपञ्चानां खरणामधिदेवता॒ ॥ २४ ॥
 लबस्तुटि॑ कला काष्ठा निमेयः खास एव हि ।
 घटिका च मुहूर्त्य भ्रह्मरो दिवसस्तथा ॥ २५ ॥
 सन्ध्या रात्रिस्तिथिश्वेव वारो नचत्रमेव च ।
 योगश करणं पच्छी मासो राशिर्कृतस्तथा ॥ २६ ॥
 अयनं वत्सरयुगप्रलयाः पञ्चविंशतिः ।
 एतेषां स्थाननियमो छदयान्तः समीरितः ॥ २७ ॥
 आर्थीमा चण्डिका दुर्गा शिवाऽपर्णा॒॑ अम्बिका सती ।
 ईश्वरी शामवीशानी पार्वती सर्वमङ्गला ॥ २८ ॥
 दात्रायणी हैमवती महामाया महेश्वरी ।
 मृडानी चैव रुद्राणी सर्वाणी परमेश्वरी ॥ २९ ॥
 काली काल्यायनी गौरी भवानीति समीरिता ।
 शक्तयः स्तुर्लवादीनां॑ सर्गनाम॒ मधिदेवता॒ ।
 एतासां स्थाननियमो छदयान्तः समीरितः ॥ ३० ॥
 पञ्चभूतानि तन्मात्रं ज्ञानकर्मन्दियाणि च ।
 शुणान्तः करणावस्था धायेदोपान् दग्धानिलान्॑ ॥ ३१ ॥

१ ख, विन्दुवस्त्रभा । २ क, इन्द्रीवरा । ३ छ, लच्छ्रीः । ४ घ, ड, सिङ्गलच्छ्री ।
 ५ क, नव कोटि । ६ ख, शिष्पूर्णा॑ । ७ क, र्भवादीनां; ख, ग, नैरादीनां ।
 ८ क, पञ्चला । ९ छ, न्दियानिलाः । १० ख, ड, भज्जे दोपो दधेरिता॒ ।

व्रात्मी वागीश्वरी^१ वाणी सावित्री च सरस्ती ।
 गायत्री वाक्प्रदा पथात् सारदा भारती प्रिये ।
 विद्यामिका पञ्चभूतव्यापकानामधीश्वरा ॥ ३२ ॥
 वाग्भव भुवनेश्वरी लक्ष्मीवीज त्रितारकम् ।
 त्रितारमूलविद्यान्ते माहकाचरत् परम् ॥ ३३ ॥
 वदेत् प्रपञ्चरूपायै श्रियै नम इति क्रमात् ।
 प्रपञ्चादिभिरायोज्यै वर्णान् गङ्गीर्नियोजयेत् ।
 माहकान्यासमीक्षान्विषेव न्यसेत् प्रिये^२ ॥ ३४ ॥
 त्रितारमूलसकलप्रपञ्चादि^३स्त्ररूपत् ।
 आये पराद्यादृव्यैनम उक्ता व्यापका न्यसेत् ॥ ३५ ॥
 प्रपञ्चन्यास एव स्याद्वनन्यास उच्यते^४ ।
 त्रितारमूलमन्त्रान्ते अ आ इ अतल वदेत् ॥ ३६ ॥
 लोकाञ्च निलयच्चैव गतकीटिपद^५ तत् ।
 गुह्याद्या योगिनी मूलदेवतान्त^६ वदेत् प्रिये ॥ ३७ ॥
 वदेदाधारगत्यन्मादिव्यै च^७ पादयोन्यसेत् ।
 ई उ ऊ^८ वितल गुह्यतर^९ चानन्तसज्जकम् ।
 शेषञ्च पूर्ववत् प्रोच्य गुलफयोहैवि विन्यसेत् ॥ ३८ ॥

कहं कहं लं सुतलायोतिशुद्धं चाचिर्त्यसंज्ञकम् ।
 शेषघ्न पूर्ववत् प्रोच्य जहुयोविन्यसेत् प्रिये ॥ ३८ ॥
 लं एं एं महातलव्वं महागुद्धं पदं ततः ।
 शेषघ्न पूर्ववत् प्रोच्य देविं जान्वोः प्रविन्यसेत् ॥ ४० ॥
 ओ ओं तत्तातलं देवि परं गुद्धाभिधानकम् ।
 शेषघ्न पूर्ववत् प्रोच्य जब्बोहेवेशि विन्यसेत् ॥ ४१ ॥
 ओ ओः रसातलश्चैवै रहस्यं ज्ञानसंज्ञकम् ।
 शेषघ्न पूर्ववत् प्रोच्य गुद्धदेशे प्रविन्यसेत् ॥ ४२ ॥
 कवर्गेषापि पातालं लोकिति नित्ययेति च ॥
 शेषघ्न पूर्ववत् प्रोच्य मूलाधारे तु विन्यसेत् ॥ ४३ ॥
 चपर्गं भूतलश्चेति^४ रहस्यं लाकिनीमपि ।
 शेषघ्न पूर्ववत् प्रोच्य स्वाधिष्ठाने न्यसेत् प्रिये ॥ ४४ ॥
 टवर्गेण भुवो लोकार्थं रहस्यं राकिणीमपि ।
 शेषघ्न पूर्ववत् प्रोच्य नाभी च विन्यसेत् प्रिये ॥ ४५ ॥
 तवर्गं स्वयं परमरहस्यं लाकिनीमपि ।
 शेषघ्न पूर्ववत् प्रोच्य छृदये विन्यसेत् प्रिये ॥ ४६ ॥
 पवर्गेष्वं भडल्लोकं^५ रहस्यं काकिनीमपि ।
 - शेषघ्न पूर्ववत् प्रोच्य तालुमूले न्यसेत् प्रिये ॥ ४७ ॥

यर्वर्गच्च जनो गुप्ततरच्च^१ शाकिनीमपि ।
शेषच्च पूर्ववत् प्रोच्य आज्ञायाच्च न्यसेत् प्रिये ॥ ४८ ॥
शर्वर्गच्च तपश्चातिगुद्धच्च हाकिनीमपि ।
शेषच्च पूर्ववत् प्रोच्य ललाटे विन्यसेत् प्रिये ॥ ४९ ॥
लं क्षे सत्यं महागुह्यं यच्चिणीै मपि च प्रिये ।
शेषच्च पूर्ववत् प्रोच्य बद्धरन्ते च विन्यसेत् ॥ ५० ॥
त्रितारमूलमन्त्रान्ते चतुर्दशभुवं^२ वदेत् ।
नाधिपायै श्रीपरायै^३ देव्यै च व्यापकं न्यसेत् ॥ ५१ ॥
क्षत्वैवं भुवनन्यासं भूर्त्तिन्यासमधाचरेत् ।
केशवनारायणमाधवगोविन्दविष्णवः ॥ ५२ ॥
मधुसूदनसंज्ञय स्यात्त्रिविक्रमवामनौ ।
श्रीधरश्च हृषीकेशः पद्मनाभोदामोदरः ।
वासुदेवः सङ्खर्षणः प्रथुक्षवानिरुद्धकः ॥ ५३ ॥
अचोल्केन्द्राणी चिशानी चोद्यार्द्दनयना तथा ॥ ५४ ॥
ऋद्धिश्च रूपिणी लूका^४ नूनदोषैकनायिका ॥ ५४ ॥
ऐङ्गारिणी चौधवतीै सर्वकामाङ्गनप्रभा ।
अस्थिै मालाधरा चेति सम्प्रीक्षाः स्वरदेवताः ॥ ५५ ॥

* श्रोकार्द्धमिदं क पुस्तके नामितः; य एकाक्षरे द्रृतः प्राक् “व्यज्ञराग्यकारा-
दीनि सर्वेषामयतः प्रिये” द्रृति श्रोकार्द्धमधिकं दत्या अब्दोन्मेन्द्राण्यो चेयनी-
त्यत्र “इत्यक्तेन्द्राण्यो” ति पाठो इत्यः।

१ क, लोकगुप्तश्ची : ख, चातिगुप्तश्ची ।

२ छ, लच्चे । २५ छ, याकिनी । ४ छ, सरं । ५० छ, पराम्बा ।

३० व, ची । ७ ड, सूक्तः ख, नुसा । ८ ष, शेषैक ।

२ घ, चोपत्ती ; छ, चोपत्ती । १० च, नोघ ।

भवः शब्देऽथ रुद्रश पशुपतिश्चोय एव च ।
 महादेवस्तथा भीम ईशस्तपुरुषाह्यः ॥
 अघोरसद्योजाती च वामदेव इतीरिताः ॥ ५६ ॥
 करभद्रा खगचला^१ गरिमादिफलप्रदा ।
 घण्टाधरीश्चन्यना चन्द्रधर्मी ततः परम् ॥
 छन्दोभयी जगत्स्याना ज्वलत्तारा^२ ततः परम् ॥ ५७ ॥
 ज्ञानदा च^३ टङ्गधरा इतिर्दादश ईरिताः^४ ।
 कभादीनां ठैडान्तानां वर्णीनां देवतास्त्रिमाः ॥ ५८ ॥
 ब्रह्मा प्रजापतिर्वेष्ठाः परमेष्ठी पितामहः ।
 विधाता च विरिज्जिय स्त्रष्टा च चतुराननः ॥
 हिरण्यगर्भ इत्युक्ताः क्रमाद्ब्रह्मादयो दश ॥ ५९ ॥
 यच्चिणी रञ्जिनी लक्ष्मीर्वच्चिणी गणिधारिणी ।
 पड़ाधारलया^५ सर्वनाथिका हसिताननां ।
 ललिता च चमा चेति प्रोक्ता याद्यर्थदेवताः ॥ ६० ॥
 त्रितारमूलमन्त्रान्ते स्वरान् विषान् सगत्तिकान् ।
 चतुर्था नमसा युक्तान् ममके चानने न्यसेत् ॥ ६१ ॥

* च, इसके झोकार्द्दमिहं न इन्नते ।

^१ न, दुर्गवला; य, उगवला। ^२ य, वोरपादा पंक्तिनाथा तथा चन्द्रार्द्दधारिणी ।

^३ य, छन्दोभयी जगत्स्याना ज्वलत्तारा । ^४ य, ज्ञानदाता ।

^५ य, तथा टङ्गितिर्दादशा ; ड, तथा टङ्गितिरिताः ।

^६ ड, कभादीनांष्ट । ^७ य, पड़ाधारा तथा ; य, घोड़ाधारालया ।

^८ क, अगितानना । ^९ क, माद्यन्तु ; ड, स्त्रामूल ।

स स्कन्धपार्वकाद्यूरु^१ जानुजडघापदेषु च ।
 दक्षादिवामपर्यन्त विन्यसेत् परमेश्वरि ॥ ६२ ॥
 कभाद्यर्थयुतान्^२ मन्त्रौ^३ भवादीन् शक्तिसयुतान् ।
 पादपार्ववाहुकगणपञ्चवक्त्रेषु विन्यसेत् ।
 दशाधारेषु^४ ब्रह्मादीन् यादि^५ शक्तियुताद्वयेत् ॥ ६३ ॥
 त्रितारमूलमन्त्रान्ते श्रीत्रिमूर्त्यम्बिकार्थं वदेत् ।
 आयै पराम्बादेव्यै^६ च नमसा व्यापका न्यसेत् ॥
 मूर्त्तिन्यास विधायेत्य मन्त्रन्यास समाचरेत् ॥ ६४ ॥
 त्रितारमूल अ आ इ^७ एकालचक्र कोटि च ।
 भेदय प्रणवादेकाच्चरात्माखिलमन्त्रत ॥ ६५ ॥
 ततोऽधिदेवतायै स्यात् सकलच फलप्रदाम^८ ।
 आयै तथैककूटेश्वर्यम्बादेव्यै नमो वदेत् ॥ ६६ ॥
 ई च ऊ आदि^९ हसादि द्विकूट^{१०} पूर्ववत् परम् ।
 ऋ ऋ ल आदि वङ्गादि त्रिकूट^{११} पूर्ववत् परम् ॥ ६७ ॥
 ल ए ए चतुर्लच चन्द्रादि पूर्ववत् परम् ।
 अर्ह औं अ अ पञ्चलच सूर्यादि पूर्ववत् परम् ॥ ६८ ॥
 क ख ग चैव षडलच स्कन्दादि पूर्ववत् परम् ।
 घ ङ च सप्तलच गणेशादि पूर्ववत् परम् ॥ ६९ ॥

^१ ख, पार्वकाद्यूरु छ, पार्वकण्ठोरु । ^२ छ, फडाद्यन्तयुतान् ।

^३ य, मन्त्रान् । ^४ छ, दशस्यानेत् ।

^५ घ, छ, आदि । ^६ क छ, श्रीत्रिमूर्त्यम्बिका, य, त्रिमूर्त्यामकता ।

^७ क परायै इव्यै । ^८ छ, त्रितारमूलमन्त्रान्तो ।

^९ छ फलपदा । ^{१०} छ, यादि, छ, हरादि । ^{११} क, हिन्दचकूट ।

^{१२} ग, चादिव्यादि य, चादिवर्गादि, छ, त्रादिकूट ।

प्रस्थार्दीन् तगडुलान् वाप्यैपरेद्युस्त् समुदरेत् ।
 सम्यक् समर्द्धं तक्रेण पाकमालोद्य मिलयेत् ॥ १५ ॥
 एपा पैष्टोति विख्याता पूजिता देवदानवै ॥ १५ ॥
 गौडो च इतद्वर्तुरलभ्युत्क्रसाधिताभसाम् ।
 दग्मप्रस्थ कुलेश्वानि धातकीकुसुम शभम् ॥ १६ ॥
 नारिकेलपसून वा चेकप्रस्थ विनिच्छिपेत् ।
 हरीतकी चाचफलर्द्धं वसुनिष्कप्रमाणत ॥ १७ ॥
 वक्त्रं विकटुकच्चापि निष्कमाव चिपेत् पृथक् ।
 अश्वीतिगुडसम्भिश्चमिकस्मिन् योजयेद्घटे ॥ १८ ॥
 करेण भासयेत् सम्यग्नुलोमविलोमत ।
 अष्टोत्तरगताहृत्या विसम्यग्र मतिवासरम् ॥ १९ ॥
 हादशाहेन पाक स्थात् पालयेत्तजागोद्गेऽ ।
 एपा गौडोति कथिता गियसा

द्विगुण मकरन्दस्यै यारि मयोनवेदघटे ।

द्वादशगाहेन पाक स्याच्छेषमन्यत् पुरोक्तवत् ।

एषा माध्वी ममुहिष्टा देवताप्रौतिकारिणी ॥ २१ ॥

एकाश शुखडो हिष्टिष्ठ महीचवितयै तथा ।

धातकी च चतुष्क स्यात् पञ्च पुष्पाणि परमधृै ॥ २२ ॥

पर्गीतिशुडमन्मिश्र गेषमन्यत् पुरोक्तवत् ।

इद मनोहर द्रव्य योगिनीपानमुक्तमम् ॥ २३ ॥

साञ्जेन्दुपलक दधीै माहिष प्रस्थमारकम् ।

मोचापकशतज्ञापि योगोऽय मटिरा शुभार्द ॥ २४ ॥

त मेलयित्वा सर्योज्यै सान्द्रेै वग्मुटे पचेत् ।

चत्वारिंशिनात्यष्टो पह्वे पद्मजमन्यवै ॥ २५ ॥

निैधायोदृत्य फिरणै सोरै सम्यग्यिशोपवेत् ॥ ।

यदा च कठिनीभायम्भादा भद्रज्ञ भद्रनवै ॥ २६ ॥

गुज्जाफलप्रमाणन्तु जनै मन्मिनित शुभम् ।

आत्मेच्छैै पूर्वयेत् पात्र परमानन्ददृै परम् ॥ २७ ॥

एतदप्युक्तम द्रव्य मर्वदेवप्रिय प्रिये ।

एतानिै मदत्तेतुनि मद्यात्यन्वानि ज्ञासयेत् ॥ २८ ॥

१ इ, मकरन्द स्यात् । २ इ, मरोषदितर्य ।

३ इ, पृष्ठाणि परमसुखयम् । ४ इ, ८ माहेन्दुपलको द्वारा ।

५ इ, प्रस्थक्षादक्षम् । ६ इ, मटिरा गृहणा । ७ इ, उरुज्ज ।

८ इ, साँई । ९ स बहुा । १० इ, त्रि । ११ इ, गम्याणि शोपदृै ।

१२ स, माधव इ, मानत । १३ ग अ शास्त्रम् ।

(१४ इ, मकरन्दरहे । १५ स रजार्दि ।

प्रस्थार्दीन् तण्डुलान् वाप्यपरेद्युस्त् समुद्रेत् ।
 सम्यक् संभद्र्य तक्षेण पाकमालोद्य मेलयेत् ॥ १३ ॥
 एषा पैष्टीति विख्याता पूजिता देवदानवैः ॥ १५ ॥
 गौडी च श्वेतब्द्युरजम्बुलकृसाधिताभसाम् ।
 दग्धप्रस्थं कुलेशानि धातकौकुसमं शुभम् ॥ १६ ॥
 नारिकेलप्रसूनं वा चैकप्रस्थं विनिच्छिपेत् ।
 हरीतकी चाच्चफलं वसुनिष्कप्रमाणतः ॥ १७ ॥
 वक्षि त्रिकटुकञ्जापि निष्कमावं चिपेत् पृथक् ।
 अर्गीतिगुड़समिश्रमेकस्मिन् योजयेद्घटे ॥ १८ ॥
 करेण भ्रामयेत् सम्यगनुलोमविलोमतः ।
 अष्टोत्तरगताहृत्या त्रिसन्ध्यं प्रतिवासरम् ॥ १९ ॥
 हादगाहेन पाकः स्थात् पालयेत्तत्त्वधीदग्नेः ।
 एषा गौडीति कथिता शिवसायुज्यहेतुकी॥ २० ॥

द्विगुणं मकरन्दस्य^१ वारि संयोजवेदघटे ।
 द्वादशाहेन पाक स्याच्छेपमन्यत् पुरोक्तवत् ।
 एषा माध्वी मनुष्टिष्ठा देवताप्रीतिकारिणी ॥ २१ ॥
 एका शुख्ली द्विवक्षिद्य मरीचत्रितये^२ तथा ।
 धातकी च चतुष्क स्यात् पञ्च पुष्पाणि परमधूरे^३ ॥ २२ ॥
 अगोतिगुडसम्मित्य शेषमन्यत् पुरोक्तवत् ।
 दद मनोहरं द्रव्य योगिनीपानसुत्तमम् ॥ २३ ॥
 साहेन्दुपलका दध्नो^४ माहिप्र प्रस्वमानकम्^५ ।
 मीचापकगतच्चापि शीर्गोऽयं मदिरा शुभार्द ॥ २४ ॥
 तं मेलयित्वा सयोज्य^६ सान्द्रे^७ वग्युटे पचेत् ।
 चत्वारिंशहिनान्यष्टौ पह्ने पद्मजसम्भवेऽ ॥ २५ ॥
 निः^८धायोहृत्य किरणै सौरै सम्यग्विशेषयेत्^९ ।
 यदा च कठिनीभावस्तदा सरद्धा मानव^{१०} ॥ २६ ॥
 गुञ्जाफलप्रभाणन्तु जनै, सम्मिलित शुभम् ।
 आत्मेच्छ^{११} पूरयेत् पात्र परमानन्दद^{१२} परम् ॥ २७ ॥
 एतदप्युत्तम द्रव्य सर्वदेवमिय प्रिये ।
 एतानि^{१३} मदहेतूनि मद्यान्यन्यानि कारयेत् ॥ २८ ॥

१ ड, भकरन्द स्यात् । २ ड, मरीचद्वितय ।

३ ड, पुष्पाणि परमधूलयम् । ४ क, ड, शाहेन्दुपलको इभा ।

५ ख, प्रस्वकाशकम् । ६ ड, मदिरा शृता । ७ ख, सरद्धय ।

८ ड, साहि । ९ ख, सहूते । १० ड, त्रि । ११ ड, शब्दाणि शेषयेत् ।

१२ ख, साधक ड, मानव । १३ ग, ड, अग्नस्य ।

१४ ड, भकरन्दरसै । १५ ख, द्रव्यादि ।

मांसन्तु विविधं प्रोक्षं खभूजलचरं प्रिये ।
 यथा सभवमप्येकं तर्पणार्थं प्रकल्पयेत् ।
 मांसदर्गनमाचेण भुरादर्गनवत् फलम् ॥ ४४ ॥
 पिण्डदेवतयज्ञेषु वैधहिंसा विघ्नीयते ।
 आमार्थं प्राणिनां हिंसा कदाचिन्नोदिता प्रिये ॥ ४५ ॥
 अनिमित्तं लृणं वापि क्षिदयेत् कदाचन ।
 देवतार्थं दिजार्थं वा॑ हत्वा परपैर्न लिप्यते ॥ ४६ ॥
 मामनाढत्य यत् पुरुणं पापं स्यात् प्रतिभाषतः^३ ।
 भन्निमितं चरेत् पापं^४ पुरुणं भवति शाश्वति ॥ ४७ ॥
 यैरेव पतनं द्रव्यैः सिद्धिस्तैरेव चोदिता ।
 श्रीकौलदर्शने चापि भैरवेण महाबना ॥ ४८ ॥
 मत् कर्म^५ कुर्वतां पुंसः कर्मलोपो भवेत्त्रहि (यदि) ।
 तत् कर्म ते प्रकुर्वन्ति सप्तकोटिसुनीग्वराः ॥ ४९ ॥
 हन्यान्मन्त्रेण चानेन त्वभिमन्त्रा पशुं प्रिये ।
 गन्धपुष्पाचतैः पूज्य चान्यथा नरकं व्रजेत्^६ ॥ ५० ॥
 शिवोत्कृत्तमिदं पिण्डमतस्त्वं शिवतां गतः^७ ।
 तदुध्यम्हं पगो त्वं हि मा शिवस्त्वं शिवोऽस्मि हि ॥ ५१ ॥

१ ख, वेदे हिंसा ; छ, देवि हिंसा किमादिता ।

२ छ, स्तनिमित्तं । ३ ख छ, द्विर्जं गां वा ।

४ क, ग, घ, छ, पुण्ड्रपि पापं स्यात् प्रत्यवायतः ।

५ क, ग, घ, मन्त्रि भन्नलतं पापं । ६ छ, अनुकर्म्म ।

७ क, निष्ठनं भवेत् । ८ छ, मतस्तु सेष्यतां गणेः ; ग, छ, रुतस्ता शिवतां भ्रजेत् । ९ छ, तदुध्याएः ।

ब्रह्मा स्यात् पक्षलो विष्णुर्गन्धे रुद्रय तद्रमेः ।
 परमात्मा तदानन्दे तस्मात् सेव्यमिट प्रिये ॥ ५२ ॥
 मासाभावे तु लश्तुन सार्द्धक नागरन्तु वारे ।
 आदाय पूजयेहेवि चान्यथाै निष्पल भवेत् ॥ ५३ ॥
 भत्स्यमाभविहीनेन सद्येनापि नै तर्पयेत् ।
 न कुर्यात्स्यमासाभ्यां विना द्रव्येण पूजनम् ॥ ५४ ॥
 पिशित तिनमात्रन्तु तिनार्द्धमपि विन्दुना ।
 सकृत्यर्थमात्रेण कीटियज्ञफलै लभेत् ॥ ५५ ॥
 कुनपूजासम नास्ति पुरुषमन्यज्ञागच्छये ।
 तस्माद्य पूजयेहेत्वा भुक्तिसुक्त्यो स भाजनम् ॥ ५६ ॥
 अनधीतोऽप्यगाम्भ्रांशुभक्तो दृढव्रत ।
 कुनपूजारतो यसु स मे प्रियतमो भवेत् ॥ ५७ ॥
 चतुर्यामपि वर्णानामाथमाणामर्पीज्वरि ।
 पुक्त्रानपु सकानान्तु पूजितेष्टफलप्रदाई ॥ ५८ ॥
 इहामुव फलै दद्याै पूजिता सुयधूरिव ।
 अपूजिता त्वं देवेणि दुखदा कुषधूरिय ॥ ५९ ॥
 कुनपूजा यिना यसुै करोत्येव सुदुर्भवति ।
 स याति नरकं घोरमेकविगतिभि कुनैै ॥ ६० ॥

१ क ग ष, द्व चतुर्थे । २ क, तदुचौ । ३ इ, नागपद्मम ।

४ क, ग, ष, भास्यथा द्व, दीमस्या । ५ क, ग च ।

६ च भत्स्यमाहाता द्व, न कुर्याद्यमासात् । ७ द्व, कुर्याद्यफलै ।

८ क, ग च अनधीतद यास्त्रम् । ९ क ग, पूजिता त्वं ददाति ।
 च पूजितेष्ट ददाति हि च, पूजिताभ्यं ददा यित । १० द, गुम ।

११ क ग ष द्व, ददात । १२ च कुनपूजान्तरायान्तु । १३ च चह ।

मद्यस्तु भैरवो देवो मद्य शक्तिः समौरिता ।
 अहो भोक्ता च मद्यस्थ^१ भोहयेदमरानपि ॥ ७७ ॥
 तन्मेरेय नरः पौत्रा यो न विकुरुते प्रिये ।
 मद्ग्रानैकपरो^२ भूत्वा स मुक्तः स च कौलिकः ॥ ७८ ॥
 सुरा शक्ति, शिवो^३ मास तङ्गोक्ता^४ भैरवः स्वयम् ।
 तथोरैक्यसमुत्पन्न आनन्दो भोक्त उच्यते ॥ ७९ ॥
 अनन्दं ब्रह्मणी रूपं तत्र देहे व्यवस्थितम्^५ ।
 तस्याभिव्यञ्जकं मद्यं योगिभिस्तेन पौयते ॥ ८० ॥
 कुण्डी^६कन्युकपालानि सधुपूर्णानि विभृतः ।
 किं न पश्यति लोकोऽयं ब्रह्मविष्णुमहेश्वरान् ॥ ८१ ॥
 नि शङ्खो निर्भयो वीरो निर्लज्जो^७ निष्कुतूहसः ।
 निर्णीतवेदगाढायो वरदा वारुणी पिवेत् ॥ ८२ ॥
 मन्त्रसंस्कारसशुद्धासृतपानेन पार्वति ।
 जायते देवताभावो भवत्यविभोचक^८ ॥ ८३ ॥

१ क अडो भक्त हि मद्यहि, ए अप्यभक्त्या मद्यशः. ग अही धर्म तदुभयं, घ, चहो भक्त तदधिक ।

२ क ग, घ, शिवं पीता योगदात्रयते नर , छ, शिव पीता यो वा विक्रहते नर ।

३ क, ग, घ, मद्योऽनेकपरो । ४ छ, शिरो । ५ क, तङ्गो ।

६ क, ठ, तयोरैक्य समुत्पन्नमानन्दो भोक्तसुच्यते ।

७ घ, तज्जहेष्टपश्यिनम् घ, तज्जहेष्टप्रतिष्ठितम्, ग, तज्जहेष्टप्रस्थितम् ।

८ रु, ग, कण्ठ , ठ, कृष्ण ।

९ क, ख, ग, घ, भीरो निर्देशो । १० रु, मङ्गादातकलाशन ।

ब्राह्मणस्य सदा पैर्यं चत्रियस्य रणागमे^१ ।
 गोलभने तु वैश्यस्य शूद्रस्यान्तेष्टिकम्भिणि० ॥ ८४ ॥
 देवान् पितृन् समभ्यच्छै देवि शास्त्रोक्तवर्त्मना ।
 शुरु अरन् पिवन्नद्य खादन् मास न दोषभाक् ॥ ८५ ॥
 द्वसर्वं पितृदेवानाः व्रज्ञध्यानस्थिराय च० ।
 सेवित मधुमासानि लृणया चेत् स पातकी ॥ ८६ ॥
 मन्त्रार्थस्फुरणार्थाय० मनस. स्थैर्यहितवे ।
 भवपाशनिवृत्यर्थं मधुपानै० समाचरेत् ॥ ८७ ॥
 सेवित स्वसुखार्थं यो मध्यादीनि स पातकी ।
 प्राग्येहिवताप्रीत्य० स्वाभिलापविवर्जित ॥ ८८ ॥
 मतस्यमाससुरादीना मादकाना निपेवनम् ।
 यागकाळ विनान्यत्र दूषण० कथित प्रिये ॥ ८९ ॥
 यथा क्रतुपु विप्राणा सोमपानं विधीयते० ।
 मध्यपान तथा कार्यं समदेह० भोगसोच्चदम् ॥ ९० ॥
 श्रीगुरोः कुलशास्त्रेभ्य. सम्बन्धिज्ञाय वासनाम् ।
 यज्ञसुद्रा निपेवित चान्यथा पतितो भवेत् ॥ ९१ ॥
 आहतिं शुरुपक्षिङ्ग षट्कादीन् पूज्य य० ॥
 वीरोऽप्यवृथा पानी० २ देवतागापमाप्नुयात् ॥ ९२ ॥

^१ क, वराभने । ^२ छ, गवामानभने वैश्यशूद्रस्यानोष्टकम्भिणि ।

^३ क, ग घ, ड, मर्त्तेवाना । ^४ ड, मङ्गलान विशाय च । ^५ छ, मन्त्रार्थ अरत्यद्वै० । ^६ स, अलिपान, ड, चान्यपान । ^७ ह, पीत्या ।
^८ छ, न भया । ^९ छ, यथा कठुण्डविप्राणा सोमपान न दूषित ।
^{१०} ड एमप । ^{११} ख, ग, घ, कादीन् मपूज्य च । ^{१२} छ, पान ।

तदर्थं तर्पणं कुर्याद्वयैः श्रीभैरवोदितैः ।
 गुरुपदेशविभिना चान्यथा पतनं भवेत् ॥ ८ ॥
 मन्त्रयोगेन देवेशि कुर्यात् श्रीचक्रपूजनम् ।
 तदहन्तु त्वया सर्वं गृह्णामि स्वयमादरात् ॥ ९ ॥
 भैरवोऽहमिति ज्ञानात् सर्वं ज्ञादिगुणान्वितः ।
 इति सचिन्त्य योगीन्द्रः कुलपूजारतो भवेत् ॥ १० ॥
 इत्यादिनचणोपेतः कोलिकी नियतव्रतः ।
 यस्त्वा समर्चयेहेवि भुक्तिमुहूर्योः स भाजनम् ॥ ११ ॥
 एकान्ते विजनेऽरण्ये उज्जे वाधादिवर्जिते ।
 सुखासनैः समासीनः प्राड्भुखो वायुदड्सुखः ॥ १२ ॥
 अमृताव्योर्मणिहौपे क्षम्यहृतरीस्तसे ॥
 रत्नमाकारसन्दीप्तं स्तरेन्माणिक्यमण्डपम् ॥ १३ ॥
 पुष्पमालावितानात्य प्रचुद्रपट्टसहतम् ।
 कर्पूरदीपभाँस्तन्तं धूपामोदसुगम्भिकम् ॥ १४ ॥
 तमण्डपस्यमालान् ॥ ध्यात्वाऽनाकुलचेतसा ।
 श्रीगुरोराज्ञया देवि कुलपूजा समाचरेत् ॥ १५ ॥
 आलस्यानमनुद्रवदेव ॥ शुद्धिमु पच्छमी ।
 यावद् कुरुते मन्त्रो तावहेयार्थन कुतः ॥ १६ ॥

१ य तदृष्टि, द, तदृष्टि । २ क, य, चाला ।

३ य, द, कुलपूजा समाचरेत् ।

४ क द, भक्तिहृष्टये ५ उ रुद्रासने ।

६ क, घ, अमृतारम्य, द चक्रतार्पण । ७ य ग, घ वनोज्ज्वले ।

८ य, वस्त, क, द, वक्त्र । ९ र, यद । १० क, छुंरटीमामा ।

११ उ तमण्डप सुधोलान । १२ द, देह ।

सुन्नानभूतसशुद्धिप्राणायामादिभि १ प्रिये ।

पड़ज्ञायस्तिवन्नासैरामशुद्धि समीरिता ॥ १७ ॥

समाज्जनानुलेपाच्यैर्दर्पणोदरवत् छतम् ।

वितानधूषदीपादिषुषमालीपश्चोभितम् ।

पञ्चवर्षं रजयिष्व स्थानशुद्धिरितीरिता ॥ १८ ॥

थथिल्वर मालकावणैर्मूलमन्त्वचरणि च ।

कमोत्क्रमाद्विरावृत्याः मन्त्रशुद्धिरितीरिता ॥ १९ ॥

पूजाद्वयाणि सप्रोक्ष्यै मूलास्ताद्विर्विधानवित् ।

दर्शयेदेनुमुद्राच्च द्रव्यशुद्धिरितीरिता ॥ २० ॥

पीठे देव प्रतिष्ठाप्य सकलीकृत्य मन्त्रवित् ।

मूलमन्त्वेण दीपाला न्यासद्रव्योदकेन च ।

विवार प्रीचयेद्विद्वान् देवैशुद्धिरितीरिता ॥ २१ ॥

पञ्चशुद्धि विधायेत्य पश्चाद्यजनमाचरेत् ।

सा पूजा सफला गोक्ता चान्यथा निष्फला भवेत् ॥ २२ ॥

मण्डलेन विना पूजा निष्फला कथिता प्रिये ।

तस्यान्मण्डलमालिख्य विधिवत्तत्र पूजयेत् ॥ २३ ॥

असुखमण्डलाकार विश्व व्याप्य व्यवस्थितम् ।

चैलोक्य मण्डित येन मण्डल तत् सदा शिवम् ॥ २४ ॥

१ क सम्यक् सम्भूतशुद्धिस्त्र माणायामादिक । २ उ कमोत्क्रमावकाहनि ।

३ उ पूजाद्वयासन प्रोक्ष । ४ अ सहास्त्रादि उ, सृलेनैव ।

५ उ, सकलीकृतविषय । ६ क दीपादानस्थादीत्यवदेत् च, उ, सीपिन्या पाण्डायार्थोदकेन च ग च दीपादीकाल्यादीत्यवदेन च ।

७ उ, देह । ८ उ, चराचर ।

तदर्थं तर्पण कुर्याद्वयै श्रीभैरवोदितैः ।

गुरुपदेशविधिना चान्वया पतन भवेत् ॥ ८ ॥

मन्त्रयोगेन देवेशि कुर्यात् श्रीचक्रपूजनम् ।

तदहन्तु त्वया सार्ड गृह्णामि स्वयमादरात् ॥ ९ ॥

भैरवोऽहमिति ज्ञानातः सर्वज्ञादिगुणान्वित ।

इति सचिन्त्य थोगीन्द्र कुलपूजारतो भयेत् ॥ १० ॥

इत्यादिलक्षणोपेत कौलिको नियतव्रत ।

यस्ता समर्चयेद्देवि भुक्तिसुक्त्योः स भाजनम् ॥ ११ ॥

एकान्ते विज्ञनेऽरण्ये देशे वाधादिवर्जिते ।

सुखासने^५ समासीन प्राङ्मुखो वाप्युदड्मुखः ॥ १२ ॥

अमृतार्थोः मणिदीपे कल्पहच्छतरोद्धने^६ ।

रद्वप्राकारसन्दौसं स्तरेन्माणिक्यमण्डपम् ॥ १३ ॥

पुष्पमानावितानाद्य प्रच्छन्नपट्टसहतम् ।

कर्पूरदीपभाः^७ स्तन्त्र धूपामोदसुगम्यिकम् ॥ १४ ॥

तन्मण्डपस्थमामान^८ ध्यात्वाऽनाकुलचेतसा ।

श्रीगुरोराज्ञया देवि कुलपूजा समाचरेत् ॥ १५ ॥

आत्मस्थानमनुद्रव्यदेव^९ शुद्धिसु पञ्चमी ।

यावद् कुरुते मन्त्री तावदेवार्चनं कुत ॥ १६ ॥

^५ य तदुर्हु, द, तदर्थ । ^६ क ष, ज्ञात्वा ।

^७ ष, द, कुलपूर्जा कमारभेद ।

^८ क द, भक्तिसुक्त्यो ^९ द स्तरेन्माने ।

^{१०} क, य, अमृतार्थ द अमृतार्थ । ^{११} स ग, य वभोज्वले ।

^{१२} य, वस्त्र क द दद्व । ^{१३} ष, यद । ^{१४} क, क्षुरदीपभा ।

^{१५} द तन्मण्डप स्थानम् । ^{१६} द, दद्व ।

सम्मानभूतमंशुद्विग्राण्यामादिभिः प्रिये ।

पड़क्षाद्यखिनन्नासैरात्मशुद्धिः समीरिता ॥ १७ ॥

सम्माल्ज्ञनानुलोपादैदर्दीप्तयोदरवत्कृतम् ।

वितानधूपदीपादिपुण्यमालोपश्चेभितम् ।

पञ्चवर्णरजस्त्रिचं स्थानशुद्धिरितीरिता ॥ १८ ॥

अथित्वा मातृकावण्डैर्मूलमन्त्वाचराणि च ।

क्रमोत्क्रमाहिराष्ट्राच्च मन्त्रशुद्धिरितीरिता ॥ १९ ॥

पूजाद्रव्याणि संप्रोक्ष्यै मूलाख्ताङ्गिर्विधानवित् ।

दर्शयेद्देनुमुद्राच्च द्रव्यशुद्धिरितीरिता ॥ २० ॥

पीठे देवं प्रतिष्ठाप्य सकलीकृत्य मन्त्रवित् ।

मूलमन्त्वेण दीपाला न्यामद्रव्योदकेन चै ।

विवारं प्रोक्षयेद्विद्वान् देवशुद्धिरितीरिता ॥ २१ ॥

पञ्चशुद्धिं विधायैत्यं पद्मादृश्यजनमाचरेत् ।

सा पूजा सफला प्रोक्ता चान्यथा निफला भवेत् ॥ २२ ॥

मण्डलेन विना पूजा निफला कविता प्रिये ।

तस्मान्मग्नलमालिखुर विधिवचात्र पूजदेत् ॥ २३ ॥

अखण्डमण्डलाकारं विज्ञं व्याप्य व्यवस्थितम् ।

चैतोक्तं मण्डितं येन मण्डले तत् मदा शिवम् ॥ २४ ॥

१ क, सम्यक् सम्भूतशुद्धिष्ठ पाण्डाद्यामादिकं । २ ख, ऋषोक्तमातृकारष्टचिः ।

३ छ, पूजाद्रव्यावर्णं प्रोक्ष्य । ४ घ, सद्राख्तादि; छ, शूचनैव ।

५ छ, सकलीकृत्यिष्ठः । ६ क, दीपादीन्माल्यादीनुदकेन च; घ, दीपिन्द्रां वासाद्याव्योदकेन च; ग, घ, दीपादीन्माल्यादीनुदकेन च ।

७ छ, देह । ८ छ, चराचरं ।

मनसा चेतसा^१ वाचा कम्भिणा तत्परं वदेत् ।
 हस्ताभ्याज्ञ ततः पञ्चासु दरेण ततः परम् ॥ ५४ ॥
 शिन्मा च यत् स्मृतं पश्याद्यदुक्तं यत् कृतं वदेत् ।
 तत् सर्वं गुरवे चान्ते^२ मत्समर्पितमस्त्विति ।
 स्वाहान्तो भगुरित्युक्तस्त्रिसप्तत्यच्चरः^३ प्रिये ॥ ५५ ॥
 ज्ञानतोऽज्ञानतो वापि यन्मया क्रियते शिवे^४ ।
 तव कृत्यमिदं सर्वमिति ज्ञात्वा च चमस्त्र ने ॥ ५६ ॥
 एवं सम्मार्य देवेणि मुखा नत्वा च भक्तिः ।
 प्रधानदेवतानूक्तौ परिवारान् एमर्जयेत्^५ ।
 एवं सावरणां देवीं चिन्तयेत् स्वहृदस्तु जे^६ ॥ ५७ ॥
 शेषिकायै समर्प्यात्मैमूलमन्त्रेण शोधयेत् ।
 स्यादामभवं हृदच्छिष्टचारण्डालि तदनन्तरं^७ ॥ ५८ ॥
 वदेन्मातङ्गि सर्वन्ते वशद्वृक्षयुग्मततः^८ ॥ ।
 एकविंशतिवर्णैर्य शेषिकामनुरीतिः ॥ ५९ ॥
 मन्त्रिणानेन निर्माल्यं शेषिकायै समर्पयेत् ।
 देवीमुच्छिष्टमातङ्गैः धायेत् त्रैलोक्यमोहिनौम्^९ ॥ ६० ॥

वीणावादविनोदगीतनिरता नीलाशुकोङ्गासिनीं ।
 विम्बोष्ठी नवयावकार्द्धचरणामाकीर्णकेशालकामै ।
 मृद्दह्नीं सितगङ्गकुण्डलधरा माणिक्यभूपोञ्चला॑
 मातझी प्रणतोऽस्मि सुस्मितमुखी॒ देवी शुक्रज्यामलाम्
 तत श्रीगुरुरुपायर्ह साचात् परगिवाय च ।
 कराभ्या पात्रमुदृत्य सहितीय समर्पयेत् ॥ ६२ ॥
 स्वप्नमदाय॑ सयुक्तीर्वै च सह पूजयेत् ।
 अन्योन्यवन्दन कल्पा पिवेत्तदत्तुजया॑ ॥ ६३ ॥
 सब्येनोहृत्य पावन्तु मुद्रा कल्पाऽपसवत् ।
 यथाविधि हितीयेन गृह्णीयान्मन्त्रमुच्चरन् ॥ ६४ ॥
 पिशित मापमाचन्तु द्रव्य॑ चुक्षुकमस्मितन् ।
 आत्मदेहवय तत्त्व॑ त्रयेणाथ विश्वोधयेत्॒ ॥ ६५ ॥
 तद्योग्याससहित प्रमदवदनेच्छा ।
 शुक्र शिव्यान् समाहूय दद्यात्तत्त्ववय प्रिये॑ ॥ ६६ ॥
 गिर्योपायनमादाय शुद्धात्मा कुसमादिकम् ।
 यथागत्ति निवेद्याध॑ वित्तशाश्वविवर्जित ॥ ६७ ॥

१ क च, नीलाशुकोङ्गासिनीं ।

२ क केशालता च, केशाङ्गनाम ड केशानना । ३ क लण्ठाह्री॑ ।

४ उ पुष्पोञ्चला॑ । ५ उ, प्रणमानि सुस्मितमुखी॑ । ६ उ शुक्रज्याम् ।

७ उ, मत्समधाय । ८ उ, पूजन ।

९ उ पिवेत्तदत्तुजया । १० उ मापमाचन्तु मद्य चूक्षुकमस्मितन् ।

११ उ उ, तद्या॑ । १२ उ विश्वोधक ।

१३ उ पियेत् । १४ उ, उ विनोदात्मा

प्रणम्य वहिरटाङ्गं प्रविश्नान्तः गनैः प्रिये ।
 समर्थोपायनं भवया गिवाय गुरुरूपिणे ॥ ६८ ॥
 यथिताङ्गुष्ठकौरै कल्पा करौ सक्तायतज्जनी ।
 जानुभ्यामवनि गत्वा पञ्चाङ्गं प्रणमेदगुरुम् ॥ ६९ ॥
 वामाङ्गुष्ठानामिकाभ्यां दच्छहस्तप्रसारितम् ।
 सृष्टा विशुद्धहृदय ईपदानतमस्तकः^३ ॥ ७० ॥
 वामाङ्गुष्ठानामिकाभ्यां गिष्याय श्रीगुरः प्रिये ।
 प्रकल्पाद्यैः पृथिव्यन्तैश्चतुर्विंशतिभिः प्रिये^४ ॥ ७१ ॥
 स्तरैरशुद्धतत्त्वैश्च वामभविनैः कुलेश्वरि ।
 संयुक्तेनामतत्त्वेन^५ स्थूलदेहं विशोधयेत् ॥ ७२ ॥
 मायादिपुरुषान्तैश्च शुद्धाङ्गुष्ठैश्च सप्तभिः ।
 तत्त्वैः सर्गाङ्गुष्ठयैर्व्यर्थैः^६ कामराजेन मन्त्रवित् ।
 युक्तेन विद्यातत्त्वेन सूक्ष्मदेहं विशोधयेत् ॥ ७३ ॥
 शुद्धैः गिवादिविद्यान्तैः पञ्चतत्त्वैश्च व्यापकैः^७ ।
 परया^८ शिवतत्त्वेन परं देहं विशोधयेत् ॥ ७४ ॥
 पट्टिंशतत्त्वस्त्रहितमालिन्या वालयाः^९ प्रिये ।
 सर्वतत्त्वाशयं वीजं सर्वतत्त्वैः^{१०} विशोधयेत् ॥ ७५ ॥

१ क, तामर्थ्ये । २ छ, रटहोत्पाङ्गुष्ठकौ । ३ ह, नवा ।

४ ह, विशुद्धहृदयमोपदानतमस्तकम् ।

५ ह, शिवैः । ६ ह, विशुद्धितत्त्वैश्च वामभविनैः ।

७ स, संयुक्तेनामतत्त्वेन ; ह, संयुक्तेनाय तत्त्वेन । ८ क, ग, घ स्थानदेहं ।

९ क, सर्वर्थव्यर्थैश्च ; ग, घ, तत्त्वैः स्थात् सर्वर्थव्यर्थैश्च ।

१० ह, गिवादिशुद्धविद्यान्तैः पञ्चतत्त्वैश्च व्यापकम् । ११ क, ख, परम् ।

१२ ह, मालिन्याङ्गस्त्रया । १३ ह, तत्त्वत्वयान्त्रितं वीजं सर्वतत्त्वैः ।

शोधयेति पदं दद्यात् सहितीयमलिं गुरुः ॥
 चुम्हुक गुरुणा दत्त शोधयामीति चोच्चरन् ।
 भज्या चावनत, गिष्ठो निःशब्दं क्लः पिवेदलिम् ॥ ७६ ॥
 पाणिभ्यारै सम्पृशेहैहं सर्वतत्त्वं सुच्चरन् ।
 शिरप्रभृतिपादान्त शुह देहं विचिन्तयेत् ॥ ७७ ॥
 स्थूलान्तसाक्षतत्त्वं स्यात् ॥ स्थूल विद्यान्तगोचरम् ।
 परान्त शिवतत्त्वं स्यादिति तत्त्वत्रय जगत् ॥ ७८ ॥
 एव तत्त्वत्रयज्ञान गुरोऽर्जात्वा य भावरेत् ।
 स जीवक्षेव मुक्तः स्यादिति शङ्खरभाषितम् ॥ ७९ ॥
 तत, स्त्रीकृत्य च गुरु, गिष्ठेभ्यः शेषदो भवेत् ।
 आदाय गुरुणा दत्तं सहितीयासवै पिवेत् ॥ ८० ॥
 श्रीगुरुज्येष्ठपूज्याना पुरत, कुलनायिके ।
 नोपविश्य पिवेन्मद्यं इति शास्त्रस्य निर्णय, ॥ ८१ ॥
 प्राणभेदफलोऽहासप्रणामस्थितिलचणम् ।
 अविज्ञायाचरेद्यस्तु स भवेदापदाभ्यदम् ॥ ८२ ॥
 निर्मन्त्रं न पिवेन्मद्य प्रायद्यित्तं विधीयते ॥
 तस्मान्तव्यविधानेन कर्त्तव्यं कुलनायिके ॥ ८३ ॥

* ड, पुस्तके पानभेदादि विधीयते इत्यन्त सार्वपद्य न हस्तने ।

१ क, शोधयेत्तित्रय दद्यात् सहितीयमलि गुरुम्, ड, शोधयेत्तिपदज्ञाय सहितीयानिला गुरु ।

२ ग घ, गर्जै । ३ क, पदाभ्यर । ४ ड, विशाखयेत् ।

५ उ स्वत्वन्ति तत्त्वमत्त्वं स्यात् । ६ क, यज्ञेत । ७ क, छ हितीयमास्त ।

८ उ, पूजाभ्या सर्वत । ९ उ, प्रायद्यित्तीभवेत् प्रिये ।

इदं पवित्रमस्तं पिवामि भवभेषजम् ।

पशुयागससुच्छेदैकारणं भैरवोदितम् ॥ २४ ॥

चित्ते स्वातन्त्र्यसारत्वात्तदानन्दमयात्मनः ।

तन्मयत्वाच्च भावानां भावाद्यात्तर्हिता रसेऽ ॥ २५ ॥

स्तुपुस्त्रान्तं विकाशाय सुरसम्लेन पौयते ।

तस्मादिमां सुरां देवीं पूर्णीऽहं त्वां पिवाम्यहं ॥ २६ ॥

मन्त्रेणानेन देवेणि मूलमन्त्रेण मन्त्रवित् ।

अनाकुलमनाः कुर्यादलिपानं ग्रन्तैः ग्रन्तैः ॥ २७ ॥

स्वामभूलतिकोणस्ये कोटिसूर्यसमप्रभेऽ ।

कुण्डल्याकृतिचिद्रूपे हुनेहृष्टं समन्वकम् ॥ २८ ॥

अहन्तापावभरितमिदन्तापरमास्ततम् ।

पराहन्तामये वङ्गी होमस्त्रीकारलक्षणम् ॥ २९ ॥

गुरुदैवतमन्वाणामैक्यं सञ्ज्ञितयेष्ठिया ।

यावदुज्जासपर्थ्यन्तसुपदेशे यिवेन्मधु ॥ ३० ॥

चुल्लनं सिद्धिदं प्रोक्तं दीपो ज्ञानप्रदायकः ।

पानात् परपदप्राप्तिः कौले त्रयमितीरितम् ॥ ३१ ॥

१ ड, जगतां परभेषजं । २ ड, भवोच्छेद । ३ ख, चित्तस्वातन्त्र्यसारत्वात्तस्मानन्दमयः स्फुतः ; ग, चिरेष्वात्तं लिपारत्वात्तस्मानन्दमयात्मनः ; ड, चित्ते स्वातन्त्र्यसारत्वात्तदानन्दमयः स्फुतः । ४ ड, भावाच्चात्तरितात्ते ।

५ ख, ड, स्वस्वातन्त्र्यविकाशाद सुरसम्लेन पौयते । ६ ड, पिवाम्यतः ।

७ ख, स्वामभूलतिकोणोद्यात्कोटिसूर्यसमप्रभा ; ड, तस्मान्यूल ।

८ ख, चिरीपे ; ड, कुण्डल्याकृतिचिद्रूपे ।

९ ड, होमे स्त्रीकारलक्षणम् । १० ड, चक्रः सिद्धिदः प्रोक्तो ।

११ ख, ग, परतरप्राप्तिः कौले नियतमोतिरस् ; ड, कुण्डेषु त्रय दिरितः ।

भोजनान्ते विप मद्य मद्याने भोजन विपम् ।
 अनृत तद्विजानीयाद्यद्व चुरया सह ॥ ८३ ॥
 चर्वणेन युत पानमसृत कथित प्रिये ।
 चर्वणेन विना पान केवल विपवर्द्धन' ॥ ८४ ॥
 पानच्च त्रिविध प्रोक्त द्वित्यवीरपश्चक्षमात् ।
 दिव्य देव्यथत पान वीर सुद्रासने क्षतम् ।
 स्त्रिच्छया पशुपतपौत्रं पशुपानमितीरितम् ॥ ८५ ॥
 भुक्तिषुक्तिप्रद दिव्य वीर भुक्तिप्रद भवेत् ।
 पशुपान नरकद प्रोक्ते पानफल प्रिये ॥ ८६ ॥
 दृष्टिमानसवाक्काये यावन्नो भवति भ्रम ० ।
 तावत् पान प्रकुर्वीते^२ पशुपानमत परम् ॥ ८७ ॥
 यावन्नेन्द्रियवैकल्य यावन्नो सुखवैक्षतम् ।
 तावदेव पिवेन्द्र्यमन्यथा पतन भवेत् ॥ ८८ ॥
 पूर्णाभिपेक्षुक्ताना पान देवि निगद्यते ।
 कराभ्या पावसुहृत्य^३ स्मरेन्मूलच्च पादुकाम् ॥
 आगलान्त पिवेद्विष्य स मुक्तो नात्र सगय ॥ ८९ ॥

* इस श्लोके इत पर सार्वज्ञोको नामि ।

१ ख, च विषभव्यतम् ।

२ ष, च, मद्यामदे हृत ।

३ ख, च, पान ।

४ ष, च, भुक्तिप्रद प्रिये ।

५ च नारकेयमेव ।

६ क, राघव विफल प्रिये ।

७ ख, वाक्याना वक्षमश्वातिविभ्रम ।

८ ख, भवेत्याना प्रकर्त्तव्य ।

९ क, सावद्य पिवते मद्य ए एको नात्र सगदा ।

१० च चट्टसुहृत्य ।

११ क, स्मरेच्च गूलपादुका ।

पीत्वा पीत्वा पुन् पीत्वा यावत् पतति भूतले ।
 उत्थाय च मुग्नः पीत्वा पुनर्जीव न विद्यते ॥ १०० ॥
 आनन्दान्तृप्यते देवी मूर्ख्या भेरव । स्थयम् ।
 वसनात् सर्वदेवाय तस्माच्चिदिघमाचरेत् ॥ १०१ ॥
 दिव्यप्रानरतानर वै यत् सुख कुलयोगिनाम् ।
 तत् सुख सार्वभीमस्य लृपस्यापि न विद्यते ॥ १०२ ॥
 यत् सुख कुलनिष्ठाना कुलद्रव्यनिषेवनात् ।
 तत् सौख्यमेव मीजः स्थात् सत्यमेव वरानने ॥ १०३ ॥
 इति ते कथितं किञ्चित् वटुगत्यादिपूजनम् ।
 समाचेन कुलेशानि कि भूय, चोतुमिच्छसि ॥ १०४ ॥

इति श्रीकुलार्णवे निर्वाणभीचढारे भहारहस्ये सर्वा-
 गमोत्तमोत्तमे सपादलचयन्ये पञ्चमसुरण्डे जहा-
 न्नायतन्त्रे वटुकागत्यादिपूजन नाम

अष्टम उल्लास ।

श्रीदेव्युवाच ।

कुलेश ओतुमिच्छामि करुणामृतवारिधे ।
उल्लासभेद देवेश द्रव्यपात्रादिसङ्गमम् ॥ १ ॥
रत्नुद्वासनकालखे श्रीचक्रस्थितिसेव च ॥
चेष्टा कीलिकगङ्गीना वद मे परमीखर ॥ २ ॥

ईश्वर उवाच ।

भृषु देवि प्रवक्ष्यामि धन्मा त्वं परिष्ठच्छसि ।
तस्य अवणमाक्रेण जायते दिव्यभावना ॥ ३ ॥
आरम्भस्तारणयैव योवन प्रौढसेव^४ च ।
तदन्तस्तोन्मनायैव ततोऽलासर्वय सधम ॥ ४ ॥
तत्त्वतय स्यादारम्भ कथित तुलनायिके ।
कथित^५स्तारणोऽलासस्तारण सुखमिके ॥ ५ ॥
योवन मनस सम्युक्तास सुखिति मिये ।
सखनन हृष्णोवाचा^६ प्रौढमित्यभिधीयते ॥ ६ ॥

१ य, करुणाकरवारिधे । २ उ, द्रव्यस । ३ उ, रत्नुद्वासनसेवा ।
४ ग, ए स्थितिरूप, उ स्थितिरेत च ।
५ योवन प्रौढ यव । ६ य यशोऽलास, उ मनोऽलास ।
७ ग, कायत । ८ य हृष्णोवाचास ।

स सुखासपरे चक्रे य इच्छेत्^१ पात्रमेलनम्^२ ।
 अर्वाक् ग्रोदस सुखासं नैव कुर्यात् कदाचन ॥ १ ॥
 यथाधिकारं तत्रापि कर्त्तव्यं पात्रमेलनम् ॥ २ ॥
 अद्वीचितैरनाचारैरतन्त्रज्ञैरदैवतैः ।
 दूषके: स मयभूष्टैर्नैर्दु^३ कुर्याद्व्यसङ्गतिम् ॥ ३ ॥
 अभिज्ञं मन्यमानैय प्रपञ्चब्रतधारिभिः^४ ।
 यशुभिः चुद्रकम्भस्थैर्नै कुर्याद्व्यसङ्गतिम् ॥ ४ ॥
 स्त्रीदिष्टैर्गुरुभिः शस्त्रभक्तिहीनैर्दुरात्मभिः ।
 कुलोपदेशहीनैय न कुर्याद्व्यसङ्गतिम् ॥ ५ ॥
 पदवाक्यप्रभाणज्ञाः श्रुतिं सृत्यर्थवेदिनः^५ ।
 कुलधर्मानभिज्ञाचेत्सङ्गं परिवर्जयेत्^६ ॥ ६ ॥
 सकुले^७ च प्रसूता वा हृदाशाचारवर्त्तिनः^८ ।
 त्वत्पूजाविसुखाः स्युचेत्सत्संसर्गं परित्यजेत् ॥ ७ ॥
 स्त्रीपुत्रभित्रवन्धूनां स्त्रिघानामपि^९ पार्वति ।
 कुलाचारानभिज्ञानां सङ्गतिं वर्जयेत्प्रिये ॥ ८ ॥
 अष्टपौरुषाणां देशान्तरनिवासिनाम् ।
 विना सङ्गेतयोगेन न कुर्याद्व्यसङ्गतिम् ॥ ९ ॥

एकपांचं न कुर्वीत यदि साचात् कुलेश्वरः ।

मन्वाः पराद्भुखा यान्ति॑ विघ्नयैव पदे॒ पदे॒ ॥ १५ ॥

स्वपाचस्थितहेतुच्च न दद्याद्दैरवाय च ।

यदि दद्याक्षुलेशानि देवतागापभाष्मयात् ॥ १६ ॥

आसनं भोजनं पात्रमस्वरं शयनादिकम्॒ ।

अनभिज्ञैरनहेश महामं॑ नैव कारयेत् ॥ १७ ॥

स्त्रोतोभेदेन॑ वा कुर्यात्कौलिकाः॑ पात्रमेलनम् ।

पूर्वदधिणयोरैक्यमुदक्पद्मिमयीस्तथा॑ ॥ १८ ॥

तत्त्विन्॑ क्रमार्चनपरैर्वर्त्तिरैः स्वसद्गैरपि ।

कामिनीभिद्य तत्कुर्यात् स्त्रोतसाच्च चतुष्टये ॥ १९ ॥

योगिभियोगिनीभिद्य प्रदत्तं पूर्णपात्रकम् ।

स्वमादपादुकामूलमन्वर्जन्ते॑ पिवेत्पिये ॥ २० ॥

क्षचित् यद्यच्छया प्राप्तस्मलिपात्रन्तु॑ भक्षितः ।

आदाय पूर्ववज्जाप्ता पिवेहेवि शुरुं स्मरन्॑ ॥ २१ ॥

शुरुशक्तिसुतानाच्च गुरुच्छेष्टकनिष्ठयोः॑ ।

स्वज्येष्टस्यापि चोच्छिष्टं खादेनान्यस्य पार्वति ॥ २२ ॥

शत्युच्छिष्टं पिवेह्वयं वौरीच्छिष्टच्च चर्यणम् ।

आत्मोच्छिष्टं न दातव्यं परकीयं न भवेत् ॥ २३ ॥

१ ड, पुस्तके दूत व्यारम्भ सार्वज्ञोक्तव्यं न दद्यते ।

२ ड, पुस्तके अस्तामरं सार्वज्ञोक्तो न दद्यते ।

३ ड, साक्ष । ४ ड, स्पौनच्छयनानि च । ५ य, यद्यरम् ।

६ ड, कौलिकैः । ७ क, भन्तं चन्द्रे । ८ ड, यद्यच्छया तु सेपाप ।

९ य, व्यानिपानन्तु । १० ड, हेवि शुरुं स्वत्र भरेत्पिये ।

नन्दन्तु सर्वकुलकौलैरताः परे ये
 चान्ये विशेषपदभेदकगाम्भवा ये ॥ ३७ ॥
 नन्दन्तु सिद्धगुरवस्तुदनुक्रमज्ञार
 ज्येष्ठान्वयाः समयिनो बटुकाः कुमार्यः ।
 ये४ शोगिनीप्रवरवीरकुले प्रसूता
 नन्दन्तु भूमिपतिगो५ हिजसाधुलोकाः ॥ ३८ ॥
 नन्दन्तु नीतिनिमुणा निरवदानिष्ठा
 निर्गंतुसरा निरुपमा निरुपद्रवाय ।
 निर्लयं निरञ्जनरता शुरवो निरीहाः६
 गंन्ताश्च शान्तमनसो हृतै७ शोकशङ्खाः ॥ ३९ ॥
 नन्दन्तु योगनिरताः कुलयोगथुक्ता
 द्वाचार्यसामयिकसाधकमुत्रकाश ।
 गावो द्विजा शुद्धतयो यतयः कुमार्यो
 धर्मे चरन्तु निरता शुरुभक्तलोकाः ॥ ४० ॥

याथक्रक्रमभूमिकावसतयो नाहीयु याः संस्थिता
 याः कायोहतरोभवूपनिजया याः संस्थिता धातुपुः ।
 उच्छ्वासोग्निमरुतेरडनिलया निष्वासवासाद्य या
 स्ता देव्यो रिपुपञ्चभवण्णरता नन्दन्तु तौ कौलाच्चिताः^४ ॥ ४२ ॥
 या देव्यः^५ कुलसभवाः क्षितिगता या देवतार्हितोयगा
 या नित्यं प्रवितप्रभाः गिर्खिगता या मातरिष्वालयाः^६ ।
 या व्योमाहितमण्डलामृतमया याः सर्वदगाः सर्वदा
 स्ताः सर्वाः^७ कुलमार्गपालनपराः^८ शान्तिं प्रयच्छन्तु नि ॥ ४३ ॥
 जह्वे ब्रह्माएडतो^९ वा दिवि गगनतले भूतले वा तले वा^{१०}
 पाताले वानले^{११} वा सलिलपवनयोर्यज्ञं कुल स्थिता वा ।
 चित्रे पीठोपयोठादिषु च हतपदा धूपदीपादिकेन^{१२}
 प्रीता देव्यः मदा नः शुभ^{१३}वलिविधिना पान्तु यीरेन्द्रवन्दगाः^{१४} ॥ ४४ ॥
 ब्रह्मा श्रीः श्रेष्ठुर्गागुह्यवटुकगणाः^{१५} भैरवाः चेत्रपाव्या
 वितालादित्यरुद्रयहवस्तुमनुसिद्धाप्तरीगुह्यकाद्याः^{१६} ।

नन्दन्तु सर्वकुलकौल'रताः परे चे
 चान्ये विशेषपदभेदकशाश्ववा ये ॥ ३७ ॥
 नन्दन्तु सिद्धगुरवस्तुदनुकमज्ञाः
 ज्येष्ठान्वयाः^५ समयिनो बटुकाः कुमार्याः ।
 ये^६ योगिनीप्रवरवीरकुले प्रसूता
 नन्दन्तु भूमिपतिगो^७द्विजसाधुलोकाः ॥ ३८ ॥
 नन्दन्तु नीतिनिषुणा निरवद्यनिष्ठा
 निर्मात्सरा निरुपभा निरुपद्रवाय ।
 निल्यं निरञ्जनरता गुरवो निरीह्वाः^८
 शान्ताय शान्तमनसो हृत^९शोकशङ्खाः ॥ ३९ ॥
 नन्दन्तु योगनिरताः कुलयोगयुक्ता
 ह्लाचार्यसामयिकसाधकपुत्रकाय ।
 गावो द्विजा युवतयो यतयः कुमार्यो
 धक्षी चरन्तु निरता गुरुभक्तलीकाः ॥ १
 नन्दन्तु साधककुला ह्लालमात्सनिष्ठाः^{१०}
 शापाः पंतन्तु समयद्विपि^{११} योगिनीनाम् ।
 सा शाश्ववी स्फुरतु कायि ममाप्यवस्था
 यस्यां गुरोश्चरणपद्मजमेव सत्यम्^{१२} ॥ ४१ ॥

यायक्रन्तमभूमिकावसतयो नाडीपु याः मंस्तिता
 याः कायोहतरोमकूपनिलया याः संस्थिता धातुषु ।
 उच्चासोमिमहतैरज्ञनिलया निष्ठासवासाद्य या
 स्ता देव्यो रिपुपचमचण्डता नन्दनुः कौलाचिंताः^४ ॥ ४२ ॥
 या देव्यः^५ कुलसम्भवाः चितिगता या देवतार्स्तोयगा
 या नित्यं प्रथितप्रभाः गिखिगता या मातरिष्वालयाः^६ ।
 या व्योमाहितमगडलासृतमया याः सर्वगाः सर्वदा
 स्ताः सर्वाः^७ कुलमार्गपालनपराः^८ शान्तिं प्रयच्छन्तु मे ॥ ४३ ॥
 जहौ ब्रह्मारडतो^९ वा दिवि गगनतस्ते भूतस्ते वा तस्ते वा^{१०}
 पातास्ते वानस्ते^{११} वा सत्तिष्ठपवनयोर्यच्च कुत्र स्थिता वा ।
 ज्ञेवे पीठोपपीठादिषु च कृतपदा धूपदीपादिकेन^{१२}
 प्रीता देव्यः सदा नः शुभ^{१३} वलिविधिना पान्तु यीरन्द्रवन्दयाः^{१४} ॥ ४४ ॥
 ब्रह्मा श्रीः श्रीदुर्गागुहवटुकगणाः^{१५} भैरवाः चेवपाद्या
 वितालादित्यरुद्रश्चवसुमनुभिद्वाप्सरोगुह्यकाद्याः^{१६} ।

१ ख, साधुषु । २ क, ग, उष्णांशोमिर्मिः ; ड, उच्चासोमिर्मिमड़ा ।

३ द्व, भज्ञणपरासृष्टयन्तु । ४ ड भन्नाचिंताः । ५ ग, या दिव्याः ।

६ ख, ग, घ, चा या रता । ७ क, या नित्या सुदितप्रभाः । ८ च, या देव्यः
 प्रथिताः प्रभास्तरगता ; ड, निधिगता या या धुति प्रस्थिताः ।

९ ग, घ, व्योमासृत । १० उ, देव्यः । ११ उ, देव्यः । १२ क, ग, घ, पनायनरताः ।

१३ ख, वर्ज्ञागडते । १४ ख, ड, भिष्मस्ते वा । १५ क, ग, उ, तस्ते ।

१६ ख, ज्ञेवोपज्ञेत्रपीठादिषु च कृतपदा धूपदीपाचिमां देः, उ, तीर्थे पीठोप-
 पीठादिषु न कृतपदास्ते रुताः सर्वपूज्याः ।

१७ ख, उत । १८ उ, सृष्टयन्तु चामदेव्यस्तलिवलिपिधितैर्धूपदीपादिकेन ।

१९ क, ग, घ, गलपतिराह् ।

२० उ, रुद्रादित्या अहास्ते वसुवित्सुनय बिहूयो गुह्यकाद्याः ।

तत्र यद्युपत् कृत कर्म शुभं वा यदिवाऽशुभम् ।
 तत्सर्वे देवताप्रीत्यै जायते सुरसुन्दरि ॥ ५८ ॥
 जन्मो जपफलं तन्द्रा^१ समाधिरभिजायते ।
 विप्रिया पूजन देवि उदितं भैरवीषलिङ्गं ॥ ५९ ॥
 मुक्ति स्याच्छ्रुतिसयोग, स्त्रीव तत्कालभावितम् ।
 न्यासोऽवयवस्थर्ण भोजनं हृषनक्षिया ॥ ६० ॥
 वीचण ध्यानमीगानि ग्रथन वन्दन अवेत् ।
 तदुपाचि सता नानार्थं या चेष्टा सा च सत्क्रिया ।
 कार्याकार्यविवारन्तु य करोति स पातकी ॥ ६१ ॥
 एतच्चक्षणता वीरा^२ विज्ञेया परयोगिनः ।
 चेनाप्नवन्ति^३ मनुजा साच्चाद्वैरवरुणतम् ॥ ६२ ॥

चक्रोऽस्मिन् योगिनो वौरा योगिन्यो भद्रभन्यरा ॥ ६५ ॥

समाचरन्ति देवेशि यथोङ्गास मनोगतम् ॥ ६५ ॥

शने पृच्छन्तिै पार्श्वस्थान् विष्णुत्याक्षविवचितम् ॥

निधायै वदने पात्र निर्विषा निवसन्ति च ॥ ६६ ॥

मत्ता स्वपुरुप भत्वा कान्तान्यभयलब्धते ॥

तथैव पुरुषापि ग्रीढान्तोङ्गाससयुत ॥ ६७ ॥

पुरुप पुरुप भीहादालिङ्गत्वनाङ्गनाम् ।

पृच्छति स्वपति सुभा दास्त्वं काह इसे च कै ॥ ६८ ॥

कि कार्ये वयमायाता किमर्यमिह सख्यिताः ।

उद्यान किमिद हन्त अह किं प्राङ्गणं किम् ॥ ६९ ॥

मुखे आपूर्व्यं भदिरा पाययन्ति स्त्रिय प्रियान् ।

उपदश मुखे चिष्ठा निच्छिपन्ति प्रियानने ॥ ७० ॥

गृह्णन्यन्योन्यपात्राणिै व्यज्ञनानि च ग्राभवि ।

धृत्वा शिरसि नृत्यन्ति भद्रभारडानि योगिन ॥ ७१ ॥

अज्ञानकरतालान्तभस्पष्टाैक्षरणीतकम् ।

प्रस्त्रवलत्पदविन्द्यासैै नृत्यन्ति कुलशक्तय ॥ ७२ ॥

तत्र यद्यत् क्षतं कर्म शुभं वा यदिवाऽशुभम् ।
 तत्कर्व देवताप्रीत्यै जायते सुरसुन्दरि ॥ ५८ ॥
 जन्मो जपफलं तन्द्रां समाधिरभिजायते ।
 विकिया पूजनं देवि उदितं भैरवीवल्लै ॥ ५९ ॥
 सुकृतं स्याच्छक्तिसयोगः स्त्रीब्रतं तत्कालभापितम् ।
 न्यासोऽवयवसस्तर्गं भोजनं हृषनक्षिया ॥ ६० ॥
 वीचणं ध्यानमीशानि शयनं वन्दनं भवेत् ।
 तदुज्ञासे छाता नानार्थं या चेष्टा सा च सत्कृत्या ।
 कार्याकार्यविचारन्तु य करोति स पातकौ ॥ ६१ ॥ ।
 एतच्चक्षगता वीरा॑ विज्ञेया परयोगिनः ।
 दिनाप्लवन्ति॒ मरुज्ञा सात्त्वाद्वैरवरूपताम् ॥ ६२ ॥

चक्रेऽस्मिन् योगिनो वीरा योगिन्यो भद्रमन्तराः ॥ ६५ ॥

समाचरन्ति देवेशि यथोङ्गासं मनोगतम् ॥ ६५ ॥

श्वनैः पृच्छन्तिैः पार्श्वस्थान् विश्वाल्याक्षविवच्चितम् ॥

निधायै वदने पात्रं निर्विष्णु निवसन्ति च ॥ ६६ ॥

भूता स्त्रपुरुषं भत्वा कान्तान्यमवलम्बते ॥

तथैव पुरुषापि ग्रीढान्तोङ्गासंयुतः ॥ ६७ ॥

पुरुषः पुरुषं भोहादालिङ्गत्यनाङ्गनाम् ।

पृच्छति स्वपतिं सुधा कस्त्रं काहं इमे च कै ॥ ६८ ॥

किं कार्यं वयमायाताः किमर्धमिह संस्थिताः ।

उद्यानं किमिदं हत्त गृहं किं प्राङ्गणं किम् ॥ ६९ ॥

सुखे आपूर्यं मदिरां पाययन्ति स्त्रियः प्रियान् ।

उपदंशं सुखे चिक्षा निच्छिपन्ति प्रियानने ॥ ७० ॥

गृहत्यन्योन्यपात्राणिै व्यञ्जनानि च शाश्वति ।

धूत्वा शिरसि नृत्यन्ति मद्यभाण्डानि योगिनः ॥ ७१ ॥

अज्ञानकरतान्तमस्पष्टाःै़करगीतकम् ।

प्रखलत्पदविन्यासंै़ नृत्यन्ति कुलशक्तयः ॥ ७२ ॥

१ क, भद्रकुञ्जराः । २ छ, पृच्छति ।

३ च, द्व, तित्तेष्टित्तम् । ४ च, विध्यत् ।

५ ग, घ, छ, यदन्यं पुरुषं भोहात् कान्तान्यमवलम्बते ।

६ ग, घ, छ, तस्यैव पुरुषस्यापि ग्रीढोङ्गासेन संयुतम् ।

७ क, इहाम्बिके । ८ क, किम्बाध गगनं ।

९ च, गृह्णन्ति पाणिमन्योन्यम् । १० क, योषितः ।

११ छ, भद्रोत्तकरतात्तद्विष्णुष्ठ । १२ छ, वसनाम्बन्धविन्यासम् ।

तत्र यद्युत् कृत कर्म शुभ वा यदिवाऽशुभम् ।
 तत्सर्वे देवताप्रौत्यै जायते सुरसुन्दरि ॥ ५८ ॥
 जन्मो जपफलं तन्द्रा^१ समाधिरभिज्ञायते२ ।
 विक्रिया पूजन देवि उदित मैरवीवलि३ ॥ ५९ ॥
 सुक्ति स्याच्छक्तिसयोग स्तोत्रं तत्कालभापितम४ ।
 न्यासोऽवयवस्थर्षी भोजन५ हृवनक्रिया ॥ ६० ॥
 वीचण ध्यानमीशानि शयन वन्दन भवेत् ।
 तदुत्तरे शाता नानार्थं या चेष्टा सा च सत्क्रिया ।
 काव्योकार्यविचारन्तु य करोति स पातकी ॥ ६१ ॥
 एतचक्रगता वीरा६ विज्ञेया परयोगिन ।
 विनापुदन्ति७ भनुजा साच्चाद्वैरवरूपताम्८ ॥ ६२ ॥
 समोद परमानन्द पतन च्छानवैनम्९ ।
 विषुवीषादिवादच्छ कवितारचनादिकम् ॥ ६३ ॥
 शोदन भायणं पात ॥१० समुत्थान विजृम्भनम् ।
 गमन विक्रिया देवि योग इत्यभिधीयते ॥ ६४ ॥

१ रु, जपो शत्रुं फलं तन्त्रा । २ य उ रभिधीयते ।

३ उ, उदित मैरव वलि । ४ य, कृतभाषणम् ।

५ पू, कृष्णति । ६ उ, तद्वासैः उ, तदक्षामरतानान्तु ।

७ उ भीरा । ८ उ, उ चातुर्थनि ।

९ उ दृपभाक ।

१० य, समोद कौपशम्भ तपनोम्भानवर्त्तन, उ सम्बोधकौपशम्भ वर्तनाद्वारवर्जितम् ।

॥११ य, य, भाषण मात उ, पतनश्चेष ।

चक्रेऽस्मिन् योगिनो वौरा योगिन्यो मदमन्यरा १ ।
 समाचरन्ति देवेशि यथोङ्गाम मनोगतम् ॥ ६५ ॥
 शने पृच्छन्ति॒ पार्श्वस्थान् विशृल्यामविवचितम्॑ ।
 निधाय॑ वदने पात्र निर्विशा निवसन्ति च ॥ ६६ ॥
 मन्त्रा स्वपुरुप मत्वा कान्तान्यमवलम्बते॑ ।
 तथैव पुरुपश्चापि ग्रीढान्तोङ्गासभयुत ह॑ ॥ ६७ ॥
 पुरुप पुरुप मोहादा लिङ्गत्वनाङ्गनाम् ।
 पृच्छति स्वपति मुग्धा कस्त्वं काह इमे च के॑ ॥ ६८ ॥
 कि कार्यं वयमायाता किमर्यमिष्ठ सस्थिता ।
 उद्यानं किमिद इन्त गृह किं प्राङ्गण॑ किमु ॥ ६९ ॥
 मुखे आपूर्यं भद्रिरा पाययन्ति स्त्रियं प्रियान् ।
 उपदश मुखे चिंधा निच्छिपन्ति प्रियानने ॥ ७० ॥
 गृहन्त्यन्योन्यपात्राणि॑ व्यञ्जनानि च ग्रामवि ।
 घृत्वा शिरसि नृत्यन्ति मध्यभाण्डानि योगिन ॥ ७१ ॥
 अज्ञानकरतालान्तमम्पटा॑ चरणीतकम् ।
 प्रस्त्रलत्पदविन्यास॒ नृत्यन्ति कुलशक्तय ॥ ७२ ॥

१ क, मदकडारा । २ छ, पृच्छति ।

३ ह, विचेष्टितम् । ४ ड, विधाय ।

५ ग, घ, ढ, यदन्ये पुरुप मोहादा कान्तान्यमवलम्बते ।

६ ग ड तस्यैव पुरुपश्चापि ग्रीढोङ्गासेन सभयुतम् ।

७ क, रहात्विके । ८ क, किम्याय गगन ।

९ छ, व्यञ्जन्ति पाणिभन्योन्यम् । १० क, वोयित ।

११ छ, सङ्गीतकरतालङ्गु विष्टटा । १२ छ, वसनास्त्रविन्यासम् ।

स्वयमेवानुभूयन्ते शर्करा^१ चौरपानवत् ।
 ईदृशे^२ तादृश सौख्यमिति वक्तु न शब्दते ।
 दृश्यते^३ पुलकाद्यैर्यैत्तद्वज्राध्यानसुच्यते ॥ ८८ ॥
 यत्सुख विद्यते ध्याने देहावेशकार^४परम् ।
 कथितु नैव शक्तोमिर्प्रदुष्टस्त्वसमाहित^५ ॥ ८९ ॥
 ब्रह्माध्यानपरानन्दपरा सुकृतिनो नरा ।
 चण्डप्रवन्तहिते तस्मिन्^६ श्रोचयन्ति हतप्रभा^७ ॥ ९० ॥
 सप्तमोऽन्नासयुक्ताना त्वद्वज्राना भवाफलम्^८ ।
 अष्टौ त्रिकालज्ञानीत्या प्रत्ययाथ कुलेश्वरि ।
 अष्टावस्थाय कम्पाद्या^९ जायन्ते नात्र सशय ॥ ९१ ॥
 वहुनात्र विसुक्तेन अणिमाद्यष्टसिद्धय ।
 प्रतीहारिषद प्राप्ता सिवन्ते मन्दिर चिरम् ॥ ९२ ॥
 चे गुणा परमेश्वर्य पञ्चवक्त्रतनो^{१०} शुभा ।
 ते गुणा कुलतत्त्वज्ञे तत्त्वज्ञानसमाहृता^{११} ॥ ९३ ॥

१ य, ग, घ, स्वयमेवानुभूयत शर्करा । २ छ, कौदृश ।
 ३ ख दधते । ४ क, ग, पुलकाद्यैर्य ।
 ५ ग, घ, द्यायगकर । ६ उ, शक्तोति ।
 ७ ग, समाचिन , घ, समाधिना , उ, सद्विद्या त विशेषत ।
 ८ उ, ज्ञानासृतानन्द । ९ क, चिक्षे ।
 १० य शोचन्त्यत्प्रहिता इव , उ, शोचन्त्यासहृता इव ।
 ११ य, उ, तद्वज्राना भवाननाम ।
 १२ उ, चार्यपाद्या ।
 १३ ख, पञ्चतत्त्वमन , उ, पञ्चवक्त्रमनो ।
 १४ क समाहिता , घ, तत्त्वज्ञानसमाहृता ।

भारभस्तरुणदैव योवनं प्रीढ़सेवच ।

तदन्तो जायदित्युक्तयोग्मनाः^१ सप्त उच्यते ॥ ८४ ॥

अनवस्था^२ सुपुत्रिः स्यादवस्थावयसंयुता ।

सुसोक्षासच्चै यो वेत्ति स सुक्षः स च कौलिकः ॥ ८५ ॥

प्रवृत्ते भैरवीचक्रे सर्वे वर्णा हिजातयः ।

निवृत्ते भैरवीचक्रे सर्वे वर्णाः पृथक् पृथक् ॥ ८६ ॥

स्त्री वाय पुरुषः परउषण्डालो वा हिजोक्तमः ।

चक्रेऽस्मिन्दैव मेदोऽस्ति सर्वे गिवसमाः^३ अृताः ॥ ८७ ॥

नागरि निर्भराद्यम्बु^४ गङ्गां प्राप्य यथैकाताम् ।

याति श्रीचक्रमध्येऽपि^५ चैकत्वं सर्वमानवाः ॥ ८८ ॥

चौरेण सहितं तोयं ज्ञीरमेव यथा भवेत् ।

तथा श्रीचक्रमध्ये तु जातिमेदो न विद्यते ॥ ८९ ॥

स्वर्गादिपुण्णलोकेषु देवादन्यदययां नहि ।

तथैव चक्रमध्येऽपि देवताः सर्वमानवाः ॥ १०० ॥

जातिमेदो न चक्रेऽस्मिन् सर्वे गिवसमाः अृताः ।

वेदेऽपि स्थितमेवं हि सर्वं हि व्रद्धं चाग्रवीत् ॥ १०१ ॥

वहुनात्र किमुक्तेन चक्रमध्ये कुलेश्वरि ।

मदूपाः पुरुषाः सर्वे त्वदूपाः प्रमदाः प्रिये ॥ १०२ ॥

चक्रमध्ये तु मूढात्मा जातिमेदं करोति यः ।

तं भक्तयन्ति योगिन्यस्त्वां यपे कुमनायिके^६ ॥ १०३ ॥

^१ च, ग, च, जायदित्युक्तः सोक्तमाः । ^२ ग, च, अनद्वौहौ ; च, अनवस्थाः ।

^३ च, अष्टोक्षासच्च । ^४ च, च, देवसमाः । ^५ च, नामामोहगताभ्यस्तु ।

^६ ग, च, मेदोपस्थित । ^७ च, तं गपनि कुषेश्वरि ।

अक्षियैव परा पूजा मौनमेव परो जपः * ।
 अचिन्तैव परं धानमनिच्छेव परं फलम् † ॥ ३८ ॥
 मन्त्रोदकैविना सन्ध्यां पूजाहोमैविना तपः‡ ।
 उपचारैविना पूजां योगी निलं समाचरेत् ॥ ३९ ॥
 निःसङ्गः विसङ्गः निसौर्णेयाधिवासनः ।
 निजस्वरूपनिर्माणः स योगी परतत्त्ववित् § ॥ ४० ॥
 देहो देवालयो देवि जीवो देवः सदाशिवः ।
 त्यजे^१दक्षाननिर्माणं सोऽहम्भावेन पूजयेत् ॥ ४१ ॥
 जीवः शिवः शिवो जीवः स जीवः केवलः शिवः ।
 पाशवहः स्मृतो जीवः पाशमुक्तः सदाशिवः ॥ ४२ ॥
 तुपेष वचो नीहिः स्वात्तुपभावे हि तरडुलः ।
 कर्मवहः स्मृतो जीवः कर्मसुक्तः सदाशिवः ॥ ४३ ॥
 अग्नौ तिष्ठति^२विग्राणां छदि देवो^३भनीयिणाम् ।
 प्रतिमास्वप्रदुदानां^४ सर्वत्र विदितात्मनाम् ॥ ४४ ॥

यो निन्दासु तिशीतो ण' सुखदुःखारिवन्धु पुँ ।
 सम आसे सर्व योगीन्द्रो हर्षा हर्यविवर्जितः ॥ ४५ ॥
 निखृहो निव्यमन्तुष्टः सनदर्भी जितेन्द्रियः ।
 आसे देहे प्रवासीवै योगी परमतत्त्ववित् ॥ ४६ ॥
 निःसङ्गल्पो निविकल्पो निर्लिंगोपाधिवासनः ॥
 निजस्वरूपनिर्भूतः स योगी परतत्त्ववित् ॥ ४७ ॥
 यथा पङ्क्ष्यवधिरक्षीवोन्नत्तैजयादयः ।
 निवसन्ति कुलेशानि तथा योगी च तत्त्वविद् ॥ ४८ ॥
 पञ्चमुद्रा^{१०} समुत्पन्नपरमानन्दनिर्भरः ।
 य आसे स तुर्व योगीन्द्रः पञ्चमावानमावनि ॥ ४९ ॥
 अस्ति मां साङ्गनासङ्गे यत् सुखं जायते प्रिये ।
 तदेव मोची^{११} विदुपामवुधानान्तु^{१२} पातकम् ॥ ५० ॥
 सदा मां मासबो^{१३} क्लासी सदा चरणचिन्तकः^{१४} ।
 सदा संशयहीनो^{१५} यः कुलयोगी स उच्यते ॥ ५१ ॥
 पिवन्धर्यं पलं^{१६} खादन् स्वेच्छाचारपरायणः ।
 अहं तदनयो^{१७} रैक्यं भावयन्निवसेत् सुखी^{१८} ॥ ५२ ॥

अक्षियैव परा पूजा मौनमेव परो जपः ॥ ३५ ॥
 अचिन्तैव परं भ्यानमनिच्छैव परं फलम् ॥ ३६ ॥
 मन्त्रोदकैविना सन्ध्यां पूजाहोमैविना तपः ॥ ३७ ॥
 उपचारैविना पूजां योगी निलं सभाचरेत् ॥ ३८ ॥
 निःसञ्चय विसङ्गथ निश्चौर्णीपाधिवासनः ।
 निजस्वरूपनिर्माणः स योगी परतत्त्ववित् ॥ ४० ॥
 देहो देवालयो देविै जीवो देवः सदागिषः ।
 त्वजेै दक्षाननिर्माणं सोऽहम्भावेन पूजयेत् ॥ ४१ ॥
 जीवः शिवः शिवो जीवः स जीवः केवलः शिवः ।
 पाशवहः स्मृतो जीवः पाशमुक्तः सदागिषः ॥ ४२ ॥
 तुपेण वहो ब्रौहिः स्यात्तुपाभावे हि तण्डुलः ।
 कर्मवहः स्मृतोै जीवः कर्ममुक्तः सदागिषः ॥ ४३ ॥
 अग्नौ तिष्ठतिै विप्राणां इदि देवोै मनीषिणाम् ।
 प्रतिसास्त्रप्रवृद्धानांै सर्वत्र विदिताभ्यनाम् ॥ ४४ ॥

यो निन्दाकुतिशीतोष्णा^१ सुखदुःखारिकन्तुयु । ..
 सम आस्ते सै योगीन्द्रो हर्षाहर्षविवर्जितः ॥ ४५ ॥
 निष्ठृहो नित्यसन्तुष्टः सनदर्शी जितेन्द्रियः ।
 आस्ते देहे प्रवासीवै योगी परमतत्त्ववित् ॥ ४६ ॥
 निःभङ्गल्पो निविंकल्पो निर्लिंगोपाधिवासनः ॥
 निजस्वरूपनिर्मनः स योगी परतत्त्ववित् ॥ ४७ ॥
 यथा पद्मभवधिरक्षीयोन्मत्तजायादयः ।
 निवसन्ति कुलेशानि तथा योगी च तत्त्ववित् ॥ ४८ ॥
 पश्चमुद्रा^२ समुत्पन्नपरमानन्दनिर्मरः ।
 य आस्ते स तुर्द्योगीन्द्रः पश्चत्यात्मानमात्मनि ॥ ४९ ॥
 अनिमांसाङ्गनामङ्गे यत् सुखं जायते प्रिये ।
 तदेव मोक्षो^३ विदुपामबुधानान्तु^४ पातकम् ॥ ५० ॥
 सदा मांसासदो^५ क्षासी सदा चरणचिन्तकाः^६ ।
 सदा संश्यव्वीनो^७ यः कुलयोगी स उच्यते ॥ ५१ ॥
 पिवन्मद्यं पलां^८ खादन् स्वेच्छाचारपरायणः ।
 अहं तदनयोर्वेक्यं भावयन्विवसेत् सुखो^९ ॥ ५२ ॥

* ह्योक्तोऽयं एः शुक्लके नाचि ।

१ द्वा, शीतेषु । २ ए, समयेषु उड़ ; ग, घ, समयेत् उ य ।

३ उ, सर्वग्नीमोदत्तयासी च । ४ ए, कुरीक्षुक ; उ, शूक्रोक्षुक ।

५ ए, द्रव्य । ६ उ, आस्ते गव्यत्व ।

७ उ, पश्चम । ८ ए, मत्तजानान्तु ; उ, मध्यमानान्तु ।

९ उ, मांसरसो । १० उ, सदा च परचिन्तकः ।

११ ए, कदाशयविव्वीनो । १२ उ, वसन् ।

१३ उ, चहं त्वस्तनयो । १४ उ, सर्वे ।

तावदार्त्तिर्भयं शोको सोभमोहभमादयः ।

यावदायाति शरणं श्रीगुरुं भक्तवत्सलम् ॥ १५ ॥

तावद्वमन्ति संसारे सर्वदुखमवीमसा ॥

न भवेत् सदगुरुर्भक्तिर्यावदेवेशि देहिनाम् ॥ १६ ॥

सर्वसिद्धिफलोपेतो मन्त्रं शुध्यति शोभन् ॥ १७ ॥

गुरुप्रसादमूलीऽय परतत्त्वमहाक्रमः ॥ १८ ॥

यथाऽददाति सन्तुष्टः प्रसन्नो वरदो मनुम् ।

तथाऽभक्त्या धनैः प्राणैर्गुरुं यद्वेन तोपयेत् ॥ १९ ॥

यदा दद्यात् स्वशिष्याय स्वामानं देशिकोत्तमः ।

तदा मुक्तो भवेच्छिष्यस्ततो नास्ति पुनर्भवः ॥ २० ॥

तावदाराधयेच्छिष्यः प्रसन्नोऽसौ यदाऽभवेत् ।

गुरौ प्रसन्ने शिष्यस्य सद्य ॥ पापच्छयो भवेत् ॥ २१ ॥

मनसापि न काङ्क्षते ॥ यान् कामानन्दजीविन् ।

सम्मादयन्ति ॥ तान् सर्वान् स्वामिनो भक्तवत्सलाः ॥ २२ ॥

वद्विष्णुमहेशादिदेवतासुनियोगिनः ।

कुर्वन्त्यतुपह तुष्टा गुरौ तुष्टे न सशय ॥ २३ ॥

* यह पुस्तके इत पर “सर्वसिद्धिफलोपेतस्तावक्तव्ये न सिध्यति” इति
सोकाङ्क्षमधिक दृष्टाते ।

१ क तावदार्त्तिर्भय दुःख महाशोकभमादय , ग, महाशोकाभमादय ।

२ अ, सर्वदाधमनोयया । ३ छ, श्रीगुरुर्भक्ति ।

४ य ग, वन्नमन्त्रोऽति शोभन् । ५ छ, महात्मन । ६ ह छ, यदा ।

७ छ तदा । ८ छ, स्वशिष्येभ्य । ९ ख यथा । १० छ, सर्वे ।

११ छ काङ्क्षते । १२ छ, कामानन्द, छ, सद्य । १३ ग, प्रसादयन्ति ।

भक्त्या तुष्टेन गुरुणां यः प्रदिष्टः२ क्षपालुना ।

कर्मसुक्तो३ भवेच्छयो भुक्तिसुक्तयोः स भोजनम् ॥ २३ ॥

शिथेणापि तथा कार्ये४ यथा सन्तोषितो गुरुः५ ।

प्रियं कुर्याच्च देवेशि मनोवाक्कायवान्मभिः ॥ २४ ॥

यदि तुष्टेन गुरुणामगिष्ठो६ यत्र कुवचित् ।

सुक्तोऽसीति समादिष्टः७ सोऽपि भुक्तिं नजेत् प्रिये ॥ २५ ॥

अथवा निष्पृपञ्चेन धान्ना कौनचिदौश्वरः८ ।

करोति गुरुरूपेण पशुपाशविमोचनम् ॥ २६ ॥

न९ मे प्रियतुच्चेदी महतः श्वपंचीऽपि वा१० ।

तस्मै देयं ततो याज्ञं स त पूज्यो इहाहं यथा ॥ २७ ॥

विप्रः पड्गुणयुक्तयेदभक्तो५ न प्रशस्यते ।

स्वेच्छोऽपि गुणहीनोऽपि भक्तिमान् शिष्य३ उच्यते ॥ २८ ॥

गुरुभक्तिविहीनस्य तपो विद्या कुलं११ व्रतम् ॥ २९ ॥

सर्वं नश्यति तत्रैव भूपर्णं लोकरज्जनम्१२ ॥ २१ ॥

सर्वरोगन्नोन्मादापस्मारोत्पातयच्चमजम् ।
 सर्वदुःखप्रशमनं तत्प्रणावात्र संशयः ॥ १०७ ॥
 अनेन सर्वशान्तिच्च ज्ञानं विद्यां लभेत् प्रिये ।
 कदम्बाशीकवकुलपुन्नागास्त्रमधूकजैः ॥ १०८ ॥
 चम्पकहयपालाशपाटलश्रीकपित्यकैः ।
 मालतीमस्तिकाजातिवन्धुकारुणपद्मजैः * ॥ १०९ ॥
 कह्वारारुणमन्दारयूथि'कुन्दनवादिभिः ।
 सनारिकेलकदलीद्रावेन्दुष्युकैरपि ॥ ११० ॥
 चन्दनागुरुकर्पूररोचनाकुङ्गुमादिभिः ।
 इत्तैरन्त्यैः शुभद्रव्यैः समिदृष्टतफलोद्धवैः ॥ १११ ॥
 पूर्ववज्जुहुयाहेवि विधिवन्मन्त्रविज्ञमः ।
 महीपत्तीयैः प्रख्यान कान्ता यौवनगर्विताः ॥ ११२ ॥

जहृम्नायैकनिष्णात् । पराप्रासादमन्तवित् ।
 कुलार्णवार्थतत्त्वज्ञो जीवनुक्ता कुलेश्वरि ॥ ११६ ॥
 सतीर्थं वाप्यतीर्थं वारे जलमध्येऽपि वा वसन् ।
 पराप्रासादमन्तज्ञो मुक्ता एव न सशयः ॥ ११७ ॥
 दिक्पीठचेच्छुद्रादिवृच्छवज्ञीमठादिकाः ।
 पूर्वमैरवैदेव्यय जहृम्नायस्य पार्वति ॥ ११८ ॥
 निष्वकारस्करोन्मत्तकण्ठकीविप्रदन्तिभिः^३ ।
 अस्थिकण्ठकवृच्छादौद्रैव्यैरशुभसाधनैः ॥ ११९ ॥
 घटुकैः क्षणवर्णैश्च समितृपत्रफलान्तरैः ।
 षट्हधूमचिताङ्गारत्रिकाटुकूऽचिताङ्गनैः ॥ १२० ॥
 उमत्तरसुसंसिक्तैः पिद्धा सम्यक् प्रसेचितैः^४ ।
 साध्यपादरजीभिच चिताभस्मसमन्वितैः ॥ १२१ ॥
 साध्यप्रतिकृतिं कुर्यादेकनचत्रवृच्छजाम् ।
 सम्यक् प्रतिष्ठितप्राणा कुण्डस्तोपरि लम्बयेत्^५ ॥ १२२ ॥
 खनेत्तप्रतिमा मन्त्री कुण्डस्याधो यथाविधि ।
 मलीमसेन मनसा चोग्रहादिरमर्पणः ॥ १२३ ॥

^१ रु निष्ठश , ढ, निष्ठात । रे ड, सतीर्थेनान्यतीर्थे वा । ऐ ड, पूर्वमैरव ।

^२ ख, भर्कूटीविषद्यिङ्गिभिः ड, कण्ठकीविप्रदिग्निभिः ।

^३ स्त्र अग्निकुण्डर्क्षवृच्छादौद्रैव्यै , य, अस्थिकण्ठकविप्रादौहेमैरशुभकारणम् ।
 ड, सदा न शुभकारणम् ।

^४ द्वे ख, कुटजै क्षणवर्णैश्च समितृपत्रफलान्तरैः , क, घ, वटकै क्षणवर्णैश्च-
 समितृपत्रफलान्तरै ड फलार्थै । ^५ ख, विकट्हग्निविप्राङ्गनम् ,
 च, ड विकट्हग्निः । ^६ ख, प्रसाधितैः । ^७ ड, चिन्नमेत् ।

सर्वरोगवशोन्मादापस्मारीत्पातयच्छमजम् ।
 सर्वदुखप्रश्नमन तत्त्वाणायाच्च सशयः ॥ १०७ ॥
 अनेन सर्वशान्तिं ज्ञान विद्या लभेत् प्रिये ।
 कादन्वाशोकावकुलमुआगाम्ब्रमधूकाजैः ॥ १०८ ॥
 चम्पकच्छयपालाशपाटनश्रीकपित्यकौ ।
 मालतीमञ्जिकाजातिवन्मूकादणपद्मजैः ३ ॥ १०९ ॥
 कहारारुणमन्दारथूयिकुन्दजवादिभि ।
 सनारिकेलकादलौद्रावेचुष्टयुकैरपि ॥ ११० ॥
 चन्दनागुरुकर्पूररोचनाकुहुमादिभि ।
 रक्षीरन्त्यैः शुभद्रव्यै समिद्वृतफलोऽवै ३ ॥ १११ ॥
 पूर्ववच्छुहुयाहेति विधिवन्मन्त्रविच्चम ।
 महोपतीयैः पुरुपान् कान्ता योवनगर्विता ॥ ११२ ॥
 सिद्धान् भज्जान् तथा व्याघ्रान् सृगान् दुष्टान् गजानपि४ ।
 सिद्धेवाप्सरोयच्चगच्छवनितास्तथा ।
 देवानपि५ कुलेशानि वशयेमात्र सर्वय ॥ ११३ ॥
 वाजीसवणहोमेन स्त्रियमाकर्पयेद्भयम् ।
 विधिनानेन देवेति सौभाग्यमुच्चम लभेत् ॥ ११४ ॥
 वहुनाव किमुक्तेन त्रिषु लोकेषु भन्तिषाम् ।
 अनेन मन्त्रराजेन नासाध्य विद्यते धाचित् ॥ ११५ ॥

४ च, पुरुषोऽद्यगच्छिलो दग्धते ।

५ क, आति ।

६ च, समिदूपवक्तव्यानिकै , च समिदूपवक्तव्योऽवै । ६ स्त, अहोपत्यादि ।

७ च, भज्जानप्याघ्रान् चर्पदुष्टगृहगानपि । ७ प्र. रु, सप्तानपि ।

जहर्षन्नायैकनिष्णात् । पराप्राप्तादमन्ववित् ।
 कुलार्थवार्थतत्त्वज्ञो जीवन्मुता, कुलेश्वरि ॥ ११६ ॥
 सुतीर्थे वाप्ततीर्थे वा जलमध्येऽपि वा वसन् ।
 पराप्राप्तादमन्वज्ञो मुक्त एव न सशयः ॥ ११७ ॥
 दिक्पीठचेत्तमुद्रादिवृक्षवस्त्रीमठादिकाः ।
 पूर्खमैरवैदेव्यव जहर्षन्नायस्य पार्वति ॥ ११८ ॥
 निभकारखरोन्मत्तकण्ठकीविप्रदन्तिभिः ॥
 अस्थिकण्ठकहृक्षाद्यैद्र्व्यैरशुभसाधनैः ॥ ११९ ॥
 घटुकैः कण्ठार्थैर्थ समितृपत्रफलान्तरैः ॥
 शृङ्खधूमचिताङ्गारत्रिकाटुम्हैचिताङ्गनैः ॥ १२० ॥
 उन्मत्तरसंसितैः पिङ्गा सम्यक् प्रसेचितैः ॥
 साध्यपादरजीभिद्य चिताभस्वसमन्वितैः ॥ १२१ ॥
 साध्यप्रतिकृतिं कुर्यादेकनक्षत्रहृक्षजाम् ।
 सम्यक् प्रतिष्ठितप्राणा कुण्डस्योपरि लम्बयेत् ॥ १२२ ॥
 खनेत्तत्प्रतिमा मन्दी कुण्डस्याधो यथाविधि ।
 मलौमसेन मनसा चोग्रहृष्टिरमर्थणः ॥ १२३ ॥

१ ख, निष्ठय, ड, निष्ठात् । २ ड, स्त्रीर्थेनान्वतीर्थे वा । ३ ड, पूर्खमैरव ।

४ ख, शर्कटीविप्रदण्डिभिः ड, कण्ठकीविप्रदण्डिभिः ।

५ ख, अस्थिकण्ठकहृक्षाद्यैद्र्व्यै, ष, अस्थिकण्ठकचिप्राद्यैहर्षिरशुभकारणम् ।
 , सादा न शुभकारणम् ।

६ ख, कुटनै कण्ठार्थैर्थ समितृपत्रफलान्तरै, क, घ वटजै कण्ठार्थैर्थ-
 समितृपत्रफलान्तरै, ड, फलार्थैः । ७ ख, त्रिकटुम्हिविधाङ्गनम्,
 , ड, त्रिकटुम्हिः । ८ ख, प्रसाधितै । ९ द, विन्देत ।

सर्वरोगव्रणो नादापस्मारो तपातयस्मजम् ।
 सर्वदुखप्रशमनं तत्त्वाणां वाक् संशयः ॥ १०७ ॥
 अनेन सर्वशान्तिष्ठ ज्ञानं विद्या लभेत् प्रिये ।
 कदम्बाशीकवकुलपुन्नागाम्बमधूकजैः ॥ १०८ ॥
 चम्पकदयपालाशपाटनश्रीकपित्यकौः ।
 भालतीमहिकाजातिवन्धूकारुणपद्मजैः ॥ १०९ ॥
 कहंगरारुणमन्दारयूथि'कुन्दनवादिभिः ।
 सनारिकेलकदलीद्राचेचुष्टयुकैरपि ॥ ११० ॥
 चन्दनागुहकपूररोचनाकुहुमादिभिः ।
 रक्तैरन्यैः शुभद्रव्यै समिदुष्टतफलोङ्घवैः ॥ १११ ॥
 पूर्ववज्जुहुयादेवि विधिवन्नविच्छमः ।
 महीपतीश्वरै पुरुपान् कान्ता यौवनगर्विताः ॥ ११२ ॥
 सिंहान् मत्तान् तथा व्याघ्रान् सूर्यान् दुष्टान् गजान्
 सिंहदेवासरोयच्चगन्धर्ववनितास्थाया ।
 देवानपि^१ कुलेशानि वशदेवाल सश्यः ॥ ११३ ॥
 वाजीलवणहीमेन स्त्रियमाकर्षयेद्भुवम् ।
 विधिनानेन देवेशि सौभाग्यसुक्तम लभेत् ॥ ११४ ॥
 वहुनाल किमुक्तेन विषु लोकेषु मन्त्रिणाम् ।
 अनेन भन्वराजेन नामाध्य विद्यसे क्वचित् ॥ ११५ ॥

* ए, उच्चके ज्ञोकोऽवभिष्ठो डृश्यते ।

१ क, लार्म

२ ए, समितृष्टवक्तारान्तिकौ , घ, समितृष्टवक्तुङ्घवै । ३ स, ४

५ ए, भन्तगजघ्यापान् सर्पडदसूर्यानपि । ६ ए, सधा

11F1

BHAVAN'S LIBRARY

N.B.—This is issued only for one week till _____

This book should be returned within a fortnight from the date first marked below

Date of Issue	Date of Issue	Date of Issue	Date of Issue
---------------	---------------	---------------	---------------

कृष्णवतन्त्रमिदं शास्त्रं योगिनीना हृदि स्थितम् ।
 प्रकाशितं मया चाच्य गोपनीयं प्रयत्नतः ॥ १०२ ॥
 एुस्तकच्छ महेशानि पश्चुर्गेति न निक्षिपेत् ।
 न दद्यात् पशुहस्ते च न पठेत् पशुसत्रिधौ ।
 न पठेदासवीक्षाम् अन्यं भूमौ न निक्षिपेत् ॥ १०३ ॥
 नित्यं सम्भूजयेद्वक्त्या जानीयाद्गुरुवत्तत ।
 नामुचाय प्रवक्तव्यं नागिष्याय कदाचन ॥ १०४ ॥
 खेहाहोभाहयादुक्ता सोऽचिरान्नश्वति ध्रुवम् ।
 देवि यदिद्यते ग्राञ्जेै तत्तत् किञ्चिन्मयोदितम् ॥ १०५ ॥
 साधकाना हितार्थाय भुक्तिमुक्तिफलैपिण्ठाम् ।
 यद्योहीन्नायभाहात्मा पठेत् श्रीचक्रसनिधौ ॥ १०६ ॥
 भक्त्या परमया देवि य शृणुति स कौलिका ।
 ग्रत ल्लान तपस्त्रीय यज्ञदेवार्चनादिपु ॥ १०७ ॥
 तत फल कोटिगुणित लभते नात्र सशय ।
 त्वत्सत्रिधौ सत्रिवसेवात् कार्या विचारणा ॥ १०८ ॥

इति श्रीकृष्णवे निर्वाणमोचद्वारे भहारहस्ये
 सर्वांगमोक्तमोक्तमे सपादलक्षण्ये पश्चमखण्डे
 जहीन्नायतन्त्रे सप्तदश उक्तास ॥ * ॥

॥ समाप्तोऽय अन्य ॥

* क, ग, घ षुर्गकेषु इत आरभ्य एम् ज्ञोक्ता न हस्तन्ते ।

१ क द, योगिनासपवर्णितम् ग सर्वसारमिदं प्रिये ।

२ ख परेत्रेतो भविष्यति । ३ ख देवि माया चद्याद्यत् ।

कुलार्गवतन्त्रस्य सूचीपत्रम् ।

प्रथमोङ्कासे

जीवानां भीक्षोपायप्रयः ।
शिवस्त्रूपवर्णनम् ।
जीवलक्षणम् ।
देहिनां साधारणावस्थावर्णनम् ।
देहिनां चतुर्विधशरीराणि ।
मातृथ विना न तत्त्वज्ञानम् ।
शरीररचने युक्तिः ।
ब्रह्मविष्णुदीनामपि नश्वरत्वम् ।
आयुःचयकारणानि ।
खतकन्तर्पां परत्र फलयोगः ।
स्वापराधेनैव देहिनां दुःखाद्युत्पत्तिः ।
निःसङ्गस्य सुक्तिः ।
संसारदोपवर्णनम् ।
विवेकज्ञानं विना देहदण्डनादिना न सुक्तिः ।
कम्मकाण्डैकरतदोपवर्णनम् ।
तत्त्वज्ञानसेव भीक्षकारणम् ।

परमार्थज्ञानं विना शास्त्रादिपाठान् सुक्तिः ।
तत्त्वमात्रस्यम् ।
ज्ञानाद्युक्तिः ।
सुक्तिदा गुरुवार्गेका ।
अहैतं गुरुवाक्येन लम्येत ।
विवेकागमभेदेन ज्ञानस्य द्वैविधम् ।
ग्रन्थप्रद्वागममयम् ।
परं वद्य विवेकज्ञम् ।
तत्त्वज्ञस्य तपोव्रतादि नास्ति ।
इन्द्रियादिनियहं गुरुकारुद्धं विना च तत्त्वज्ञानं न जायते ।

द्वितीयोङ्कासे

कुलधर्मसाहाय्याम् ऊर्हास्त्राय-
माहात्म्यरूप श्रोतुम् प्रश्नः ।
कुलाचारस्य श्रेष्ठत्वम् ।

कृत्तार्णवमिदं गाथं योगिनीनां हृदि स्थितम्^१ ।
 प्रकाशितं मया चाद्य गोपनीयं प्रयत्नतः ॥ १०२ ॥
 पुस्तकज्ञ महेश्वर्णि पशुमिहे न निक्षिपेत् ।
 न दद्यात् पशुहस्ते च न पठेत् पशुसन्निधौ ।
 न पठेदासवीक्षासं ग्रन्थं भूमौ न निक्षिपेत् ॥ १०३ ॥
 नित्यं सम्पूज्येद्वत्या जानौयादुगुरुवत्ततः ।
 नापुचाय प्रवक्त्रव्यं नागिप्याय कदाचन ॥ १०४ ॥
 स्वेहरस्त्रभास्त्रयादुक्ता सोऽचिरावस्थति ध्रुवम्^२ ।
 देवि यद्विद्यते प्राज्ञे तत्तत् किञ्चिन्मयोदितम् ॥ १०५ ॥
 साधकानां हितार्थाय भुक्तिसुक्तिपिण्डाम् ।
 यथोर्हान्नायमाहाकां पठेत् श्रीचक्रसन्निधौ ॥ १०६ ॥
 भक्त्या परमया देवि यः शृणुति स कौक्षिकः ।
 वतं स्त्रानं तपस्त्रीयं यज्ञदेवार्चनादिपु ॥ १०७ ॥
 तत् फलं कौटिशुणितं समर्ते नात् संशयः ।
 ल्वत्सन्निधौ सन्निवसेनाकं कार्या विचारणा ॥ १०८ ॥
 इति श्रीकृत्तार्णवे निर्वाणसोच्छारे महारहस्ये
 सर्वागमोचमोचमि सपादसक्षम्ये पञ्चमखण्डे
 अर्हान्नायतन्वे सप्तदश उक्तासः ॥ ८ ॥

॥ समाप्तोऽयं अन्यः ॥

* क, ग, घ, पुकाकेतु रूप चारभ्यं एष्ट शोका न हस्तन्ते ।

१ क, घ, योगिनासुपवर्णितम् ; ग, सर्वसारमिदं प्रिये ।

२ ख, परेष्टो भविष्यति । ३ ख, देवि माया यदपाक्षय ।

जह्नाम्नायतत्त्वं पूर्णवद्भात्मकम् ।
 पञ्चसुखेभ्यः पञ्चाम्नायोत्पत्तिः ।
 तेषु जह्नाम्नायस्य श्रेष्ठत्वम् ।
 देवाः गत्तिगिवांशसमूताः ।
 आम्नायज्ञानफलम् ।
 जह्नाम्नायशब्दस्य यौगिकार्थः ।
 हृष्टान्तादर्शनेन जह्नाम्नायस्य
 श्रेष्ठत्वनिरूपणम् ।
 जह्नाम्नायज्ञानं प्रति हेतुनिरू-
 पणम् ।
 जह्नाम्नायो गुरुमुखात् ज्ञेय ।
 जह्नाम्नायपरायणस्य सर्वक्रिया-
 कारित्वं ।
 जह्नाम्नायज्ञो जीवभुक्तः ।
 जह्नाम्नायज्ञप्रशंसा ।
 आम्नायानां स्तृष्टिरूपादि भेद-
 कथनम् ।
 आम्नायरूपसङ्केतभेदकथनम् ।
 जह्नाम्नायस्य सङ्केताभावः ।
 प्रासादमन्त्रकथनम् ।
 तस्य शिवशक्त्यात्मकत्वम् ।
 प्रासादमन्त्रे सर्वं जगत् स्थूतम् ।
 प्रासादमन्त्रासङ्केतमन्त्रा
 निफलाः ।

देवमुन्धादयोऽपि प्रासादमन्त्रं
 जपन्ति ।
 पराप्रासादमन्त्रजापिनः
 फलानि ।
 प्रासादमन्त्रज्ञः श्वपचोऽपि
 देवतास्यापनाधिकारी ।
 पराप्रासादमन्त्रज्ञस्य शैवादि-
 सर्वमन्त्रज्ञानम् ।
 पराप्रासादमन्त्रस्य सर्वफलदातृ-
 त्वम् ।
 शचीन्द्रप्रसृतीनि चन्द्रानि शिव-
 शक्त्यात्मकानि ।
 प्रासादमन्त्रः सर्वात्मकः ।
 प्रासादमन्त्रप्रशंसा ।
 प्रासादमन्त्रजपविधिः ।
 प्रासादमन्त्रो भुक्तिमुक्तिदः ।

चतुर्थोऽस्मि सि
 पराप्रासादमन्त्रोदारः ।
 पराप्रासादशब्दव्युत्पत्तिः ।
 न्यासादी कर्त्तव्यनिरूपणम् ।
 कृष्णादिन्यासः ।
 न्यासादीनां यौवर्णपर्यानिरू-
 पणम् ।

श्रेष्ठताया हेतुपन्नास् ।
 कूल भोगघोगामकम् ।
 देवा अपि कुलधर्मपरा ।
 पूर्वजन्मक्षताभ्यासात् कुलज्ञान
 प्रकाश ।
 मन्वजपादिना विशुद्धचित्तस्य
 कुलज्ञानप्रकाश ।
 अन्यानि कुलज्ञानकारणानि ।
 कुलज्ञानाधिकारिनिर्णय ।
 समयाचारिण कुलज्ञानकथने
 दीप ।
 कुलधर्माहात्माम् ।
 देव्युपासकस्य सहतिः ।
 कुलाज्ञस्य सर्वदैव पशुत्यत्वम् ।
 कुलधर्मरतानामेव मनुष्यत्वम् ।
 कुलज्ञानी वैदज्ञ खपचाधम ।
 वैदज्ञस्यापि कुलज्ञाने अज्ञाता ।
 देवीभक्ता एव कुलज्ञा ।
 वैदात्मक शरस्त्र कौलत्वकम् ।
 “पङ्क्तिर्गनानि निज्ञानि” ।
 प्रत्यक्षफलदात्वत् कुलशास्त्रस्य
 प्रामाण्यम् ।
 भस्त्रप्रवाहरक्षणायैव कुल
 शास्त्रनिवा ।

पापनिरताना न कुलज्ञानोत्
 पत्ति ।
 दुरामना मीहनाय पशुशास्त्र
 प्रचारः ।
 कुलधर्मेण देवादीना देवत्वम् ।
 मिथ्याज्ञानविडम्बकाना कुल
 धर्मस्यान्यथा कल्पनम् ।
 हृथापान वैदादिषु निन्दितम् ।
 एकादशमद्यानि द्विजातीना
 मग्राह्णाणि इदंशन्तु
 आहृतेव ।
 सुरादिदर्शनादौ प्रायथित्तम् ।
 हृथा हिसाया दीप ।
 अष्टो घातका ।
 वधस्य वैविध्यम् ।
 विधानानुसारेण पञ्चमकारणा
 स्त्रेवत्वम् ।
 कुलधर्मानुकूलानि चुतिप्रभा-
 णानि ।

तृतीयोक्त्रासे

जाह्नव्यायप्रश्न ।
 जाह्नव्यायादीनामतिगोप्यत्वम् ।

जहाँन्नायतत्त्वं पूर्णं ज्ञात्मकम् । पञ्चमुखेभ्यः पञ्चान्नायोत्पत्तिः । तेषु जहाँन्नायस्य श्रेष्ठत्वम् । देवाः गत्तिगिर्वांशसमूताः । आन्नायज्ञानफलम् । जहाँन्नायशब्दस्य यौगिकार्थः । द्वष्टात्मादर्शनेन जहाँन्नायस्य श्रेष्ठत्वनिरूपणम् । जहाँन्नायज्ञानं प्रति हेतुनिरू- पणम् । जहाँन्नायो गुरुमुखात् ज्ञेय । जहाँन्नायपरायणस्य सर्वक्रिया- कारित्व । जहाँन्नायज्ञो जीवन्मुक्तः । जहाँन्नायज्ञप्रशंसा । आन्नायानां स्तृष्टिरूपादि भेद- कांथनम् । आन्नायरूपसङ्केतभेदकथनम् । जहाँन्नायस्य सङ्केताभावः । प्रासादमन्त्रकथनम् । तस्य श्रिवग्न्यात्मकत्वम् । प्रासादमन्त्रे सर्वं जगत् स्थूतम् । प्रासादमन्त्रासङ्गतमन्त्रा निष्फलाः ।	देवमुन्द्यादयोऽपि प्रासादमन्त्रं जपन्ति । पराप्रासादमन्त्रजापिनः फलानि । प्रासादमन्त्रज्ञः श्वपचीडपि देवतास्यायनाधिकारी । पराप्रासादमन्त्रज्ञस्य शैवादि- सर्वमन्त्रज्ञानम् । पराप्रासादमन्त्रस्य सर्वफलदात्र- त्वम् । शचीन्द्रप्रभृतीनि दन्वानि श्रिव- ग्न्यात्मकानि । प्रासादमन्त्र सर्वात्मकः । प्रासादमन्त्रप्रशंसा । प्रासादमन्त्रजपविधिः । प्रासादमन्त्रो भुक्तिमुक्तिः ।
	चतुर्थोऽस्मासि पराप्रासादमन्त्रोऽसारः । पराप्रासादशब्दव्युत्पत्तिः । न्यासादौ कर्त्तव्यनिरूपणम् । ऋग्यादिन्यासः । न्यासादीनां पीर्वापर्यनिर- पणम् ।

ये षष्ठीताथा हेतुपन्नासः ।
 कौलं भोगयोगात्मकम् ।
 देवा अपि कुलधर्मपराः ।
 पूर्वजभ्रकाताभ्यासात् कुलज्ञान-
 प्रकाशः ।
 मन्त्रजपादिना विशुद्धितस्य
 कुलज्ञानप्रकाशः ।
 अन्यानि कुलज्ञानकारणानि ।
 कुलज्ञानाधिकारिनिर्णयः ।
 समयाचारिणः कुलज्ञानकथने
 दीपः ।
 कुलधर्माहात्मकम् ।
 देव्युपासकस्य सहस्रिः ।
 कुलज्ञानस्य सर्वदैव पशुतुल्यत्वम् ।
 कुलधर्मरतानामेव मनुष्यत्वम् ।
 कुलज्ञानी वेदज्ञः खपचाधमः ।
 वेदज्ञस्यापि कुलज्ञाने अज्ञता ।
 इवीभक्ता एव कुलज्ञाः ।
 वेदात्मकं शास्त्रं कौलात्मकम् ।
 “पठ्यदर्शनानि मेऽज्ञानि” ।
 ग्रन्थचफलदात्त्वात् कुलशास्त्रस्य
 प्रामाण्यम् ।
 मंसारप्रवाहरचणायैव कुल-
 शास्त्रनिदा ।

पापनिरतानां न कुलज्ञानोत्-
 पर्ज्ञः ।
 दुरात्मनां भोहनाय पशुशास्त्र-
 प्रचारः ।
 कुलधर्मेण देवादीनां देवत्वम् ।
 मिथ्याज्ञानविहृत्वकानां कुल-
 धर्मस्यान्यथा कल्पनम् ।
 वृथापानं वेदादिषु निन्दितम् ।
 एकादशमव्यानि हिजातीना-
 मग्राह्याणि हादशन्तु
 याह्यमेव ।
 सुरादिदर्शनादी मायधित्तम् ।
 वृथा हिंसायां दीपः ।
 अटो घातकाः ।
 वधस्य वैविध्यम् ।
 विधानानुसारेण पशुमकारणां
 सेव्यत्वम् ।
 कुलधर्मानुकूलानि चुतिप्रमा-
 णानि ।

तृतीयोङ्गासे

अर्द्धान्नायप्रश्नः ।
 अर्द्धान्नायादीनामतिगोप्यत्वम् ।

जर्हान्नायतत्त्वं पूर्णवस्त्रामकम् ।
 पच्चसुखेभ्यः पच्चान्नायोत्पत्तिः ।
 तेषु जर्हान्नायस्य श्रेष्ठत्वम् ।
 देवाः शक्तिगिवांशसमूताः ।
 आन्नायज्ञानफलम् ।
 जर्हान्नायशब्दस्य यौगिकार्थः ।
 दृष्टान्तदर्शनेन जर्हान्नायस्य
 श्रेष्ठत्वनिरूपणम् ।
 जर्हान्नायज्ञानं प्रति हेतुनिरू-
 पणम् ।
 जर्हान्नायो गुरुसुखात् ज्ञिय ।
 जर्हान्नायपरायणस्य सर्वक्रिया-
 कारित्वं ।
 जर्हान्नायज्ञो जीवन्मुक्तः ।
 जर्हान्नायज्ञप्रग्रांसा ।
 आन्नायानां स्फटिरूपादि भेद-
 कथनम् ।
 आन्नायरूपसङ्केतभेदकथनम् ।
 जर्हान्नायस्य सङ्केताभाव ।
 प्रासादमन्त्रकथनम् ।
 तस्य शिवगत्यात्मकत्वम् ।
 प्रासादमन्त्रे सर्वे जगत् स्थूतम् ।
 प्रासादमन्त्रापद्धतमन्त्रा
 निपक्षाः ।

देवमुन्नादयोऽपि प्रासादमन्त्रं
 जपत्ति ।
 पराप्रासादमन्त्रजापिनः
 फलानि ।
 प्रासादमन्त्रजः श्वपचोऽपि
 देवतास्यापनाधिकारी ।
 पराप्रासादमन्त्रजस्य शैवादि-
 सर्वमन्त्रज्ञानम् ।
 पराप्रासादमन्त्रस्य सर्वफलदात्र-
 त्वम् ।
 श्वीन्द्रप्रभृतीनि इन्द्रानि शिव-
 गत्यात्मकानि ।
 प्रासादमन्त्र सर्वात्मकः ।
 प्रासादमन्त्रप्रशंसा ।
 प्रासादमन्त्रजपविधिः ।
 प्रासादमन्त्रो भुक्तिमुक्तिदः ।

चतुर्थोऽस्मि
 पराप्रासादमन्त्रोदारः ।
 पराप्रासादशन्त्व्युत्पत्तिः ।
 न्यासादी कर्त्तव्यनिरूपणम् ।
 ऋथादिन्यासः ।
 न्यासादीनां पौर्वापर्यनिरू-
 पणम् ।

अत्यपीढान्यासः ।	मूर्चिन्यासमन्त्राः ।
महापीढान्यासः ।	न्यासस्थानानि ।
तस्य प्रक्रिया यथा—	मन्त्रन्यासः ।
ग्रन्थन्यासः ।	मन्त्रन्यासमन्त्राः ।
योडश प्रपञ्चमेदाः ।	आधारादिन्यासस्थानानि ।
योडग्रन्थराधिदेवताः ।	देवतान्यासः ।
ताएव प्रपञ्चशक्तयः ।	देवतान्यासमन्त्राः ।
लवादिपञ्चविश्वतिकालमेदा ।	न्यासस्थानानि ।
स्तर्गीधिदेवता लवादिशक्तयः ।	मातृकान्यासः ।
दशविधभूतादिभेदाः ।	मातृकान्यासमन्त्राः ।
व्यापकाधीश्वरभूतशक्तयः ।	न्यासस्थानानि ।
त्रितारम् ।	अहेनारीश्वरध्यानम् ।
प्रपञ्चन्यासमन्त्राः ।	निष्कलध्यानम् ।
न्यासस्थानानि ।	सुद्रादर्शने पौर्वापर्याम् ।
भुवनन्यासः ।	गिरःस्थितश्रीगुरुध्यानम् ।
भुवनन्यासमन्त्राः ।	महापीढान्यासानुषाने फल-
न्यासस्थानानि ।	कथनम् ।
मूर्चिन्यासः ।	तस्य वज्रपञ्चरसंज्ञा ।
खरमूर्त्तयः ।	प्रकाशे वर्ज्यपाताणि ।
खरशक्तयः ।	—
कमादिठडान्तमूर्त्तयः ।	पञ्चमोज्ज्ञासे
कमादिठडान्तशक्तयः ।	आधारपात्रादिपञ्च ।
यादर्थमूर्त्तयः ।	आधारस्यावश्यकता ।
यादर्थशक्तयः ।	

आधारनिर्माणद्रव्यनिरूपणम् ।
 कामनामेदे आधारद्रव्यमेदाः ।
 पैष्टीकुलद्रव्यनिर्माणप्रकारः ।
 गौडीकुलद्रव्यनिर्माणप्रकारः ।
 माघीसुरानिर्माणप्रकारः ।
 अपरापरसुरानिर्माणप्रकाराः ।
 एकादशमयनामानि ।
 पैच्छादीनां पानफलमेदाः ।
 उत्तममयलक्षणानि ।
 सुरादर्शनादौ फलानि ।
 द्रव्यसेवनविधानम् ।
 सुरावयवे इच्छादिशक्तीनां
 स्थितिः ।
 मांसं चिविधम् ।
 मांसदर्शनफलम् ।
 पित्रायद्यं हिसाया दोपाभावः ।
 पशुहिसाकरणमन्तः ।
 पञ्चवयवे देवतास्थितिः ।
 मांसाभावे देयवस्तुनि ।
 मत्यमांसमयानामङ्गाङ्गित्वम् ।
 कुलपूजाभावे दोपः ।
 पूजाऽथक्तस्य कर्त्तव्यम् ।
 गैववैष्णवादिसर्वसम्प्रदायेषु
 अलिपिगितयोरावश्यकता ।

आधारलक्षणम् ।
 जपयज्ञादिषु कुलद्रव्यस्यावश्य
 कता ।
 अन्तर्यागनिष्ठस्य चेष्टत्वम् ।
 कुलद्रव्यसेवनफलम् ।
 मोक्षलक्षणम् ।
 मन्त्रपूतकुलद्रव्यसेवनाम्बुद्धिः ।
 सुरा शक्तिः शिवो मांसम् ।
 पितृदेवार्चकानां मयपाने न
 दोपः ।
 व्राह्मणादीर्ना मयपाने काल-
 नियमः ।
 यागकाले विना मयादीना
 मसेव्यत्वम् ।
 वीराणामपि पूजाकाल विना
 - मयं न पेयम् ।
 कौलिकाचाराज्ञस्य कुलग्रास-
 प्रवर्त्तने दोपः ।
 असंस्कृतसुरादीना भच्छे दोप
 शुतिः ।
 कौलानां पञ्चाचारपालने नरक-
 ग्रासिः ।
 पानोन्मत्ताना सर्वधर्मवहि-
 कृतिः ।

असंस्कृतानां पञ्चतत्त्वसेवने
नाधिकारः ।

सुधापानस्य विशेषपलच्छणम् ।
मांसाधिनो विशेषव्युत्पत्तिः ।
भृत्याग्निनो विशेषव्युत्पत्तिः ।
शाकस्य विशेषपलच्छणम् ।
मैथुनस्य विशेषपलच्छणम् ।

पष्ठोस्त्रासि

पूजकलच्छणम् ।
कुलपूजाया स्थानासनादिनिरु-
पणम् ।
जीवाभ्यानम् ।
आत्मादिपञ्चशुद्धि, कर्त्तव्या ।
आत्मशुद्धिप्रकारः ।
स्थानशुद्धिप्रकारः ।
मन्त्रशुद्धिप्रकारः ।
द्रव्यशुद्धिप्रकारः ।
देवशुद्धिप्रकारः ।
पूजार्थं मण्डलस्थावश्यकता ।
मण्डलपदव्युत्पत्तिः ।
मण्डलभेद ।
सामान्यादिभेदेन पात्राणि
पञ्चधा ।

तर्पणद्रव्यविचारः ।
असंस्कृतसुरा वर्ज्या ।
सुरामन्त्रयोर्गुरुमुखादिरीध-
भञ्जन् ।
मध्यस्य परामृतीकरणम् ।
स्वरजाः पोडश कलाः ।
कमादिठडान्तवर्णना हादश
कलाः ।
यादिवर्णना दश कलाः ।
ओंकारस्य कलानामानि :—
अकारप्रभवव्याजातसूच्यात्मक-
दशकलानामानि ।
उकारप्रभवविष्णुजातस्त्रित्या-
त्मकदशकलानामानि ।
मकारप्रभवरुद्रजातसंहारात्मक-
दशकलानामानि ।
विन्दूसेष्वरजाततिरीधानात्मक-
चतुर्कलानामानि ।
नादोल्पसदाशिवभवानुग्रहात्मक-
पोडशकलानामानि ।
तत्त्वसङ्कारमन्तः ।
अखण्डकादिमन्तः ।
अमृतेश्वीमन्तः ।
दीपनीमन्तः ।

पात्रशुद्धिप्रकारः ।
 पात्रशुद्धिमन्त्रः ।
 दिव्यसिद्धमानवौघगुरुपड्क्तयः ।
 देव्यावाहनमन्त्रः ।
 ब्रह्मणो रूपकल्पनायां हेतुः ।
 कर्मकाण्डे देव्याराधनस्य दश
 स्थानानि ।
 प्रतीकपूजने हेतुः ।
 नियमानुसरणे युक्तिः ।
 यन्त्रमन्त्रदेवतानामैक्यम् ।
 यन्त्रशब्दव्युत्पत्तिः ।
 यन्त्रपूजाविधिः ।
 देवतपर्णविधिः ।
 कामनामेदे तपर्णाङ्गुली
 नियमः ।
 गुरुपड्क्तिध्यानम् ।

सप्तमोऽस्ति

वटुकादिभ्यो वलिरवश्यं देयः ।
 वटुकमन्त्रोऽधारः ।
 वटुकवलिदानानन्तरं प्रार्थना
 मन्त्रः ।
 योगिनीमन्त्रोऽधारः ।

योगिनीवलिदानानन्तरं
 प्रार्थनामन्त्रः ।
 भूतपतिमन्त्रोऽधारः ।
 भूतपतिवलिदानानन्तरं
 प्रार्थनामन्त्रः ।
 चेत्रपासमन्त्रोऽधारः ।
 चेत्रपालवलिदानानन्तरं
 प्रार्थनामन्त्रः ।
 चेत्रपानस्य मन्त्रान्तरम् ।
 राजराजेश्वरवलिमन्त्रोऽधारः ।
 राजराजेश्वरवलिदानानन्तरं
 प्रार्थनामन्त्रः ।
 वटुकादीनां वलिदानस्थान-
 विभागः ।
 वटुकादीनां वलिदाने अङ्गुली-
 नियमः ।
 कुलदीपलचणम् ।
 कुलदीपप्रदानमन्त्रः ।
 ग्रक्तेः पानानन्तरं साधकस्य
 पानविधिः ।
 अदीच्छिताया दीच्छाविधानिन
 शोधनम् ।
 ग्रक्तये अनिवेदितायाः सुरायाः
 पाननिषेधः ।

कुनाट्कगत्तिकथनम् ।

अकुनाट्कगत्तिकथनम् ।

“सहजा” गत्तिकथनम् ।

एतासामभावेऽनुकल्य ।

“सुलचणा” गत्तिकथनम् ।

वर्जनीयगत्तिकथनम् ।

देव्यै मादिसमर्पणमन्तः ।

चमप्रार्थनमन्तः ।

शेषिकामन्तः ।

उच्चिष्ठमातङ्गीध्यानम् ।

गुरोः शिष्येभ्यस्तत्त्ववयदानम् ।

शिष्यस्य स्फुरदेहशोधनम् ।

सूक्ष्मदेहशोधनप्रकारो मन्त्रय ।

परदेहशोधनप्रकारो मन्त्रय ।

वीजशोधनप्रकारो मन्त्रय ।

आमादितत्त्ववयाणां सूनादि-
भेदः ।

तत्त्ववयज्ञानफलम् ।

शुर्वादीना पुरत उपविश्य पान
निषेध ।

प्राणभेदादिज्ञानं विना पाने
दोष ।

मन्त्रहीनमवयाने दोष., पान-
मन्त्रय ।

कुण्डल्याहृतिमन्तः ।

दिव्यादिभेदेन पानस्य चैविध्यम
तत्त्वचण्ड ।

अतिरिक्तपाननिषेधः ।

पूर्णभिविक्ताना पानप्रकारः ।

पाने देव्यादीनां लक्षिः ।

दिव्यपानसुखम् ।

कौलपानसौख्यमेव मोक्षः ।

अष्टमोल्लासि

आरभादय उज्जासाः सप्त ।

तेषा लचणानि ।

द्रव्यसङ्घटी वर्ज्यपात्राणि ।

एकपात्रकरणी दीपः ।

अनहेः सङ्घतिर्न कर्त्तव्या ।

सङ्घेतयोगेन शोतोभिदेन वा
पानं कर्त्तव्यम् ।

चक्रमध्ये उच्चिष्ठपानमन्त्रण
विधानम् ।

उच्चिष्ठमैरवध्यानम् ।

तस्य वल्युहासनमन्तः ।

ग्रन्तिस्तोत्रम् ।

चक्रस्थिताना कौलिकगङ्गीनां
सिद्धा ।

अत्रैव मनसो विक्षिताभावे
। देवताभावप्राप्ति ।

कौलिकनिन्दायां दोषः ।
तेषां सत्कारफलम् ।
उच्चना ।

ग्रहिकौलिकयोः परचिन्तनम् ।
समवस्थालक्षणम् ।
शास्त्री सुद्रा ।
सप्तमोङ्गासयुक्ताना देवीभक्ता-
नामष्टौ प्रत्यया, प्रष्टावस्था,
अष्टौ सिद्धयथ ।

कुलतत्त्वज्ञस्य शिवगुणप्राप्ति ।
जाग्रदाद्यवस्थामेदेन उज्ज्वासाना
भेद ।

सप्तमोङ्गासज्ज. कौलिको सुक्ता ।
भैरवीचक्रो सर्वे द्विजातय ।
वेदप्रमाणम् ।
चक्रमध्ये जातिभेदकत्पनाया
दोष ।

चक्रमध्ये स्त्रीपुस्तासुपदेशन-
विधि ।
जगत्, शिवशक्त्यात्मकत्वे हेतु ।
कुलनिष्ठाना शिवशक्तिसमा-
योगात् समाधि ।

काशुकस्यात्मानधिकारित्वम् ।

नवमोल्लासे

स्थूलसूक्तमेदेन ध्यानस्य हैवि-
धम् ।

स्थूलध्यानम् ।

सूक्तध्यानम् ।

ब्रह्मज्ञानम् ।

योगविज्ञचणम् ।

समाधिलक्षणम् ।

जौवनुक्तलक्षणम् ।

समाधिस्थलक्षणम् ।

जौवात्मपरमात्मनोरभेदे

दृष्टान्त ।

ध्यानलक्षणम् ।

तत्त्वज्ञस्य विश्वविचेष्टिज्ञानम् ।

परतत्त्वज्ञाने सशयादिच्छेदः ।

शान्तिपदे न योगो नैव धारणा ।

ब्रह्मज्ञस्य नियमैरलम् ।

जौवात्मपरमात्मनोरैक्य योगः ।

साधकाना अवस्थाचतुर्क्षम् ।

पूजादीनासु तरोत्तरप्राधान्यम् ।

तत्त्वज्ञानासुपाप्नाप्रकारः ।

जौवपरमात्मनो स्वरूपम् ।

अधिकारमेदे देवज्ञानम् ।
 योगिसत्त्वणम् ।
 कुलयोगिलक्षणम् ।
 कौलिकानान विधिं नियेधः ।
 योगिसर्वात् सर्वं शुचि ।
 योगिगतमेव पन्थाः ।
 कौलिकोत्तमसत्त्वणम् ।
 शक्तिभक्ताच्चनैव शिवः पूजितः ।
 कुलज्ञावमाने दीपः ।
 कुलधर्मप्रविष्टस्य कुलाचारा-
 नाने दीपः ।
 दानविधिः ।
 वौरचक्रे भधुदानफलम् ।
 देहस्थितिकालपर्यन्त वर्णि-
 अमाचारः कर्त्तव्यः ।
 कर्मानुष्ठाने हेतः ।
 कर्मानुष्ठानक्रमः ।
 कर्मत्वागाधिकारिनिरूपणम् ।
 अनधिकारिणा कर्मत्वागे दोपः ।
 तत्त्वज्ञ कर्माणि न सूशन्ति ।
 वद्यज्ञः पुण्यपापैर्न लिप्यते ।

दशमोखलासे
 उत्तमादिभेदेन पूजा चिविषा ।

तृष्णया मादिसेवने पातकम् ।
 पूजायास्त्रियादिनिरूपणम् ।
 आचार्येण स्वयं वा चक्रपूजा
 कार्या ।
 चक्रपूजनफलं, पूजाभावे दीपया ।
 रोगादिशान्त्वर्द्धं योगिनीपूजा ।
 वह्नामेकत्र समवाये पूजा-
 करणव्यवस्था ।
 श्रीचक्रसत्त्वणम् ।
 नवकुमारीपूजा ।
 सशक्तिकः पूजयेत् ।
 प्रतिपदादिकमेष बुमारीणां
 नामानि ।
 कुमारीपूजनमन्तः ।
 कुमारीपूजाफलम् ।
 पञ्चान्तरे नवयुवतीनां पूजा ।
 तासा नामानि, पूजाफलच्च ।
 भृगुवारे शक्तिपूजाविधिः ।
 पूजामन्तः ।
 तत्पूजायां फलम् ।
 नवमिषुनाच्चनकालनिरूपणम् ।
 तेषां नामानि विधानच्च ।
 वैशाखे स्तेष्टदेवताच्चनम् ।
 त्रिसन्ध्य पूजा कार्या ।

मावे खेष्टदेवतार्चनम् ।
 कार्त्तिके खेष्टदेवतार्चनम् ।
 अष्टाष्टकपूजा ।
 भूलाष्टकनिरूपणम् ।
 श्रीकरणादिपञ्चाशन्मिथुनपूजा ।
 केशवादिमिथुनपूजा ।
 डाकिन्यादिपूजायामनुग्रहः ।
 दूतीयागफलम् ।
 त्रिकपूजाफलम् ।
 कुलपूजां विना चक्रे नाधि-
 कारः ।
 यन्तं विना पूजा निष्फला ।
 कुलपूजाप्रशंसा ।
 वेदोक्तविधिना कुलपूजाफलम् ।
 अनुग्रहे पद्मविधा व्यवस्था ।
 वर्णस्थदेवतानां पूजामन्तः ।
 निर्माल्यसर्जनमन्तः ।
 डाकिनीस्तरूपकथनम् ।
 राकिणीस्तरूपकथनम् ।
 लाकिनीस्तरूपकथनम् ।
 काकिनीस्तरूपकथनम् ।
 शाकिनीस्तरूपकथनम् ।
 हाकिनीस्तरूपकथनम् ।

एकादशोल्लासे

क्रमज्ञ. कनिष्ठोऽपि कुलपूजा-
 धिकारी ।
 अज्ञातकौलिकागमे व्यवस्था ।
 नित्यादिपूजने कालनियमः ।
 पूजाया कर्त्तव्यकार्याणि ।
 श्रीचक्रे प्रवेशनिर्गमयोर्विधानम्,
 तस्मिन् कर्त्तव्यकार्याणि च ।
 कुलाचार्यगृहे असृतादिग्रार्थनं,
 तदकरणे दीपय ।
 अस्मातस्य कुलद्रव्यपाननिषेधः ।
 कुलामृतपाने विधानानि ।
 अज्ञानिज्ञानिनोर्ब्यवहाराः ।
 चक्रमध्ये निषिद्धकार्याणि ।
 कौलिकस्य पशुसंसर्गे हानिः ।
 पशुभ्यः कुलद्रव्यं न देयम् ।
 चक्रमध्ये विवादादिनिषेधः ।
 गुर्बादिघृतौ श्रीपूर्वकत्वम् ।
 गुरुं नाम्ना न भाषेत ।
 कुलशास्त्रमन्येषां न कथनौयम् ।
 पशुमुखेभ्यः कुलधर्मस्यवणनिषेधः ।
 उद्धादिभेदेन गुरुयोपितः पच्च ।
 वर्ज्याः स्त्रियः ।

पूज्या, स्त्रियः ।

आममासादिदर्शने वन्दनम् ।

गुरुभक्तिसुतादिकुला न पार्थ्या ।

ननादिस्त्रीदर्शननिपेधः ।

दिवसे स्त्रीसङ्गादिनिपेध ।

सर्वा, स्त्रियः मातृतुल्याः ।

स्त्रीताडन न कर्त्तव्यम् ।

कुलभृत्या ।

कौलिकाना प्राययित्तादिपञ्च
वच्चाणि ।

महापातकपञ्चकम् ।

कौले निप्रहानुयहौ ।

पायकम्भाणि ।

कुलनिन्दकाना वधे न दीपः ।

गुरुनिन्दकनिधनात् शिवे लयः ।

श्रीचक्रहत्तानं गोपनीयम् ।

पश्चये कुलप्रसङ्गोऽकर्त्तव्य ।

गुरुमन्त्रयोरप्रकाशप्रकाशाभ्या

दीपः ।

कुलभृष्टस्य न निष्कृतिः ।

कौलिकस्य पातित्यकर्माणि ।

प्रातित्ये प्राययित्तम् ।

आचारस्य प्राधात्यम् ।

शुद्धिवारमाचार कथयेत् ।

शिवपाप गुरुं प्राप्नोति ।

हादशीखासे

श्रीपादुकामाहामगम् ।

पादुकामरणफलानि ।

गुरोरीमरसादृप्यम् ।

गुरुभक्तिहीनस्य निन्दा ।

सङ्गताभ्य प्रगता ।

गुरुभक्तिवर्णना ।

गुरुभक्तिफलम् ।

गुरुं न सर्वं वुधेत ।

गुरुमन्त्रपरित्यागे दीपः ।

गुर्व्यग्रेऽकर्त्तव्यानि कार्याणि ।

नाम्भिकवर्जनम् ।

गुरो सविहिते अन्यपूजा न
कर्त्तव्या ।

खगास्त्रोत्तरहस्यप्रकाशे समय
च्युति ।

गुरुषा अदैत भावनीयम् ।

आमादिभेदेन चतुर्विंधा गुरु-
शश्रूपा ।

गुरुशश्रूपाफलम् ।

वित्तानुसारेण सर्वं करणीयम् ।

गुरुस्वापहणे दीप ।
 गुरुद्वोहकराणि कार्याणि ।
 गुरुस्थानादित्रिनाशे दोप ।
 गुरुनिन्दाश्वयणे प्रत्यचित्तम् ।
 देविकावासगमने वर्ज्यानि ।
 श्रीगुरोः सर्वमूलत्वम् ।
 सिद्धिकामिनो गुरुसेवने युक्तिः ।
 गुरौ तुष्टे सर्वदेवतुष्टिः ।
 गुर्वादिसन्निधाने त्याज्य-
 कार्याणि ।
 गुरुक्तमेव शास्त्रम् ।
 गुरुकार्य स्वयमेव कर्त्तव्यम् ।
 गुरोरुद्वृं न तिष्ठेत् ।
 गुरुच्छायालङ्घने दीप ।
 गुर्वीज्ञालङ्घने दीपः ।
 आसनदाननियमः ।
 वन्दनमेदः ।
 नमस्यानमस्यपाचाणि ।
 गुरुप्रणामकालनियमः ।
 गुरुभक्त्यादीनामपि गुरुत्वम् ।
 च्छेष्ठचतुष्टयम् ।

तयोदशील्लासे
 वर्ज्यशिष्यलक्षणम् ।

याह्यशिष्यलक्षणम् ।
 गुरुलक्षणम् ।
 निराकारस्यापि शिवस्य गुरु-
 रूपेणाकृतियहणे हेतवः ।
 श्रीगुरोर्ब्रह्मविष्णुगिवत्वम् ।
 श्रीगुरोः गिवत्वे युक्तिः ।
 गुरुगिवयोरभेदः ।
 देवमन्त्रगुरुणामभेदः ।
 च्छेष्ठगुरुलक्षणानि ।
 प्रसङ्गेनाष्टपाशनामानि ।
 पाशवदः पशुः पाशमुक्तः शिव ।
 प्रसङ्गेन मनसश्चतुर्विधावस्या ।
 गुरुमान्विधात् पापादित्ये
 हृष्टान्ताः ।
 तत्त्वज्ञानं विना भोक्त्रप्रदानादौ
 न शक्तिः ।
 सम्प्रदायभेदे गुरुस्थ्या ।
 पठ्विधा गुरव ।
 पूर्णाभिषेककर्त्तुः पादुका पूज
 नीया ।
 “गुरोर्गुर्वन्तरं व्रजेत्” ।

चतुर्दशील्लासे
 दीक्षा विना न भोक्तः ।

चाचार्थं विना न दीक्षा ।	तासु क्रियादीक्षा समयादि-
चाचार्थपरम्परायां हेतुः ।	भेदेन घटधा ।
दीक्षितस्य इह परे विवेचोगः,	वर्णदीक्षा विधा ।
देहान्ते गावती मुक्तिः ।	कलादीक्षा विधा ।
मन्त्रोपदेशविधिः ।	निष्ठ्यादिस्तिस्थानानि ।
अपरीक्ष्य दीक्षाया गुरुशिष्ययोः	सर्वदीक्षा ।
पिण्डाचलादिप्राप्ति ।	वाग्दीक्षा ।
अग्रास्त्रीयोपदेशो दोषः ।	द्वग्दीक्षा ।
समयदीक्षानन्तरमुपदेशः	तीव्रातीवतरभेदेन मनोदीक्षा
कार्यः ।	विधा ।
शिष्यपरीक्षाविधिः ।	तीव्रानक्षणम् ।
योग्यशिष्यनिरूपणम् ।	तीव्रतरानक्षणम् ।
शिष्यस्य शुक्रपरीक्षणम् ।	आनन्दादिभेदेन विधस्य पद्ध-
अधमादिभेदेन शिष्याणा वैवि-	वस्या ।
धम्, तक्षणानि च ।	कौतिकीदीक्षालक्षणम् ।
उत्तसादिभेदेन उपदेशस्य वैवि-	गण्डूपाभिपेकः ।
धम्, तेपामाहतिकथनम् ।	शहारभिपेकः ।
सर्वाख्या दक्षमंज्ञा मानसाख्या	मौनकलग्नश्चयोरुठयतिः ।
भेदेन देवीदीक्षायाप्रेविध्यम्,	सिंडाभिपेकः ।
तक्षणानि च ।	पञ्चावस्थाः ।
गतिपातानुसारेण दीक्षा-	पूर्णभिपक्षाना प्रशसा ।
कार्या ।	वाह्नाभ्यन्तरभेदेन दीक्षा
क्रियावर्णादिभेदेन दीक्षा	विधिः ।
समधा ।	अन्तर्विभेदेन विधिः ।

आभ्यां विना कौलिकानां न
सुक्षिः ।
कुरुकुण्डलीदीचा एव सुख्या ।
दीचया पशुपाशच्छेदः, सोच्चय ।
दीचया शिवत्वम् ।
दीचायाः शिवत्वदाने दृष्टान्तः ।
दीचासंस्कारसम्पन्ने जातिभेदो
न विद्यते ।
दीचितस्य पूर्वत्वमृतो दोषः ।
दीचितस्य तपःप्रभृतिक कर्म
निरर्थकम् ।
अदीचिताना जपपूजादिकं
निष्फलम् ।
पूर्वदीचितस्यैव ज्येष्ठत्वम् ।
दीचाया, प्राग्नुषेय कर्म ।
शूद्रादिजातीना शुद्धिविधिः ।
अनुज्ञा विना दीचाया स्त्रीणा
नाधिकारः ।

पञ्चदशीललासि
पुरथरण जपात्मकम् ।
जपस्य श्रेष्ठत्वम् ।
तेन धर्मार्थादि साधनीयम् ।

पुरथरणस्य पञ्चाङ्गानि ।
एकमन्त्रसिद्धस्य सर्वमन्त्रसिद्धिः ।
न्यायलब्धमन्त्रः सिद्धः ।
भूतलिप्या पूटितमन्त्रस्य जप-
विधानम् ।
मन्त्रजपादौ मालकावर्णजप-
स्यावश्यकता ।
गुरुलब्धमन्त्रः सर्वसिद्धिदः ।
अविधिप्राप्तमन्त्रो निरर्थकः ।
पुस्तकादिप्राप्तमन्त्रजपे दोषः ।
पुरथरणादौ प्रशस्तस्थानानि ।
स्थानभेदे पुरथरणफलतार-
तम्यम् ।
निषिद्धस्थानानि ।
दीपनाथपूजा कर्त्तव्या ।
त्याज्यासनानि ।
याह्न्यासनानि ।
विहितासने जपार्घनादि
कार्यम् ।

प्राणायामप्रकार ।
प्रसङ्गेन शिवकुण्डलिनीयोग ।
सगर्भागर्भभेदेन प्राणायामो
दिविध ।
सगर्भप्राणायामस्त्रीत्कर्पम् ।

प्राणायामफलानि ।
न्यासादिपुरः सरमन्वजपः
कार्यः ।
तदभावे दोषः ।
कल्पिताऽकल्पितमेदेनाच्चमाला
हिविधा, तयोः स्वरूपच्च ।
वसुमेदेन जपे फलतारतम्यम् ।
मालासंख्याभिः फलतारतम्यम् ।
जपे अङ्गुलीनियमः ।
कामनाभेदे अङ्गुलीनियमः ।
जपस्त्रिविधः ।
जपे प्रश्नस्त्रमन्वकथनम् ।
सूतकाषयभङ्गः ।
मन्वार्थादिज्ञानं विना जपे
निष्पलः ।
चैतन्यरहितमन्वी निष्पलः ।
सचैतन्यमन्वजापिनोऽवस्थाः ।
पारम्यप्रमाणम् ।
मन्वाणो पष्टिदोषाः ।
तज्ज्ञानं विना जपे न सिद्धिः ।
मन्वाणो दश संस्काराः ।
जपकाले प्रश्नस्त्रमन्वाणिः ।
पुराणकाले परात्रं वर्णयेत् ।
सिद्धादिचक्रकथनम् ।

(अकथहचक्रम्) ।
सिद्धमन्त्रः ।
सिद्धसिद्धमन्त्रः ।
सिद्धसाध्यमन्त्रः ।
सिद्धसुसिद्धमन्त्रः ।
सिद्धारिमन्त्रः ।
साध्यसिद्धमन्त्रः ।
साध्यसाध्यमन्त्रः ।
साध्यसुसिद्धमन्त्रः ।
साध्यारिमन्त्रः ।
सुसिद्धसिद्धमन्त्रः ।
सुसिद्धसाध्यमन्त्रः ।
सुसिद्धसुसिद्धमन्त्रः ।
सुसिद्धारिमन्त्रः ।
अरिसिद्धमन्त्रः ।
अरिसुसिद्धमन्त्रः ।
अरिरिपुमन्त्रः ।
दीनां फलानि ।
चक्रम् ।
पाण्डां जन्मादिनव सज्जाः ।
चक्रम् ।
परागिषु लग्नादिश्चितिः ।
प्राग्निचत्रापरिज्ञाने
विधिः ।

कुलाकुलचक्रम् ।
 परस्परविश्ववर्णसंयोगे
 व्यवस्था ।
 स्त्रीदत्तादिमन्ते सिद्धादि-
 विचारो नास्ति ।
 शिवशक्त्यादीनामसंयोगे जपो
 निरर्थकः ।
 जपपूजान्यासादिषु विधिः ।
 जपध्यानादियुक्तस्य चिप्रं मन्त्र-
 सिद्धिः ।

पौड़शोल्लासि

काम्यकर्मविधानम् ।
 जपहोमादिपरिमाणकथनम् ।
 सिद्धमन्त्रिणः परशिवत्वम् ।
 सिद्धमन्त्रस्य पट्कर्मसिद्धिः ।
 काम्यप्रयोगकर्तुं परलोकः ।
 निष्कामयजनस्येव प्राशस्यम् ।
 दोपशान्त्याद्यर्थं चक्रपूजा ।
 प्रयोगादी साधकस्य ज्ञात-
 व्यानि ।
 स्त्रीपुंनपुंसकमन्त्राः ।

तेषां ग्रवीधसमयाः ।
 कामनाभेदेन वौजयोजना ।,
 यन्त्रपात्रनिर्णयः ।
 गन्धानद्रव्यनियमः ।
 लेखनीविचारः ।
 स्थाननियमः ।
 निजरूपभावना ।
 पूजादिकं विना ध्यानभेदः ।
 सात्त्विकध्यानजफलानि, साधन-
 प्रकारथ ।
 राजसध्यानजफलानि, साधन
 प्रकारथ ।
 तासमध्यानजफलानि, साधन-
 प्रकारथ ।
 शान्तिकर्म ।
 वश्यकर्म, आकर्षणज्ञ ।
 राजादीनां वश्यादी होमे समि-
 हिशेषाः ।
 पराप्रापादमन्त्रविज्ञीवन्मुक्तः ।
 विशेषणीज्ञाटमसारणविधिः ।
 शान्तिकादी श्वेतवर्णदि-
 भावना ।
 सर्वकर्मसु आत्मरक्षार्थं महा-
 पीडान्यासादिक कर्त्तव्यम् ।

अनिष्टकारिणां विनाश-	योगिनी ।
साधनम् ।	भक्ति ।
—	पादुका ।
सप्तदशोल्लासि	जयः ।
श्रीगुरोः प्रार्थनामन्त्रः ।	स्तोत्रम् ।
गुहः ।	ध्यानम् ।
आचार्यः ।	चरणम् ।
आराधः ।	वेदः ।
देविकः ।	पुराणम् ।
स्त्रामी ।	शास्त्रम् ।
भहेष्ठर ।	सृतिः ।
श्रीनाथः ।	इतिहासः ।
देवः ।	आगमः ।
भट्टारकः ।	शाकः ।
प्रभुः ।	कौलः ।
योगी ।	पारम्पर्यम् ।
सद्गी ।	सम्यदाय ।
तपस्त्री ।	आनन्दाय ।
अवधूतः ।	श्रीतः ।
घोरः ।	आचार ।
कौलिकः ।	दीक्षा ।
साधक ।	अभिषेक ।
भक्तः ।	उपदेश ।
गिर्य ।	मन्त्र ।

हिष्ठा ।	नैवेद्यम् ।
न्यासः ।	वल्लः ।
सुद्रा ।	तत्त्ववयम् ।
अचमाना ।	त्रिलुकम् ।
मण्डलम् ।	प्रसादः ।
कलशः ।	पानम् ।
यन्त्रम् ।	उपास्तिः ।
आसनम् ।	पुरथरणम् ।
मद्यम् ।	उपहारः ।
सुरा ।	मृद्दासनम् ।
अमृतम् ।	आवाहनम् ।
प्रावम् ।	स्थापनम् ।
भाधारः ।	सन्निधापनम् ।
मांसम् ।	सन्निरोधनम् ।
पूजा ।	सकलीकृतिः ।
अर्चनम् ।	अवगुण्ठनम् ।
तर्पणम् ।	अमृतीकरणम् ।
गत्यः ।	परमीकरणम् ।
आमोदः ।	गतम् ।
अचतः ।	पाद्यम् ।
पुष्पम् ।	आचमनीयम् ।
धूपः ।	अर्चम् ।
दीपः ।	अष्टाङ्गार्चम् ।
मोक्षदीपः ।	मधुपर्कः ।